ARTHUR CONAN DOYLE

Studie v šarlatové

AUDIOKNIHY CZ · AUDIOKNIHYCZ.CZ

Arthur Conan Doyle

Část první

Přetištěno ze vzpomínek Johna H. Watsona, doktora medicíny, bývalého příslušníka armádní zdravotní služby

Kapitola první – Pan Sherlock Holmes

Roku osmnáct set sedmdesát osm jsem na Londýnské univerzitě získal titul doktora medicíny a odjel jsem do Netley, abych tam prošel kurzem předepsaným pro vojenské chirurgy. Když jsem tam studia dokončil, byl jsem řádně přidělen k Pátému northumberlandskému pluku střelců jako pomocný chirurg. Pluk tehdy stál v Indii, a než jsem se k němu stačil připojit, vypukla druhá afghánská válka. Po přistání v Bombaji jsem se dozvěděl, že můj sbor už prošel průsmyky a je hluboko na nepřátelském území. Vydal jsem se za ním spolu s mnoha dalšími důstojníky, kteří na tom byli stejně jako já, a podařilo se mi bez úhony dorazit do Kandaháru. Tam jsem svůj pluk našel a hned jsem se ujal nových povinností.

Tažení přineslo mnohým vyznamenání a povýšení, mně však nic než neštěstí a pohromy. Odvelili mě od mé brigády k berkshirskému pluku a s ním jsem sloužil v osudné bitvě u Majvandu. Tam mě do ramene zasáhla kulka z džezailu, roztříštila mi kost a škrábla podklíčkovou tepnu. Byl bych padl do rukou vražedných gházíů, nebýt oddanosti a odvahy mého ordonance Murrayho. Přehodil mě přes tažného koně a podařilo se mu dopravit mě bezpečně k britským liniím.

Vysílený bolestí a zeslábly dlouhým strádáním jsem byl s velkým transportem raněných převezen do základní nemocnice v Péšávaru. Tam jsem nabral síly a byl jsem už na tom tak dobře, že jsem mohl chodit po sálech, a dokonce se trochu vyhřívat na verandě, když mě skolil břišní tyfus, ta kletba našich indických držav. Celé měsíce se o můj život bálo, a když jsem konečně přišel k sobě a začal se zotavo-

vat, byl jsem tak slabý a vyhublý, že lékařská komise rozhodla neztrácet ani den a poslat mě zpátky do Anglie. Odplul jsem tedy vojenskou lodí Orontes a o měsíc později jsem vystoupil na molo v Portsmouthu – se zdravím nenávratně podlomeným, zato se svolením otcovské vlády, abych se ho dalších devět měsíců pokoušel napravit.

V Anglii jsem neměl žádné příbuzné ani blízké, a byl jsem tedy volný jako pták – nebo aspoň tak volný, jak člověku dovolí příjem jedenácti šilinků a šesti pencí denně. Za takových okolností mě to přirozeně táhlo do Londýna, té obrovské stoky, do níž se neodolatelně slévají všichni povaleči a darmošlapové celého impéria. Nějaký čas jsem bydlel v soukromém hotelu na Strandu, vedl jsem bezútěšný a bezúčelný život a to málo peněz, co jsem měl, jsem utrácel mnohem rozmařileji, než bylo rozumné. Moje finance se dostaly do tak znepokojivého stavu, že jsem brzy pochopil, že musím buď opustit hlavní město a usadit se někde na venkově, nebo od základu změnit způsob života. Zvolil jsem to druhé a začal jsem tím, že jsem se rozhodl odejít z hotelu a najít si nějaké skromnější a lacinější bydlení.

Právě toho dne, kdy jsem k tomuto rozhodnutí dospěl, jsem stál v baru Criterion, když mě kdosi poklepal po rameni. Otočil jsem se a poznal jsem mladého Stamforda, který kdysi býval mým chirurgickým asistentem na Barts. Vidět v té londýnské pustině přátelskou tvář bylo pro osamělého člověka opravdu příjemné. Dřív jsme se se Stamfordem nijak zvlášť nekamarádili, ale teď jsem ho uvítal s nadšením, a i on se zdál být potěšen, že mě vidí. V překypující radosti jsem ho pozval na oběd do hostince Holborn a vyrazili jsme spolu drožkou.

„Co jste to proboha se sebou vyváděl, Watsone?“ ptal se s neskrývaným údivem, zatímco jsme drkotali rušnými londýnskými ulicemi. „Jste hubený jako lať a opálený jako oříšek.“

Krátce jsem mu nastínil svá dobrodružství a sotva jsem je dovyprávěl, byli jsme na místě.

„Chudák!“ povzdechl soucitně, když si mé neštěstí vyslechl. „A co teď?“

„Hledám si bydlení,“ odpověděl jsem. „Snažím se rozluštit úlohu, zda se dají sehnat pohodlné pokoje za rozumnou cenu.“

„To je zvláštní,“ poznamenal můj společník. „Vy jste dnes už druhý, kdo přede mnou použil stejná slova.“

„A kdo byl ten první?“ zeptal jsem se.

„Jeden chlapík, co pracuje v chemické laboratoři nahoře v nemocnici. Dnes ráno naříkal, že nemůže sehnat nikoho, kdo by s ním šel půl na půl do pěkného bytu, který objevil a který je na jeho peněženku moc.“

„Propána!“ zvolal jsem. „Jestli opravdu hledá někoho, kdo by si s ním rozdělil byt i výdaje, jsem ten pravý pro něj. Dávám přednost tomu bydlet ve dvou než sám.“

Mladý Stamford se na mě přes sklenku vína podíval poněkud zvláštně. „Vy ještě Sherlocka Holmese neznáte,“ řekl. „Možná byste ho za stálého společníka nechtěl.“

„Proč? Co proti němu máte?“

„Ale nic, neříkám, že proti němu něco mám. Má jen trochu podivné nápady – zapálený nadšenec pro některé obory vědy. Pokud vím, je to docela slušný chlapík.“

„Student medicíny, předpokládám?“ řekl jsem.

„Ne. Nemám ponětí, čím chce být. Myslím, že se dobře vyzná v anatomii a je prvotřídní chemik, ale pokud vím, nikdy nenavštěvoval žádné systematické lékařské přednášky. Studuje velmi roztříštěně a výstředně, zato nasbíral spoustu neobvyklých znalostí, které by jeho profesory ohromily.“

„Vy jste se ho nikdy nezeptal, čím chce být?“ zeptal jsem se.

„Ne. Není to člověk, kterého by bylo snadné vyzpovídat, i když dokáže být poměrně sdílný, když mu to zrovna napadne.“

„Rád bych se s ním seznámil," řekl jsem. „Jestli už mám s někým bydlet, dávám přednost člověku se studijními a klidnými návyky. Ještě nejsem dost silný, abych snesl mnoho hluku nebo rozruchu. Toho jsem si užil v Afghánistánu dost na celý zbytek svého pozemského života. Jak bych se s tím vaším přítelem mohl setkat?"

„Určitě bude v laboratoři," odvětil můj společník. „Buď se tomu místu týdny vyhýbá, nebo tam pracuje od rána do noci. Jestli chcete, zajedeme tam spolu po obědě."

„Jistě," odpověděl jsem a hovor se stočil jinam.

Když jsme po odchodu z Holbornu mířili do nemocnice, Stamford mi o pánovi, kterého jsem si zamýšlel vzít za spolubydlícího, prozradil ještě pár podrobností.

„Nesmíte mi dávat vinu, jestli si s ním nebudete rozumět," řekl. „Víc o něm nevím, než co jsem pochytil z občasných setkání v laboratoři. Vy jste si to tak navrhl, takže mě z toho nevyviňujte."

„Jestli si nebudeme rozumět, bude snadné se rozejít," odpověděl jsem. „Mám dojem, Stamforde," dodal jsem a pevně se na svého společníka zadíval, „že máte nějaký důvod, proč si od toho chcete umýt ruce. Je snad jeho povaha tak hrozivá, nebo o co jde? Nemluvte v hádankách."

„Není snadné vyjádřit, co se vyjádřit nedá," odpověděl se smíchem. „Holmes je mi na můj vkus až příliš vědecký – skoro se to blíží chladnokrevnosti. Dokázal bych si představit, že by příteli podal špetku nějakého nejnovějšího rostlinného alkaloidu, nikoli ze zlé vůle, chápejte, ale prostě z badatelské vášně, aby získal přesnou představu o účincích. Abych mu nekřivdil, myslím, že by si ho se stejnou ochotou vzal i sám. Zdá se, že chová vášeň pro přesné a určité poznání."

„Zcela správně."

„Ano, ale dá se to přehnat. Když dojde na to, že člověk tluče mrtvoly v pitevně klackem, nabývá to jistě dost bizarní podoby."

„Tluče mrtvoly!"

„Ano, aby ověřil, do jaké míry se dají modřiny vyvolat po smrti. Viděl jsem ho při tom na vlastní oči.“

„A přitom říkáte, že není student medicíny?“

„Ne. Co jsou předmětem jeho studií, ví Bůh. Ale jsme tady a vlastní dojem o něm si musíte udělat sám.“ Jak mluvil, zahnuli jsme do úzké uličky a prošli malými bočními dveřmi, které vedly do jednoho křídla velké nemocnice. Bylo to pro mě známé prostředí a nepotřeboval jsem vedení, když jsme stoupali po holém kamenném schodišti a šli dlouhou chodbou s výhledem na obílené stěny a hnědavé dveře. Blíže k druhému konci z ní odbočovala nízká klenutá chodbička, která vedla do chemické laboratoře.

Byla to vysoká místnost, obložená a zaházená bezpočtem lahvic. Byly v ní rozestavěny široké nízké stoly, nad nimiž trčely retorty, zkumavky a malé Bunsenovy kahany s modře blikajícími plameny. V místnosti byl jediný student, který se v dáli skláněl nad stolem, pohroužený do práce. Při zvuku našich kroků se otočil a s radostným výkřikem vyskočil. „Mám to! Mám to!“ zvolal na mého společníka a běžel k nám s nějakou zkumavkou v ruce. „Objevil jsem činidlo, které se sráží jen a jen hemoglobinem.“ Kdyby objevil zlatý důl, ani pak by mu z tváře nemohla zářit větší radost.

„Doktor Watson, pan Sherlock Holmes,“ představil nás Stamford.

„Těší mě,“ řekl srdečně a stiskl mi ruku silou, jakou bych u něj byl stěží tušil. „Byl jste v Afghánistánu, jak vidím.“

„Jak jste to proboha poznal?“ zeptal jsem se v úžasu.

„To je jedno,“ řekl se smíchem pro sebe. „Teď jde o hemoglobin. Určitě si uvědomujete, jaký význam můj objev má.“

„Zajímavý z hlediska chemie, bezpochyby,“ odpověděl jsem, „ale prakticky…“

„Ale člověče, je to nejpraktičtější soudně-lékařský objev za celá léta. Nechápete, že nám dává neomylnou zkoušku na krevní skvrny? Pojďte sem!“ Ve své dychtivosti mě chytil za rukáv kabátu a přitáhl mě ke sto-

lu, u kterého pracoval. „Vezmeme si čerstvou krev," řekl, zabodl si do prstu dlouhé šídlo a vzniklou kapku krve si natáhl do chemické pipety. „Teď přidám tohle malé množství krve do jednoho litru vody. Vidíte, že výsledná směs vypadá jako čistá voda. Poměr krve nemůže být větší než jedna ku milionu. Nepochybuji však, že se nám podaří docílit charakteristické reakce." Při těch slovech vhodil do nádoby pár bílých krystalků a potom přikápl několik kapek nějaké průzračné tekutiny. V okamžiku nabyl obsah temně mahagonové barvy a na dno skleněné nádoby se usadil hnědavý prášek.

„Haha!" zvolal, zatleskal rukama a tvářil se nadšeně jako dítě s novou hračkou. „Co tomu říkáte?"

„Vypadá to na velmi citlivou zkoušku," poznamenal jsem.

„Krása! Krása! Starý test guajakem byl neohrabaný a nespolehlivý. Právě tak i mikroskopické zkoumání krvinek. To druhé je bezcenné, jsou-li skvrny několik hodin staré. A tohle, zdá se, funguje stejně dobře, ať je krev stará nebo nová. Kdyby byl tenhle test vymyšlen dřív, chodí dodnes po světě stovky lidí, kteří by už dávno pykali za své zločiny."

„Vážně?" zamumlal jsem.

„Trestní případy neustále závisejí právě na tomto jediném bodě. Někoho podezírají ze zločinu snad měsíce po jeho spáchání. Prohlédnou mu prádlo nebo šaty a objeví na nich hnědavé skvrny. Jsou to skvrny krve, bláta, rzi, ovoce – nebo co to vlastně je? To byla otázka, nad kterou si nejeden znalec lámal hlavu, a proč? Protože neexistoval spolehlivý test. Teď máme test Sherlocka Holmese a tím ty potíže končí."

Oči mu při těch slovech přímo zářily, přitiskl si ruku na srdce a uklonil se, jako by někde v jeho představách tleskal zástup.

„Blahopřeji vám," poznamenal jsem, dost překvapený jeho nadšením.

„Byl loni ten případ Von Bischoffa ve Frankfurtu. Nepochybně by byl pověšen, kdyby tahle zkouška už tehdy existovala. Pak byl ten Mason z Bradfordu a ten proslulý Müller a Lefevre z Montpellieru a Samson z New Orleansu. Mohl bych vyjmenovat dvacet případů, kdy by to bylo rozhodující."

„Vy jste přímo chodící kalendář zločinu," zasmál se Stamford. „Mohl byste si na to založit noviny. Nazvat je ‚Policejní zprávy z minulosti'."

„Taky by to bylo velmi zajímavé čtení," poznamenal Sherlock Holmes a přilepil si na vpich na prstu malý kousek náplasti. „Musím být opatrný," pokračoval, obrátil se ke mně s úsměvem, „protože hodně kutím s jedy." Při těch slovech vztáhl ruku a já si všiml, že je celá poskvrněná podobnými kousky náplasti a změněná v barvě silnými kyselinami.

„Přišli jsme za vámi v jisté věci," řekl Stamford, usedl na vysokou třínohou stoličku a nohou ke mně přistrčil druhou. „Můj přítel si tady hledá bydlení, a protože jste si stěžoval, že nemůžete sehnat nikoho, kdo by s vámi šel půl na půl, napadlo mě, že vás nejlíp seznámím."

Sherlock Holmes se zjevně potěšil představou, že se mnou bude bydlet. „Mám v hledáčku jeden byt v Baker Street," řekl, „který by nám skvěle vyhovoval. Snad vám nevadí vůně silného tabáku?"

„Sám kouřím zásadně lodní tabák," odpověděl jsem.

„To stačí. Obvykle u sebe mívám chemikálie a občas provádím pokusy. Nebude vám to vadit?"

„Vůbec ne."

„Počkejte… jaké mám ještě vady? Někdy upadám do mrzuté nálady a dny v kuse neotevřu ústa. Nesmíte si myslet, že se durdím, když to dělám. Jen mě nechte být a brzy se zase vzpamatuju. A co máte na svědomí vy? Není od věci, aby o sobě dva chlapi věděli to nejhorší, než začnou bydlet spolu."

Tomu výslechu jsem se zasmál. „Chovám buldočí štěně," řekl jsem, „nesnáším povyk, protože mám otřesené nervy, vstávám v nemožných hodinách a jsem nesmírně líný. Mám ještě druhou sadu neřestí, když jsem zdráv, ale tohle jsou v tuhle chvíli ty hlavní."

„Zahrnujete do své kategorie povyku i hru na housle?" zeptal se úzkostlivě.

„To záleží na hráči," odpověděl jsem. „Dobře zahrané housle jsou lahůdka pro bohy – špatně zahrané…"

„Á, tak to je v pořádku," zvolal s veselým smíchem. „Myslím, že to můžeme považovat za domluvené – samozřejmě jestli se vám ty pokoje budou zamlouvat."

„Kdy je uvidíme?"

„Zajděte si pro mě sem zítra v poledne a půjdeme to spolu vyřídit," odpověděl.

„Dobrá – přesně v poledne," řekl jsem a stiskl mu ruku.

Nechali jsme ho mezi chemikáliemi a pěšky se vraceli k mému hotelu.

„Mimochodem," zeptal jsem se najednou, zastavil se a obrátil ke Stamfordovi, „jak u všech čertů poznal, že jsem přijel z Afghánistánu?"

Můj společník se záhadně usmál. „To je právě ta jeho zvláštnost," řekl. „Řada lidí by ráda věděla, jak takové věci vyčte."

„Á, tak je to tajemství?" zvolal jsem a mnul si ruce. „To je velmi pikantní. Jsem vám velmi zavázán, že jste nás seznámil. ‚Pravý předmět studia člověka je člověk,' jak známo."

„Pak ho tedy musíte studovat," řekl Stamford, když se se mnou loučil. „Zjistíte ovšem, že je to tvrdý oříšek. Vsadím se, že se o vás dozví víc než vy o něm. Buďte zdráv."

„Buďte zdráv," odpověděl jsem a procházel se dál k hotelu, značně zaujatý svou novou známostí.

Kapitola druhá – Věda o dedukci

Druhý den jsme se podle jeho domluvy sešli a prohlédli si pokoje v Baker Street dvě stě dvadvacet jedna bé, o kterých se při našem setkání zmínil. Sestávaly ze dvou pohodlných ložnic a jediného velkého vzdušného obývacího pokoje, vesele zařízeného a prosvětleného dvěma širokými okny. Byt byl v každém ohledu tak žádoucí a podmínky, rozdělené mezi dva, se zdály tak mírné, že jsme dohodu uzavřeli na místě a hned jsme se do bytu nastěhovali. Ještě ten večer jsem si přestěhoval své věci z hotelu a následujícího rána za mnou přijel Sherlock Holmes s několika truhlicemi a cestovními kufry. Den dva jsme byli zaneprázdněni vybalováním a vhodným rozestavěním svého majetku. Když bylo hotovo, začali jsme se postupně usazovat a přizpůsobovat se novému prostředí.

S Holmesem se vskutku nebydlelo těžko. Byl tichý ve svých způsobech a žil pravidelně. Málokdy chodil po desáté večer spát a vždycky už posnídal a odešel dřív, než jsem já ráno vstal. Někdy strávil den v chemické laboratoři, někdy v pitevnách a občas na dlouhých procházkách, které ho zřejmě zaváděly do nejspodnějších končin City. Nic nemohlo předčit jeho energii, když ho popadl pracovní záchvat; ale tu a tam jím zalomcovala reakce, a dny v kuse ležel na pohovce v obývacím pokoji od rána do noci, sotva pronesl slovo nebo pohnul svalem. Při těchto příležitostech jsem si v jeho očích všiml tak snového, prázdného výrazu, že bych ho byl mohl podezírat ze závislosti na nějakém omamném prostředku, kdyby střídmost a čistota celého jeho života takovou domněnku nezapovídaly.

Jak týdny plynuly, můj zájem o něj a zvědavost, co jsou jeho životní cíle, postupně rostly a prohlubovaly se. Už jeho osoba a vzhled byly takové, že upoutaly i nejletmějšího pozorovatele. Výškou byl něco přes šest stop (asi metr osmdesát pět), a tak nesmírně vyzáblý, že vypadal podstatně vyšší. Oči měl ostré a pronikavé, s výjimkou těch chvil ztrnulosti, o nichž jsem se zmínil; a jeho tenký jestřábí nos propůjčoval celému jeho výrazu ráz čilosti a odhodlanosti. I jeho brada měla výraznost a hranatost, které jsou znakem rozhodného muže. Ruce měl neustále zacákané inkoustem a potřísněné chemikáliemi, a přitom byl obdařen mimořádnou jemností hmatu, jak jsem měl často příležitost pozorovat, když jsem ho sledoval, jak zachází se svými křehkými vědeckými nástroji.

Čtenář mě může odbýt jako beznadějného všetečku, když se přiznám, jak moc ve mně tento muž podněcoval zvědavost a jak často jsem se snažil prolomit mlčenlivost, kterou projevoval ve všem, co se týkalo jeho samotného. Dřív než mě odsoudí, ať si však vzpomene, jak bezcílný byl můj život a jak málo tu bylo věcí, které by na sebe mohly přitáhnout mou pozornost. Zdraví mi zakazovalo vycházet, pokud počasí nebylo mimořádně vlídné, a neměl jsem přátele, kteří by mě navštěvovali a narušili monotónnost mého všedního dne. Za těchto okolností jsem s nadšením přivítal to malé tajemství, které kolem mého společníka viselo, a trávil jsem mnoho času snahou je rozmotat.

Medicínu nestudoval. Sám mi to na moji otázku potvrdil, čímž ztvrdil Stamfordovo mínění. Zdálo se, že se ani nevěnuje žádnému studijnímu směru, který by ho připravoval na titul v přírodních vědách nebo na jiné uznávané bráně, která by mu otevírala vstup do učeného světa. A přesto byla jeho horlivost v jistých studiích pozoruhodná a v určitých výstředních mezích byly jeho znalosti tak mimořádně obsáhlé a podrobné, že jeho postřehy mě přímo ohromovaly. Jistě by nikdo nepracoval tak tvrdě ani nenabyl tak přesných informací, kdyby neměl před sebou nějaký určitý cíl. Nesoustavní čtenáři zřídkakdy vynikají

přesností svých vědomostí. Nikdo si nezatěžuje mysl drobnostmi, pokud k tomu nemá velmi dobrý důvod.

Jeho neznalost byla pozoruhodná stejně jako jeho znalosti. O soudobé literatuře, filozofii a politice se zdálo, že neví skoro nic. Když jsem citoval Thomase Carlyla, naivně se zeptal, kdopak to je a co takový udělal. Můj úžas však dosáhl vrcholu, když jsem jen tak mimochodem zjistil, že nezná Koperníkovu teorii ani složení sluneční soustavy. Že by nějaká civilizovaná lidská bytost v tomhle devatenáctém století nevěděla, že Země obíhá kolem Slunce, mi připadalo jako tak mimořádný fakt, že jsem si to sotva dokázal uvědomit.

„Vy se tváříte užasle," řekl a usmál se mému výrazu překvapení. „Teď, když to tedy vím, udělám, co bude v mých silách, abych na to zapomněl."

„Zapomněl!"

„Víte," vysvětloval, „podle mě je lidský mozek původně jako malá prázdná půda, do níž si musíte uložit takový nábytek, jaký si vyberete. Hlupák do ní bere kdejaké haraburdí, na které narazí, takže znalosti, které by mu mohly být užitečné, se tam zatlačí nebo se v nejlepším případě pomíchají s hromadou jiných věcí tak, že se v nich pak nevyzná. Kdežto zručný řemeslník si velmi pečlivě vybírá, co si do své mozkové půdy pustí. Nebude mít nic než nástroje, které mu pomáhají při práci, ale těch má bohatý sortiment a všechny v naprostém pořádku. Je omyl se domnívat, že ta malá místnůstka má pružné stěny a dá se roztáhnout do nekonečna. Spolehněte se, že přijde chvíle, kdy za každý přírůstek znalostí zapomenete něco, co jste znal předtím. Je proto nanejvýš důležité, abyste neměl zbytečné údaje, které vytlačují ty užitečné."

„Ale sluneční soustava!" protestoval jsem.

„Co mi je u čerta po ní?" přerušil mě netrpělivě. „Vy říkáte, že obíháme kolem Slunce. Kdybychom obíhali kolem Měsíce, nestálo by to mě ani mou práci ani za penci."

Chystal jsem se ho zeptat, co ta jeho práce vlastně je, ale něco v jeho způsobu mi napovědělo, že by taková otázka byla nevítaná. Dumal jsem však nad naším krátkým rozhovorem a snažil jsem se z něj vyvodit své závěry. Řekl, že nebude získávat žádné znalosti, které s jeho cílem nesouvisejí. Z toho plyne, že všechny znalosti, které vlastní, jsou pro něj užitečné. V mysli jsem si vyjmenoval všechny ty jednotlivé body, v nichž mi ukázal, že je mimořádně dobře obeznámen. Dokonce jsem si vzal tužku a sepsal si je. Když jsem s tím seznamem skončil, neubránil jsem se úsměvu. Zněl takto:

SHERLOCK HOLMES – jeho meze.

Zaprvé. Znalost literatury: žádná.

Zadruhé. Filozofie: žádná.

Zatřetí. Astronomie: žádná.

Začtvrté. Politika: slabá.

Zapáté. Botanika: proměnlivá. Dobře se vyzná v belladonně, opiu a jedech obecně. O praktickém zahradničení neví nic.

Zašesté. Geologie: praktická, avšak omezená. Na první pohled rozezná různé druhy půdy. Po procházkách mi ukázal postříkané kalhoty a podle barvy a soudržnosti postříkání mi řekl, v které části Londýna si je uhnal.

Zasedmé. Chemie: hluboká.

Zaosmé. Anatomie: přesná, ale nesoustavná.

Zadeváté. Senzační literatura: ohromná. Zdá se, že zná každou podrobnost každé hrůzy spáchané v tomto století.

Zadesáté. Dobře hraje na housle.

Zajedenácté. Je vynikající v šermu hůlkou, v boxu i v šermu šavlí.

Zadvanácté. Dobře se prakticky vyzná v britském právu.

Když jsem se v seznamu dostal takhle daleko, hodil jsem ho zoufale do ohně. „Jestli opravdu mohu zjistit, k čemu ten chlapík směřuje, tím, že si uvedu v soulad všechny tyhle schopnosti a objevím povolání,

které je všechny potřebuje," řekl jsem si, „můžu to rovnou vzdát hned."

Vidím, že jsem se výše zmínil o jeho schopnostech na housle. Byly velmi pozoruhodné, ale výstřední stejně jako všechny jeho ostatní dovednosti. To, že umí hrát skladby, a to obtížné skladby, jsem dobře věděl, protože mi na mou prosbu zahrál několik Mendelssohnových Písní beze slov i jiných oblíbených kousků. Když ho však člověk ponechal sobě samému, málokdy vyloudil nějakou hudbu nebo se pokusil o nějakou obecně známou melodii. Opřený večer v křesle zavíral oči a nedbale škrábal na housle, které si přehodil přes kolena. Někdy ty akordy zněly zvučně a melancholicky. Jindy byly fantastické a veselé. Jasně odrážely myšlenky, které ho ovládaly, zda ale ta hudba oněm myšlenkám pomáhala, nebo zda bylo to hraní prostě jen výsledkem rozmaru či nápadu, bylo nad mé síly rozhodnout. Byl bych se asi proti těm úmorným sólům vzbouřil, nebýt toho, že je obvykle ukončoval tím, že v rychlém sledu zahrál celou řadu mých oblíbených melodií, jako drobnou náhradou za zkoušku, kterou mé trpělivosti podrobil.

První týden ani ne jsme neměli žádné návštěvy a začínal jsem si myslet, že můj společník je stejně bez přátel jako já sám. Záhy jsem ale zjistil, že má řadu známostí, a to z nejrůznějších společenských vrstev. Byl tu jeden drobný, nažloutlý mužík s krysí tváří a tmavýma očima, kterého mi představili jako pana Lestrada a který přišel třikrát čtyřikrát za jediný týden. Jednoho rána se zastavila mladá dívka, módně oblečená, a zůstala půl hodiny i déle. Totéž odpoledne přivedlo šedovlasého otrhaného návštěvníka, který vypadal jako židovský podomní obchodník a který mi připadal značně rozrušený. Hned za ním následovala omšelá starší žena. Při jiné příležitosti měl se mým společníkem rozhovor starý bělovlasý pán; a při jiné zase železniční zřízenec ve své manšestrové uniformě. Kdykoli některý z těchto nepopsatelných lidí přišel, Sherlock Holmes prosíval o používání obývacího pokoje a já se uchýlil do ložnice. Vždycky se mi za to nepohodlí omluvil.

„Musím tenhle pokoj používat jako místo své živnosti," řekl, „a tihle lidé jsou mí klienti." Opět jsem měl příležitost položit mu otázku na tělo a opět mi jemnost zabránila nutit druhého, aby se mi svěřil. Tehdy jsem si myslel, že má nějaký silný důvod, proč se o tom nezmiňovat, ale on tu domněnku brzy rozptýlil tím, že na to téma přišel sám od sebe.

Bylo to čtvrtého března, jak si mám dobrý důvod pamatovat, kdy jsem vstal poněkud dřív než obvykle a zjistil, že Sherlock Holmes dosud nedosnídal. Naše bytná si na mé pozdní zvyky zvykla natolik, že mi ještě nebylo prostřeno ani uvařena káva. S nerozumnou podrážděností, která je lidem vlastní, jsem zazvonil a stroze dal najevo, že jsem připraven. Pak jsem si vzal ze stolu časopis a pokusil jsem se jím ukrátit čas, zatímco můj společník tiše žvýkal svůj toast. Jeden z článků měl v záhlaví tužkou udělanou značku a já jsem přirozeně začal přejíždět očima po jeho řádcích.

Jeho poněkud ctižádostivý název zněl „Kniha života" a snažil se ukázat, kolik se pozorný člověk může naučit přesným a soustavným zkoumáním všeho, co mu přijde do cesty. Připadal mi jako pozoruhodná směs bystrosti a nesmyslu. Úvaha byla sevřená a bystrá, ale závěry mi připadaly přitažené za vlasy a přemrštěné. Pisatel tvrdil, že z letmého výrazu, cuknutí svalu nebo mžiku oka pochopí nejniternější myšlenky člověka. Klam je podle něj u člověka vycvičeného v pozorování a rozboru nemožný. Jeho závěry byly neomylné jako věty Eukleidovy. Jeho výsledky by nezasvěcenému připadaly tak překvapivé, že dokud by se nenaučil postupům, jimiž k nim došel, mohl by ho klidně považovat za černokněžníka.

„Z jediné kapky vody," psal autor, „by logik mohl vyvodit možnost existence Atlantiku nebo Niagarských vodopádů, aniž by jeden či druhý viděl nebo o nich slyšel. Právě tak je veškerý život velký řetěz, jehož povahu známe, kdykoli nám ukážou jediný jeho článek. Jako každé jiné umění lze i Vědu o dedukci a analýze získat jen dlouhým a trpělivým

studiem, a život ani není dost dlouhý, aby smrtelníkovi umožnil dosáhnout v ní nejvyšší možné dokonalosti. Dřív než se obrátí k mravním a duševním stránkám věci, jež skýtají největší obtíže, ať tazatel začne tím, že si osvojí jednodušší úlohy. Ať se při setkání se spolubližním naučí na první pohled rozeznat historii toho muže a živnost nebo povolání, k nimž náleží. Jakkoli dětinské se takové cvičení může zdát, bystří pozorovací schopnosti a učí člověka, kam se dívat a co hledat. Z nehtů člověka, z jeho rukávu, z jeho boty, z kolen jeho kalhot, z mozolů na ukazováku a palci, z jeho výrazu, z manžet jeho košile – z každé z těchto věcí se zřetelně prozrazuje jeho povolání. Je skoro nepředstavitelné, že by to vše pohromadě nedokázalo zdatného tazatele poučit v jakémkoli případě."

„Jaké nevýslovné žvásty!" zvolal jsem, odhodil časopis na stůl, „v životě jsem nic takového hloupého nečetl."

„Co to je?" zeptal se Sherlock Holmes.

„Tenhle článek," řekl jsem a ukázal na něj lžičkou od vajec, když jsem si sedl k snídani. „Vidím, že jste ho četl, protože jste si ho označil. Nepopírám, že je důvtipně napsán. Mě to ale rozčiluje. Je to zřejmě teorie nějakého lenocha z křesla, který si tyhle úhledné paradoxy vymýšlí v ústraní své pracovny. Není to praktické. Rád bych ho viděl, jak ho vrazí do třetí třídy podzemní dráhy a požádají ho, aby určil, čím je kdo z jeho spolucestujících. Vsadil bych se s ním jedna ku tisíci."

„Prohrál byste své peníze," poznamenal Sherlock Holmes klidně. „Co se článku týče, napsal jsem ho sám."

„Vy!"

„Ano, mám nadání jak pro pozorování, tak pro dedukci. Teorie, které jsem tam vyjádřil a které vám připadají tak chimérické, jsou ve skutečnosti nesmírně praktické – tak praktické, že si jimi vydělávám na chleba a sýr."

„A jak?" vyklouzlo mi.

„Mám totiž vlastní řemeslo. Jsem na světě asi jediný. Jsem konzultující detektiv, pokud chápete, co to je. Tady v Londýně máme spoustu vládních detektivů a spoustu soukromých. Když tihle lidé selžou, přicházejí ke mně a mně se je daří přivést na správnou stopu. Předloží mi všechny důkazy a já pak obvykle, díky znalosti dějin zločinu, dokážu uvést věci na pravou míru. Zločinné činy mají silnou rodinnou podobu, a když máte podrobnosti o tisíci z nich v malíčku, bylo by zvláštní, kdybyste nedokázal rozluštit ten tisící první. Lestrade je známý detektiv. Zabředl v poslední době do mlhy kolem jednoho padělatelského případu, a to ho ke mně přivedlo."

„A ti ostatní lidé?"

„Většinou mi je posílají soukromé pátrací kanceláře. Jsou to vesměs lidé, kteří mají s něčím starosti a potřebují trochu objasnit. Vyslechnu jejich příběh, oni si vyslechnou mé poznámky a pak si schovám do kapsy honorář."

„Chcete tím ale říct," řekl jsem, „že aniž byste opustil svůj pokoj, dokážete rozluštit uzel, se kterým si jiní neporadí, přestože každou podrobnost viděli sami na vlastní oči?"

„Přesně tak. Mám v tomhle směru takovou intuici. Tu a tam se objeví případ, který je trochu složitější. Pak musím vyrazit a vidět věci na vlastní oči. Víte, mám hromadu zvláštních znalostí, které na problém aplikuji a které věc podivuhodně usnadňují. Ta pravidla dedukce stanovená v onom článku, který ve vás vyvolal pohrdání, jsou mi při praktické práci neocenitelná. Pozorování je mi druhou přirozeností. Zdálo se, že jste byl překvapen, když jsem vám při našem prvním setkání řekl, že jste přišel z Afghánistánu."

„Někdo vám to pověděl, nepochybně."

„Nic takového. Já jsem *věděl*, že jste přišel z Afghánistánu. Dlouhým zvykem mi ta myšlenková řada proběhla hlavou tak rychle, že jsem k závěru došel, aniž bych si uvědomoval dílčí kroky. Takové kroky tam však byly. Myšlenkový postup zněl: ‚Zde je pán lékařského typu, ale

s držením vojáka. Jasně tedy armádní lékař. Právě se vrátil z tropů, protože obličej má tmavý, a to není přirozená barva jeho pokožky, neboť zápěstí má světlá. Prošel strádáním a nemocí, jak jasně prozrazuje jeho vyhublá tvář. Levou paži má zraněnou. Drží ji v ztuhlé a nepřirozené poloze. Kde v tropech by anglický armádní lékař mohl prožít tolik strádání a utržit si poranění paže? Jasně v Afghánistánu.‘ Celá ta myšlenková řada netrvala ani vteřinu. Pak jsem poznamenal, že jste přišel z Afghánistánu, a vy jste užasl.“

„Jak to vysvětlujete, zní to dost prostě,“ řekl jsem s úsměvem. „Připomínáte mi Dupina Edgara Allana Poea. Netušil jsem, že takoví jedinci existují i mimo stránky příběhů.“

Sherlock Holmes vstal a zapálil si dýmku. „Jistě si myslíte, že mi lichotíte, když mě srovnáváte s Dupinem,“ poznamenal. „Podle mě byl Dupin velmi podřadný chlapík. Ten jeho trik, že svým přátelům po čtvrthodinovém mlčení vpadne do úvah trefnou poznámkou, je opravdu velmi okázalý a povrchní. Nějaký analytický talent měl, pochopitelně, ale rozhodně nebyl takový zjev, jak si zjevně Poe myslel.“

„Četl jste díla Gaboriauova?“ zeptal jsem se. „Odpovídá Lecoq vaší představě detektiva?“

Sherlock Holmes sardonicky odfrkl. „Lecoq byl žalostný břídil,“ řekl rozzlobeným hlasem. „Měl jedinou věc, která se o něm dala říct, a to byla jeho energie. Z té knihy mi bylo přímo zle. Šlo o to, jak identifikovat neznámého vězně. Já bych to byl zvládl za dvacet čtyři hodin. Lecoqovi to trvalo asi šest měsíců. Dala by se z toho udělat učebnice pro detektivy, aby věděli, čeho se vyvarovat.“

Cítil jsem jisté rozhořčení, že dvě postavy, které jsem obdivoval, odbyl tak povýšeneckým stylem. Přešel jsem k oknu a stál jsem a hleděl do rušné ulice. „Ten chlapík možná je velmi chytrý,“ řekl jsem si, „ale rozhodně je velmi domýšlivý.“

„V dnešní době nejsou žádné zločiny a žádní zločinci,“ promluvil mrzutě. „K čemu je v našem oboru mít mozek. Vím dobře, že to ve

mně je, abych své jméno proslavil. Nikdo nežije ani nikdy nežil, kdo by do odhalování zločinu vložil tolik studia i přirozeného talentu, co já. A co z toho? Není co odhalovat, a nanejvýš nějaká neumětelská lotrovina s pohnutkou tak průhlednou, že ji prohlédne i úředník Scotland Yardu."

Jeho nabubřelý styl rozhovoru mě stále ještě dráždil. Měl jsem za nejlepší změnit téma.

„Co asi ten člověk hledá?" zeptal jsem se a ukázal na statného, prostě oblečeného chlapíka, který pomalu kráčel po druhé straně ulice a úzkostlivě si prohlížel čísla. V ruce držel velkou modrou obálku a byl zjevně poslem nějakého vzkazu.

„Myslíte toho penzionovaného seržanta od námořní pěchoty," řekl Sherlock Holmes.

„Vychloubání a vytahování!" pomyslel jsem si. „Ví, že si jeho dohad nemůžu ověřit."

Sotva mi ta myšlenka proběhla hlavou, muž, kterého jsme pozorovali, zahlédl číslo na našich dveřích a hbitě přeběhl vozovku. Zaslechli jsme hlasité zabušení, hluboký hlas dole a těžké kroky, stoupající po schodech.

„Pro pana Sherlocka Holmese," řekl, vkročil do pokoje a podal mému příteli dopis.

Tady se naskytla příležitost tu jeho ješitnost usadit. Když tím náhodným výstřelem střílel, málo si pomyslel, že se k tomu teď dostane. „Smím se vás zeptat, mladý muži," řekl jsem co nejlichotivějším hlasem, „jaké je vaše povolání?"

„Posluha, pane," řekl drsně. „Uniformu mám na opravu."

„A kým jste byl?" zeptal jsem se, s mírně zlomyslným pohledem na svého společníka.

„Seržantem, pane, u královské námořní lehké pěchoty, pane. Žádná odpověď? V pořádku, pane."

Srazil paty k sobě, zdvihl ruku k pozdravu a byl pryč.

Kapitola třetí – Tajemství v Lauriston Gardens

Přiznávám, že mě tenhle čerstvý důkaz praktické povahy teorií mého společníka značně vyvedl z míry. Má úcta k jeho analytickým schopnostem podivuhodně vzrostla. V mysli mi však zůstalo doutnat jakési podezření, že celá ta věc je předem připravená scénka, která mě má oslnit, ačkoli to, jaký pozemský cíl by při mém oklamání mohl mít, bylo nad mé chápání. Když jsem na něj pohlédl, dočetl právě zprávu a oči mu nabyly onoho prázdného, nevýrazného výrazu, který prozrazoval duševní soustředění.

„Jak jste to proboha vydedukoval?“ zeptal jsem se.

„Co jsem vydedukoval?“ řekl rozmrzele.

„No že to byl penzionovaný seržant od námořní pěchoty.“

„Nemám čas na maličkosti,“ odpověděl příkře; pak se usmál. „Omluvte mou nezdvořilost. Přetrhl jste mi nit myšlenek, ale snad je to jen dobře. Vy jste tedy skutečně nedokázal poznat, že ten muž byl seržant námořní pěchoty?“

„Vskutku ne.“

„Bylo snazší to vědět než vysvětlit, proč jsem to věděl. Kdyby vás požádali, abyste dokázal, že dvě a dvě jsou čtyři, mohl byste s tím mít určitou potíž, a přesto si tím faktem jste jist. I přes ulici jsem viděl na hřbetu ruky toho chlapíka vytetovanou velkou modrou kotvu. To zavánělo mořem. Měl však vojenské držení a předpisové licousy. Tím máme námořnictvo. Byl to muž s jistou dávkou sebevědomí a s určitým vzezřením velitele. Musel jste si všimnout, jakým způsobem držel hlavu a mával holí. Kromě toho rozvážný, úctyhodný muž středního

věku, soudě podle vzhledu – samé skutečnosti, které mě vedly k přesvědčení, že to býval seržant."

„Úžasné!" vyhrkl jsem.

„Všednost," řekl Holmes, ačkoli podle výrazu jsem usoudil, že ho moje zřejmé překvapení a obdiv potěšily. „Před chvílí jsem řekl, že nejsou žádní zločinci. Zdá se, že se mýlím – podívejte se na tohle!" Hodil mi lístek, který mu posluha přinesl.

„Vždyť," zvolal jsem, když jsem po něm přejel očima, „to je hrozné!"

„Zdá se to být poněkud neobvyklé," poznamenal klidně. „Nepřečetl byste mi to nahlas?"

Toto je dopis, který jsem mu přečetl:

„MŮJ DRAHÝ PANE SHERLOCKU HOLMESI,

v noci se v Lauriston Gardens číslo tři, za Brixton Road, přihodila ošklivá věc. Náš muž na obchůzce tam kolem druhé hodiny ranní uviděl světlo, a protože dům je prázdný, pojal podezření, že něco není v pořádku. Shledal, že dveře jsou otevřené, a v přední místnosti, která je bez nábytku, objevil tělo pána, dobře oblečeného, s navštívenkami v kapse se jménem ‚Enoch J. Drebber, Cleveland, Ohio, USA'. Ke krádeži nedošlo, ani není žádný důkaz o tom, jak muž zemřel. V místnosti jsou stopy krve, ale on sám nemá na těle žádnou ránu. Nevíme, jak se dostal do prázdného domu; vlastně celá věc je záhada. Pokud byste mohl do domu zajít kdykoli před dvanáctou, najdete mě tam. Vše jsem nechal *in statu quo*, dokud od vás nebudu mít zprávu. Kdybyste nemohl přijít, podrobnější údaje vám sdělím a byl bych vám velmi vděčen, kdybyste mě poctil svým názorem.

S úctou

TOBIAS GREGSON."

„Gregson je ze všech těch mládenců ze Scotland Yardu nejchytřejší," poznamenal můj přítel. „On a Lestrade jsou výběr z nevalné sorty. Oba jsou rychlí a energičtí, ale konvenční – otřesně konvenční. A navíc jsou si ve vlasech. Jsou žárliví jako dvě salonní krásky

z povolání. V tomhle případě bude legrace, jestli je oba pustí po stopě."

Žasl jsem nad klidem, s nímž takhle plynule mluvil. „Jistě nesmíme ztratit ani minutu," zvolal jsem. „Mám jít a objednat vám drožku?"

„Nejsem si jist, jestli pojedu. Jsem ten nejnezhojitelněji líný ďábel, co kdy stál v botě – teda když mě ta nálada popadne, jinak dokážu být i hodně čilý."

„Ale vždyť je to právě taková příležitost, po jaké jste toužil."

„Milý příteli, co je mi do toho? Dejme tomu, že celou věc rozmotám. Buďte si jist, že Gregson, Lestrade a spol. shrábnou všechnu zásluhu. To máte z toho, když jste neúřední osoba."

„Vždyť vás prosí o pomoc."

„Ano. Ví, že jsem jeho nadřízený, a mně to přiznává; ale radši by si odřízl jazyk, než by to přiznal nějaké třetí osobě. Co jiného, pojďme se na to podívat. Zpracuji si to na vlastní pěst. Můžu se jim aspoň zasmát, když už jinak nic. Pojďte!"

Natáhl si plášť a začal se čepýřit způsobem, který ukazoval, že záchvat energie vystřídal onen apatický.

„Vemte si klobouk," řekl.

„Vy chcete, abych šel s vámi?"

„Ano, jestli nemáte nic lepšího na práci." O minutu později jsme oba seděli v drožce a zběsile jsme uháněli po Brixton Road.

Bylo mlhavé, zatažené ráno a nad střechami visel závoj barvy prachu, který vypadal jako odraz blátivých ulic pod nimi. Můj společník byl v té nejlepší náladě a brebentil o cremonských houslích a o rozdílu mezi stradivárkami a amatkami. Já jsem se naproti tomu odmlčel, neboť mi pošmourné počasí a smutná záležitost, do které jsme se pouštěli, srazily náladu.

„Zdá se, že na věc, kterou máme před sebou, moc nemyslíte," řekl jsem konečně a přerušil Holmesovu hudební rozpravu.

„Zatím žádná data," odvětil. „Je kardinální chyba teoretizovat dřív, než máte všechny důkazy. Zkresluje to úsudek."

„Data budete mít brzy," poznamenal jsem a ukázal prstem. „Tohle je Brixton Road a tamten dům je ten, pokud se velmi nemýlím."

„Jistě. Zastavte, kočí, zastavte!" Byli jsme od něj ještě sto yardů (asi devadesát metrů) nebo tak, ale on trval na tom, abychom vystoupili, a cestu jsme dokončili pěšky.

Číslo tři v Lauriston Gardens mělo zlověstný a hrozivý vzhled. Patřilo k jedné ze čtyř budov, které stály kousek stranou od ulice; dvě z nich byly obydlené a dvě prázdné. Ty druhé hleděly do světa třemi řadami prázdných melancholických oken, která byla vyprázdněná a bezútěšná, s výjimkou toho, že tu a tam na zkalených tabulkách vyrašila jako šedý zákal cedulka „K pronájmu". Před každou z těchto budov odděloval dům od ulice malá zahrádka, posetá roztroušenou vyrážkou neduživých rostlin, a procházela jí úzká pěšinka, nažloutlá v barvě a tvořená zřejmě směsí jílu a štěrku. Celé prostranství bylo rozmáčené deštěm, který spadl v noci. Zahrádka byla ohraničena cihlovou zídkou tři stopy vysokou (asi devadesát centimetrů), s dřevěnými latěmi nahoře, a o tuhle zídku se opíral statný policejní strážník, obklopený hrstkou zevlounů, kteří natahovali krky a napínali oči v marné naději, že zahlédnou něco z toho, co se uvnitř děje.

Myslel jsem si, že Sherlock Holmes okamžitě vrazí do domu a vrhne se do studia té záhady. Nic nebylo zřejmě vzdálenější jeho úmyslu. Se vzezřením nenucenosti, které mi za daných okolností připadalo blížit se afektu, se procházel sem a tam po chodníku a nepřítomně hleděl na zem, na nebe, na protější domy a na čáru zábradlí. Když dokončil svůj průzkum, pokračoval pomalu po pěšině, nebo spíš po pruhu trávy lemujícím pěšinu, oči upřené na zem. Dvakrát se zastavil a jednou jsem ho viděl, jak se usmál, a slyšel jsem, jak vyrazil výkřik uspokojení. Na vlhké jílovité půdě bylo mnoho stop nohou, ale protože po ní neustále chodila policie, nedovedl jsem si představit, jak by se můj spo-

lečník mohl něčeho z toho dopídit. Měl jsem však tak mimořádné doklady o rychlosti jeho vnímání, že jsem nepochyboval, že vidí hodně z toho, co je mně skryto.

Ve dveřích domu nás přivítal vysoký, bledolící, plavovlasý muž s notesem v ruce. Vyřítil se dopředu a s nadšením stiskl mému společníkovi ruku. „Je od vás vskutku laskavé, že jste přišel," řekl. „Vše jsem nechal nedotčené."

„Kromě toho!" odpověděl můj přítel a ukázal na pěšinu. „Kdyby tudy přešlo stádo buvolů, nebyl by tam větší nepořádek. Nepochybně jste si ale své vlastní závěry už udělal, Gregsone, než jste tohle připustil."

„Měl jsem v domě tolik práce," řekl detektiv vyhýbavě. „Můj kolega, pan Lestrade, je tady. Spoléhal jsem na něj, že se o tohle postará."

Holmes na mě pohlédl a sardonicky zdvihl obočí. „Když tu jsou dva takoví mužové jako vy a Lestrade, nezůstane toho pro třetího moc k nalezení," řekl.

Gregson si samolibě mnul ruce. „Myslím, že jsme udělali vše, co se udělat dalo," odpověděl. „Je to ovšem zvláštní případ a já věděl o vaší zálibě v takových věcech."

„Nepřijel jste sem drožkou?" zeptal se Sherlock Holmes.

„Ne, pane."

„Ani Lestrade?"

„Ne, pane."

„Pak se tedy pojďme podívat do té místnosti." S touto nelogickou poznámkou vkročil do domu, následován Gregsonem, jehož rysy vyjadřovaly úžas.

Krátká chodba, s holou prkennou podlahou a zaprášená, vedla do kuchyně a hospodářských místností. Doleva a doprava z ní ústily dvoje dveře. Jedny z nich byly zjevně mnoho týdnů zavřené. Druhé patřily k jídelně, což byla místnost, v níž se ta tajemná událost odehrála. Hol-

mes vstoupil a já ho následoval s tím ztlumeným citem v srdci, který v člověku probouzí přítomnost smrti.

Byla to velká čtvercová místnost a kvůli nepřítomnosti jakéhokoli nábytku vypadala ještě větší. Stěny zdobila křiklavá okázalá tapeta, místy skvrnitá plísní, a tu a tam se velké pruhy odloupaly a visely dolů a odhalovaly žlutou omítku pod sebou. Naproti dveřím byl okázalý krb, nad nímž byla římsa z napodobeniny bílého mramoru. V jednom jejím rohu byl zasunut pahýl červené voskové svíčky. Jediné okno bylo tak špinavé, že světlo bylo mdlé a nejisté a všemu propůjčovalo matně šedý nádech, který zesilovala tlustá vrstva prachu, pokrývající celý pokoj.

Všechny tyto podrobnosti jsem postřehl až později. V tu chvíli se moje pozornost soustředila na jedinou ponurou nehybnou postavu, která ležela natažená na prknech, s prázdnýma nevidoucíma očima upřenýma vzhůru k zabarvenému stropu. Byla to postava muže asi třiačtyřicet nebo čtyřiačtyřicet let starého, prostřední postavy, s širokými rameny, s krátkými kudrnatými černými vlasy a s krátce vrostlým strništěm. Byl oblečen do těžkého kabátce ze soukenné látky a vesty, se světlými kalhotami a s neposkvrněným límečkem a manžetami. Vedle něho na podlaze stál cylindr, dobře vykartáčovaný a upravený. Ruce měl zaťaté a paže rozhozené do stran, zatímco dolní končetiny měl do sebe zaklesnuté, jako by jeho smrtelný boj byl trýznivý. V jeho strnulé tváři strnul výraz hrůzy, a jak se mi zdálo, i nenávisti, jaké jsem v lidské tváři nikdy neviděl. To zlovolné a strašlivé zkřivení, v kombinaci s nízkým čelem, tupým nosem a vysunutou čelistí, dávalo mrtvému podivně opičí vzezření, které se ještě zvětšovalo jeho zkroucenou nepřirozenou polohou. Viděl jsem smrt v mnoha podobách, ale nikdy mi nepřipadala v hrozivější podobě než v tomto temném špinavém pokoji, který hleděl do jedné z hlavních tepen předměstského Londýna.

Lestrade, hubený a lasiččí jako vždy, stál u dveří a pozdravil mne i mého společníka.

„Tenhle případ nadělá rozruch, pane," poznamenal. „Je nad všechno, co jsem viděl, a já už nejsem žádné kuře."

„Žádné vodítko?" zeptal se Gregson.

„Vůbec žádné," přitakal Lestrade.

Sherlock Holmes přistoupil k tělu, poklekl a pozorně je zkoumal. „Jste si jist, že na něm není žádná rána?" zeptal se a ukázal na četné kaňky a stříkance krve, které kolem něho ležely.

„Určitě!" zvolali oba detektivové.

„Pak tahle krev samozřejmě patří druhé osobě – pravděpodobně vrahovi, pokud došlo k vraždě. Připomíná mi to okolnosti smrti Van Jansena v Utrechtu, roku čtyřiatřicátého. Pamatujete si ten případ, Gregsone?"

„Ne, pane."

„Nastudujte si ho – opravdu byste měl. Pod sluncem není nic nového. Všechno už tu bylo."

Jak mluvil, jeho hbité prsty poletovaly sem, tam a všude, ohmatávaly, tiskly, rozepínaly, zkoumaly, zatímco jeho oči měly ten zasněný výraz, o kterém jsem se už zmínil. Zkoumání probíhalo tak rychle, že by nikdo stěží uhodl, s jakou pečlivostí se vede. Nakonec přičichl k rtům mrtvého a potom pohlédl na podrážky jeho lakovaných polobotek.

„Nebyl vůbec posunut?" zeptal se.

„Jen tak, jak bylo nutné pro naše zkoumání."

„Teď ho můžete odnést do márnice," řekl. „Víc se tu dozvědět nedá."

Gregson měl po ruce nosítka a čtyři muže. Na jeho zavolání vstoupili do místnosti, cizince zdvihli a vynesli ho ven. Když ho zvedali, s cinknutím spadl prsten a odkutálel se po podlaze. Lestrade ho popadl a zíral na něj udivenýma očima.

„Byla tu žena," zvolal. „Je to dámský snubní prsten."

Při těch slovech jej natáhl na dlani. Všichni jsme se kolem něj shlukli a zírali na něj. Nebylo pochyb, že ten kroužek z prostého zlata kdysi zdobil prst nevěsty.

„To celou věc komplikuje," řekl Gregson. „Pánbůh ví, že byla komplikovaná dost už předtím."

„Jste si jist, že ji to neusnadňuje?" poznamenal Holmes. „Nic se nedozvíme tím, že na to budeme zírat. Co jste našli v jeho kapsách?"

„Všechno to tu máme," řekl Gregson a ukázal na hromádku předmětů na jednom ze spodních schodů schodiště. „Zlaté hodinky, číslo devadesát sedm tisíc sto šedesát tři, od Barrauda z Londýna. Zlatý řetízek k nim, velmi těžký a masivní. Zlatý prsten se zednářským znakem. Zlatá jehlice – hlava buldoka, s rubíny jako oči. Pouzdro na navštívenky z ruské kůže, s navštívenkami Enocha J. Drebbera z Clevelandu, které odpovídají značce E. J. D. na prádle. Žádná peněženka, ale hotovost ve výši sedmi liber a třinácti šilinků. Kapesní vydání Boccacciova *Dekameronu*, se jménem Josepha Stangersona na předsádce. Dva dopisy – jeden adresovaný E. J. Drebberovi a druhý Josephu Stangersonovi."

„Na jakou adresu?"

„American Exchange, Strand – uložit do vyzvednutí. Oba jsou od společnosti Guion Steamship Company a týkají se vyplouvání jejích lodí z Liverpoolu. Je jasné, že se tenhle nešťastník chystal vrátit do New Yorku."

„Pátral jste po tom Stangersonovi?"

„Udělal jsem to okamžitě, pane," řekl Gregson. „Rozeslal jsem inzeráty do všech novin a jeden z mých mužů šel do American Exchange, ale ještě se nevrátil."

„Poslal jste zprávu do Clevelandu?"

„Telegrafovali jsme ráno."

„Jak jste své dotazy formuloval?"

„Prostě jsme popsali okolnosti a řekli, že budeme vděčni za jakékoli informace, které by nám mohly pomoci.“

„Nezeptal jste se na podrobnosti o nějakém bodu, který by vám připadal zásadní?“

„Zeptal jsem se na Stangersona.“

„Na nic jiného? Není tu žádná okolnost, na které, jak se zdá, celá tahle věc visí? Nebudete znovu telegrafovat?“

„Řekl jsem vše, co jsem k tomu měl říct,“ odpověděl Gregson uraženým hlasem.

Sherlock Holmes se pro sebe usmál a zdálo se, že se chystá k nějaké poznámce, když Lestrade, který byl v přední místnosti, zatímco jsme vedli ten rozhovor v předsíni, se znovu objevil na scéně, mnul si ruce nabubřelým a samolibým způsobem.

„Pane Gregsone,“ řekl, „právě jsem učinil objev nanejvýš důležitý, který by byl přehlédnut, kdybych pečlivě neprozkoumal stěny.“

Mužíčkovi při těch slovech jiskřily oči a byl zjevně ve stavu potlačovaného jásotu, že získal nad kolegou bod.

„Pojďte sem,“ řekl a zase čile vešel do místnosti, jejíž ovzduší bylo zřetelně svěžejší od okamžiku, kdy se jejího děsivého hosta zbavili. „A teď se postavte sem!“

O botu si rozžehl zápalku a přidržel ji proti stěně.

„Podívejte se na tohle!“ řekl triumfálně.

Zmínil jsem se, že se tapeta místy odloupla. V tomto konkrétním rohu místnosti se oloupal velký kus a odhalil žlutou čtvercovou plochu hrubé omítky. Přes toto holé místo bylo krvavě červenými písmeny načmáráno jediné slovo –

RACHE.

„Co tomu říkáte?“ zvolal detektiv s nádechem komedianta, který předvádí své představení. „Tohle bylo přehlédnuto, protože to je v nejtemnějším rohu místnosti a nikoho nenapadlo tam pohlédnout. Vrah to napsal vlastní krví, ať to byl on nebo ona. Vidíte tu šmouhu, kudy to

steklo po stěně. Tím padá představa o sebevraždě. Proč byl zvolen právě tenhle roh, aby se tam psalo? Řeknu vám to. Vidíte tu svíčku na krbové římse. Byla tehdy zapálená, a kdyby byla zapálená, tenhle roh by byl nejsvětlejší, místo aby byl nejtmavší částí stěny."

„A co to znamená, teď když jste to *vy* našel?" zeptal se Gregson pohrdlivým hlasem.

„Co to znamená? No že se pisatel chystal napsat ženské jméno Rachel, ale byl vyrušen dřív, než to stačil, ať to byl on nebo ona, dokončit. Zapamatujte si mé slovo: až se tenhle případ vyjasní, zjistíte, že s tím má co dělat žena jménem Rachel. Vy se jen klidně smějte, pane Sherlocku Holmesi. Můžete být sebevětší chytrák a sebechytřejší, ale starý ohař je přece jen nejlepší, když se to vezme kolem a kolem."

„Opravdu se omlouvám!" řekl můj společník, který mužíčka svým výbuchem smíchu vyvedl z míry. „Rozhodně vám patří zásluha, že jste z nás první přišel na toto, a jak říkáte, nese to všechny znaky toho, že to psal druhý účastník včerejšího tajemství. Neměl jsem ještě čas prohlédnout si tuhle místnost, ale s vaším svolením tak nyní učiním."

Jak mluvil, vytáhl z kapsy pásmo a velkou okrouhlou lupu. Těmito dvěma nástroji vybaven neslyšně klusal po místnosti, občas se zastavil, chvílemi klekl a jednou si lehl břichem na podlahu. Tak zaujatý byl svou činností, že se zdálo, že na naši přítomnost docela zapomněl, protože celou dobu si pro sebe tiše brebentil, udržoval přerývanou palbu výkřiků, vzdechů, hvizdů a tichých zvuků, které naznačovaly povzbuzení i naději. Když jsem ho sledoval, neodolatelně mi připomínal čistokrevného, dobře vycvičeného ohaře, který se vrhá sem a tam houštinou, kňučí ve své dychtivosti, dokud nenarazí na ztracenou stopu. Dvacet minut nebo i déle pokračoval ve svém výzkumu, s nejpřesnější pečlivostí měřil vzdálenosti mezi značkami, které byly mým očím zcela neviditelné, a občas přikládal pásmo na stěny stejně nepochopitelným způsobem. Na jednom místě velmi opatrně nabral z podlahy malou hromádku šedého prachu a uložil ji do obálky. Nakonec si

prohlédl lupou nápis na stěně, procházel každé jeho písmeno s nejpodrobnější přesností. Když to dokončil, zdálo se, že je spokojen, protože vrátil pásmo i lupu do kapsy.

„Říká se, že genialita je nekonečná schopnost snášet dřinu," poznamenal s úsměvem. „Je to špatná definice, ale na detektivní práci sedí."

Gregson a Lestrade sledovali manévry svého amatérského kolegy se značnou zvědavostí a jistým opovržením. Zjevně si neuvědomovali to, co jsem já už začínal chápat, že totiž i nejmenší počiny Sherlocka Holmese směřují k nějakému určitému praktickému cíli.

„Co tomu říkáte, pane?" zeptali se oba.

„Byla by to krádež vaší zásluhy v tomto případu, kdybych si troufal vám pomáhat," poznamenal můj přítel. „Vedete si tak dobře, že by byla škoda, aby se do toho někdo pletl." Hlas měl, když mluvil, naplněný celým světem sarkasmu. „Jestli mi dáte vědět, jak vaše pátrání pokračují," pokračoval, „rád vám podám jakoukoli pomoc, kterou budu moci. Mezitím bych rád promluvil se strážníkem, který tělo našel. Můžete mi dát jeho jméno a adresu?"

Lestrade pohlédl do notesu. „John Rance," řekl. „Teď má volno. Najdete ho na Audley Court čtyřicet šest, Kennington Park Gate."

Holmes si adresu poznamenal.

„Pojďte, doktore," řekl, „půjdeme ho vyhledat. Řeknu vám jednu věc, která vám snad může v tomto případě pomoci," pokračoval a obrátil se ke dvěma detektivům. „Byla spáchána vražda a vrah je muž. Je přes šest stop vysoký (přes metr osmdesát), v květu života, na svou výšku má malá chodidla, nosil hrubé boty s hranatými špičkami a kouřil cigáro značky Trichinopoly. Přijel sem se svou obětí ve čtyřkolce, do níž byl zapřažen kůň se třemi starými podkovami a jednou novou na pravé přední noze. S největší pravděpodobností má vrah rudou tvář a nehty na pravé ruce má nápadně dlouhé. To jsou jen některé náznaky, ale snad vám pomohou."

Lestrade a Gregson na sebe pohlédli s nedůvěřivým úsměvem.

„Jestli byl ten muž zavražděn, jak to bylo provedeno?“ zeptal se první z nich.

„Jedem,“ řekl Sherlock Holmes stroze a vykročil pryč. „Ještě jednu věc, Lestrade,“ dodal, když se ve dveřích otočil: „‚Rache‘ je německy ‚msta‘; neztrácejte tedy čas pátráním po slečně Rachel.“

Tímto parthským šípem odkráčel a zanechal za sebou oba rivaly s otevřenými ústy.

Kapitola čtvrtá – Co nám John Rance pověděl

Když jsme opouštěli dům číslo tři v Lauriston Gardens, byla jedna hodina. Sherlock Holmes mě dovedl na nejbližší telegrafní úřad, odkud odeslal dlouhý telegram. Pak zastavil drožku a nařídil kočímu, aby nás odvezl na adresu, kterou nám dal Lestrade.

„Nad svědectvím z první ruky není," poznamenal, „abych pravdu řekl, mám v tom případu už úplně jasno, ale přesto neuškodí dozvědět se všechno, co se dozvědět dá."

„Udivujete mě, Holmesi," řekl jsem. „Určitě si přece ve všech těch podrobnostech, které jste uvedl, nejste tak jistý, jak předstíráte."

„O omylu nemůže být řeč," odpověděl. „Hned to první, čeho jsem si tam všiml, bylo, že nějaká drožka vyryla koly dvě koleje těsně u obrubníku. Až do včerejší noci přitom celý týden nepršelo, takže ta kola, která zanechala tak hluboké otisky, tam musela být v noci. Byly tam i stopy koňských kopyt, přičemž obrys jednoho byl mnohem ostřeji vykreslený než u ostatních tří, což ukazuje, že ta podkova byla nová. Protože ta drožka tam byla po tom, co začalo pršet, a ráno tam v žádnou dobu nebyla – za to mi ručí Gregson – vyplývá z toho, že tam musela být během noci, a tudíž že přivezla ty dva muže k domu."

„To zní dost prostě," řekl jsem; „ale co výška toho druhého muže?"

„Inu, výšku člověka lze v devíti případech z deseti určit podle délky kroku. Je to docela jednoduchý výpočet, i když vás nebudu nudit čísly. Krok toho muže jsem měl jak v hlíně venku, tak v prachu uvnitř. Pak jsem měl způsob, jak si výpočet ověřit. Když člověk píše na zeď, pud

ho vede k tomu, aby psal přibližně ve výši vlastních očí. A ten nápis byl něco málo přes šest stop nad zemí. Dětská hračka."

„A jeho věk?" zeptal jsem se.

„Nu, dokáže-li člověk bez nejmenší námahy udělat krok dlouhý čtyři a půl stopy, nemůže být ještě docela sešlý. Taková byla šířka kaluže na zahradní cestičce, kterou zřejmě překročil. Lakýrky ji obešly a Hranaté špičky ji přeskočily. Není v tom žádná záhada. Jenom na obyčejný život uplatňuji několik těch zásad pozorování a dedukce, které jsem obhajoval v onom článku. Je ještě něco, co vám vrtá hlavou?"

„Ty nehty a trichinopolský doutník," nadhodil jsem.

„Nápis na zdi byl vyveden ukazováčkem muže namočeným v krvi. Moje lupa mi dovolila zpozorovat, že omítka byla přitom lehce poškrábaná, k čemuž by nedošlo, kdyby měl muž ostříhaný nehet. Sebral jsem na podlaze trochu rozsypaného popela. Byl tmavé barvy a vločkovitý – takový popel dělá jen trichinopolský doutník. Zabýval jsem se zvlášť doutníkovými popely – vlastně jsem o tom napsal monografii. Troufám si tvrdit, že na první pohled rozeznám popel kterékoli známé značky, ať už doutníku, nebo tabáku. Právě v takových podrobnostech se zručný detektiv liší od typů, jako jsou Gregson a Lestrade."

„A ta brunátná tvář?" zeptal jsem se.

„No, to byl odvážnější odhad, i když nepochybuji, že jsem měl pravdu. Na to se mě ale v této fázi případu neptejte."

Přejel jsem si rukou po čele. „Hlava se mi točí," poznamenal jsem; „čím víc o tom člověk přemýšlí, tím je to záhadnější. Jak se ti dva muži – byli-li to vůbec dva muži – dostali do prázdného domu? Co se stalo s kočím, co je dovezl? Jak může jeden muž přinutit druhého, aby požřel jed? Odkud byla ta krev? Co bylo cílem vraha, když tu nešlo o loupež? Jak se tam dostal ten dámský prsten? A především, proč by ten druhý muž před odchodem napsal na zeď německé slovo RACHE? Přiznám se, že nevidím, jak by se dalo všechny ty skutečnosti sladit."

Můj společník se uznale usmál.

„Shrnul jste potíže situace stručně a správně," řekl. „Mnoho věcí je dosud nejasných, ale v hlavních faktech už mám jasno. Co se týče nálezu toho ubohého Lestrada, byla to prostě past, která měla uvést policii na mylnou stopu, naznačovat socialismus a tajné spolky. Nenapsal to Němec. Všimněte si, že A bylo vyvedeno trochu po německém způsobu. Jenže opravdový Němec tiskne vždycky v latince, takže můžeme bez obav říci, že to nenapsal rodilý Němec, nýbrž nešikovný napodobitel, který to přehnal. Byla to pouze lest, jak odvést pátrání nesprávným směrem. Víc vám o tomhle případu, doktore, neprozradím. Víte, kouzelník nesklízí uznání, když jednou vysvětlí svůj trik, a kdybych vám ukázal příliš mnoho ze své pracovní metody, dojdete nakonec k závěru, že jsem docela obyčejný člověk."

„To nikdy neudělám," odpověděl jsem; „vy jste dopátrání se vraha přiblížil přesné vědě, jak jen jde na tomto světě přiblížit."

Můj společník se při mých slovech, a při vážnosti, s níž jsem je vyslovil, zarděl potěšením. Už dřív jsem si všiml, že je na pochvalu svého umění tak citlivý jako kterékoli děvče na pochvalu své krásy.

„Řeknu vám ještě jedno," řekl. „Lakýrky a Hranaté špičky přijely v téže drožce a vykročily po cestičce společně, co nejpřátelštěji – nejspíš zavěšeny do sebe. Jakmile vešli, chodili sem a tam po pokoji – lépe řečeno, Lakýrky stály a Hranaté špičky přecházely sem a tam. To všechno jsem vyčetl z prachu; a vyčetl jsem i to, že čím déle chodil, tím víc se rozčiloval. Ukazuje to prodlužování kroků. Celou dobu mluvil a nepochybně se dopracovával k zuřivosti. Pak došlo k tragédii. Ted jsem vám řekl všechno, co sám vím, protože zbytek jsou jen domněnky a dohady. Máme ale slušný pracovní základ, od něhož můžeme vyrazit. Musíme si pospíšit, protože dnes odpoledne chci jít na Halléův koncert poslechnout si Norman Nerudovou."

Tento rozhovor proběhl, zatímco se naše drožka proplétala dlouhou spletí ponurých ulic a smutných bočních uliček. V té nejponurejší

a nejsmutnější z nich náš kočí znenadání zastavil. „Tamhle v tom je Audley Court," řekl a ukázal na úzkou škvíru v řadě cihlových zdí mrtvé barvy. „Tady mě najdete, až se vrátíte."

Audley Court nebyla přitažlivá končina. Úzký průchod nás zavedl do dvora vydlážděného kamennými deskami a lemovaného ubohými obydlími. Prodírali jsme se mezi houfy špinavých dětí a pod řadami zabarveného prádla, až jsme došli k číslu čtyřicet šest, na jehož dveřích se skvěl malý mosazný plíšek s vyrytým jménem Rance. Po dotazu nám sdělili, že strážník je v posteli, a byli jsme uvedeni do malé parádní světničky, abychom tam na něj počkali.

Objevil se za chvíli, poněkud rozmrzelý, že ho vyrušili ze spánku. „Hlášení jsem podal na stanici," řekl.

Holmes vytáhl z kapsy půlsovereign a zamyšleně si s ním pohrával. „Napadlo nás, že by nám bylo milé slyšet to všechno z vašich vlastních úst," řekl.

„S největší radostí vám povím vše, co dokážu," odpověděl strážník s očima upřenýma na ten zlatý kotouček.

„Řekněte nám to prostě po svém, jak se to odehrálo."

Rance se posadil na pohovku z koňských žíní a svraštil obočí, jako by si umínil, že nic ve svém vyprávění nevynechá.

„Povím vám to od začátku," řekl. „Službu mám od desáté večer do šesté ráno. V jedenáct byla rvačka u Bílého jelena; ale jinak bylo na obchůzce dost ticho. V jednu začalo pršet, a potkal jsem Harryho Murchera – toho, co má obchůzku v Holland Grove – a stáli jsme spolu na rohu Henrietta Street a trochu jsme si pokecali. Zanedlouho – snad okolo druhé nebo chvíli po ní – jsem si řekl, že se půjdu podívat dolů po Brixton Road a přesvědčit se, jestli je všechno v pořádku. Bylo tam setsakra bláta a opuštěno. Nepotkal jsem po celou cestu ani živáčka, i když okolo mě přejela jedna dvě drožky. Loudal jsem se dolů a říkal si, mezi námi, jak báječně by přišel vhod čtvrtlitr horkého ginu, když vtom mi padl do oka záblesk světla v okně toho zrovna domu. No, vě-

děl jsem, že ty dva domy v Lauriston Gardens stojí prázdné, protože ten, komu patří, se nestará o kanalizaci, i když ten úplně poslední nájemník, co v jednom z nich bydlel, umřel na břišní tyfus. Byl jsem úplně vedle, když jsem viděl v okně světlo, a hned mě napadlo, že něco není v pořádku. Když jsem došel ke dveřím –„

„Zastavil jste se a vrátil se k zahradní brance," přerušil ho můj společník. „Proč jste to udělal?"

Rance sebou prudce škubl a zíral na Sherlocka Holmese s nejvyšším údivem ve tváři.

„No, to je pravda, pane," řekl; „ale jak jste na to přišel, to ví sám bůh. Víte, když jsem přišel k těm dveřím, bylo tam takové ticho a tak opuštěno, že jsem si řekl, že by mi nebylo od škody mít někoho s sebou. Nebojím se ničeho na téhle straně hrobu; ale napadlo mě, jestli to není ten, co umřel na tyfus a jde si prohlížet tu kanalizaci, co ho zabila. Při tom pomyšlení se mi udělalo jaksi divně, a tak jsem se vrátil k brance, abych se podíval, jestli neuvidím Murcherovu lampu, ale po něm ani po nikom jiném nebyla ani stopa."

„V ulici nebyl nikdo?"

„Ani živá duše, pane, ani pes. Pak jsem se vzmužil, vrátil se a strčil do dveří. Uvnitř bylo ticho, a tak jsem vešel do pokoje, kde to světlo svítilo. Na krbové římse plápolala svíčka – rudá, vosková – a při jejím světle jsem uviděl –„

„Ano, vím všechno, co jste uviděl. Několikrát jste obešel pokoj, klekl si k tělu, pak jste prošel dál a zkusil dveře do kuchyně, a potom –"

John Rance vyskočil s vyděšenou tváří a podezíravostí v očích. „Kde jste se schovával, že jste tohle všechno viděl?" vykřikl. „Zdá se mi, že víte víc, než byste měl."

Holmes se zasmál a hodil přes stůl strážníkovi svou vizitku. „Nezatýkejte mě pro vraždu," řekl. „Patřím mezi psy honiče, ne mezi vlky; pan Gregson nebo pan Lestrade za mě ručí. Ale pokračujte. Co jste udělal dál?"

Rance se zase posadil, aniž však ztratil zmatený výraz. „Vrátil jsem se k brance a zapískal na píšťalu. Tím jsem přivolal Murchera a ještě dva další."

„Byla ulice tehdy prázdná?"

„No, byla, pokud jde o někoho, kdo by nám k něčemu byl."

„Jak to myslíte?"

Strážníkova tvář se roztáhla do úšklebku. „Za svůj život jsem viděl kdejakého opilce," řekl, „ale v tak uplakaně nalitém stavu nikdy nikoho jako tenhle chlápek. Když jsem vyšel ven, visel u branky, opíral se o zábradlí a z plna hrdla si zpíval něco o Columbinině novomódní vlajce nebo tak nějak. Nedokázal se postavit, natož pomoct."

„Jak ten člověk vypadal?" zeptal se Sherlock Holmes.

Johnu Rancovi se, zdá se, tahle odbočka ne zcela zamlouvala. „Byl to podivně ožralý chlápek," řekl. „Byl by skončil na stanici, kdybychom neměli tolik jiné práce."

„Jeho tvář – jeho šat – nevšiml jste si jich?" vpadl mu Holmes netrpělivě do řeči.

„To si pište, že všiml, když jsem ho musel podpírat – já a Murcher napůl. Byl to vytáhlý chlapík s brunátným obličejem, dolní část měl zahalenou –„

„To stačí," zvolal Holmes. „Co se s ním stalo?"

„Měli jsme dost práce i bez něho," řekl policista uraženým hlasem. „Vsadím se, že si cestu domů našel bez potíží."

„Jak byl oblečený?"

„V hnědém kabátě."

„Měl v ruce bič?"

„Bič – ne."

„Ten tam musel nechat," zamumlal můj společník. „A neviděl nebo neslyšel jste potom nějakou drožku?"

„Ne."

„Tady máte půlsovereign," řekl můj společník, povstal a vzal si klobouk. „Obávám se, Rance, že u policie nikdy nestoupnete výš. Ta vaše hlava by měla sloužit nejen jako ozdoba, ale i k užitku. Mohl jste si včera večer vysloužit seržantské pruhy. Ten muž, kterého jste držel ve svých rukou, je ten, kdo má klíč k této záhadě, a koho hledáme. Ted o tom nemá cenu se přít; říkám vám, že je tomu tak. Pojďte, doktore."

Vyrazili jsme spolu k drožce, zanechali jsme našeho informátora pochybujícího, ale zjevně znepokojeného.

„Ten hloupý zabedněnec," řekl Holmes trpce, když jsme ujížděli zpátky do našeho bytu. „Jen si pomysleme, jaké měl neskonalé štěstí, a nevyužil ho."

„Já na tom pořád nic nechápu. Je pravda, že popis toho muže se shoduje s vaší představou druhého účastníka té záhady. Ale proč by se vracel do toho domu po tom, co ho opustil? To není způsob zločinců."

„Pro ten prsten, člověče, pro ten prsten: proto se vrátil. Nemáme-li jiný způsob, jak ho chytit, můžeme vždycky nahodit vlasec s tím prstenem. Dostanu ho, doktore – vsadím se s vámi dva k jedné, že ho dostanu. Musím vám za to všechno poděkovat. Nebýt vás, možná bych nešel a byl bych přišel o nejlepší studii, jakou jsem kdy viděl: studii v šarlatové, co říkáte? Proč bychom nemohli použít trošku umělecké hantýrky? Je to šarlatová nit vraždy, která prochází bezbarvou přízí života; naší povinností je ji rozmotat, oddělit a vystavit celou na světlo. A teď na oběd, a pak za Norman Nerudovou. Její úder a smyk jsou skvělé. Jak zní ta Chopinova drobnost, kterou hraje tak nádherně: tra-la-la-lira-lira-láj."

Opřený v drožce švitořil tento diletantský slídič jako skřivan, zatímco já jsem rozjímal nad mnohostranností lidské mysli.

Kapitola pátá – Náš inzerát přivádí návštěvu

Dopolední námaha byla na mé chatrné zdraví příliš a odpoledne jsem byl vyčerpaný. Když Holmes odešel na koncert, ulehl jsem na pohovku a pokusil se chvilku dvě spát. Byl to marný pokus. Má mysl byla vším, co se stalo, tolik rozrušena, že se do ní tlačily ty nejpodivnější představy a dohady. Kdykoli jsem zavřel oči, viděl jsem před sebou zkřivenou pavianí tvář zavražděného muže. Dojem, který na mě ta tvář učinila, byl tak zlověstný, že jsem se dokázal jen stěží zbavit vděčnosti vůči tomu, kdo jejího majitele sprovodil ze světa. Pokud kdy lidské rysy prozrazovaly zkaženost nejzhoubnějšího druhu, byly to jistě rysy Enocha Drebbera z Clevelandu. Přesto jsem uznával, že spravedlnost musí být naplněna a že zvrhlost oběti není v očích zákona žádnou polehčující okolností.

Čím déle jsem o tom přemýšlel, tím pozoruhodněji mi připadala domněnka mého společníka, že ten muž byl otráven. Vzpomněl jsem si, jak si k jeho rtům přičichl, a nepochyboval jsem, že zachytil něco, co dalo tomu nápadu vzniknout. Když ale ne jed, co bylo potom příčinou jeho smrti, když tam nebyla ani rána, ani stopy po škrcení? Ale naopak, čí byla ta krev, co ležela tak hojně na podlaze? Nebyly tam žádné stopy po zápase a oběť neměla žádnou zbraň, kterou by mohla soka zranit. Dokud nebudou všechny tyto otázky vyřešeny, cítil jsem, že spánek nebude snadný ani pro Holmese, ani pro mě. Jeho tichá, sebejistá povaha mě přesvědčovala, že si už sestavil teorii, která všechny skutečnosti vysvětluje, i když jaká ta teorie je, jsem nedokázal ani v nejmenším uhodnout.

Vrátil se velmi pozdě – tak pozdě, že jsem věděl, že koncert ho nemohl zdržet celou tu dobu. Večeře už byla na stole, než se objevil.

„Bylo to nádherné," řekl, když se posadil. „Pamatujete, co o hudbě říká Darwin? Tvrdí, že schopnost vytvářet ji a oceňovat ji existovala v lidském rodu dávno předtím, než se zrodila schopnost řeči. Snad proto na nás tak jemně působí. V našich duších jsou mlhavé vzpomínky na ta mlžná staletí, kdy byl svět v dětském věku."

„To je dost odvážná myšlenka," poznamenal jsem.

„Myšlenky musí být tak široké jako příroda, mají-li přírodu vyložit," odpověděl. „Co je s vámi? Nevypadáte dvakrát ve své kůži. Ta záležitost z Brixton Road vás vyvedla z míry."

„Abych pravdu řekl, vyvedla," pravil jsem. „Měl bych být po svých afghánských zkušenostech otužilejší. Viděl jsem své vlastní druhy u Majvandu rozsekané na kusy, aniž jsem ztratil nervy."

„Chápu to. Tahle věc má v sobě tajemství, které podněcuje představivost; kde není představivost, není ani hrůza. Viděl jste večerní noviny?"

„Ne."

„Píšou o té aféře docela slušně. Nezmiňují skutečnost, že když ten muž byl zvednut, spadl na podlahu dámský snubní prsten. Jen dobře, že to tam není."

„Proč?"

„Podívejte se na tenhle inzerát," odpověděl. „Dnes ráno hned po té události jsem ho poslal do všech novin."

Hodil mi noviny přes stůl a já jsem se podíval na označené místo. Byl to první zápis ve sloupci „Nalezeno". „V Brixton Road dnes ráno," stálo tam, „nalezen prostý zlatý snubní prsten na vozovce mezi hostincem U Bílého jelena a Holland Grove. Hlašte se u doktora Watsona, Baker Street dvě stě dvadvacet jedna bé, dnes večer mezi osmou a devátou."

„Promiňte, že jsem použil vaše jméno," řekl. „Kdybych použil své, někteří z těch tupců by ho poznali a chtěli by do toho strkat nos."

„To nic," odpověděl jsem. „Ale předpokládejme, že se někdo přihlásí – nemám žádný prsten."

„Ale ano, máte," řekl a podal mi jeden. „Tenhle dobře poslouží. Je to skoro přesná kopie."

„A kdo se podle vás na tento inzerát ozve?"

„No, ten muž v hnědém kabátu – náš brunátný přítel s hranatými špičkami. Pokud nepřijde sám, pošle pomocníka."

„Nepovažuje to za příliš nebezpečné?"

„Vůbec ne. Je-li můj pohled na věc správný, a mám všechny důvody věřit, že je, ten muž raději riskne cokoliv, než aby o ten prsten přišel. Podle mého přesvědčení ho upustil, když se skláněl nad Drebberovým tělem, a tenkrát si jeho ztráty nevšiml. Když dům opustil, zjistil tu ztrátu a spěchal zpátky, ale našel už tam policii, díky vlastní pošetilosti, že nechal hořet svíčku. Musel předstírat opilost, aby zažehnal podezření, které by mohl u branky vzbudit svou přítomností. Teď se vžijte do kůže toho muže. Když si to promyslí, muselo mu dojít, že je možné, že ztratil ten prsten na cestě po tom, co z domu odešel. Co udělá potom? Dychtivě bude vyhlížet večerní noviny v naději, že ho uvidí mezi nalezenými předměty. Jeho zrak samozřejmě padne na tohle. Bude šťastný. Proč by se bál pasti? V jeho očích přece neexistuje důvod, aby se nález prstenu spojoval s tou vraždou. Přijde. Určitě přijde. Uvidíte ho během hodiny."

„A pak?" zeptal jsem se.

„Ach, pak už ho nechte na mně. Máte nějakou zbraň?"

„Mám svůj starý služební revolver a pár nábojů."

„Měl byste ho vyčistit a nabít. Bude to zoufalý člověk, a i když ho zaskočím, je dobré být na všechno připraven."

Odešel jsem do své ložnice a uposlechl jeho radu. Když jsem se s pistolí vrátil, bylo ze stolu uklizeno a Holmes se oddával své oblíbené

činnosti – škrábání na housle.

„Zápletka houstne," řekl, když jsem vešel; „zrovna jsem dostal odpověď na svůj americký telegram. Můj pohled na věc je ten správný."

„A ten je?" zeptal jsem se dychtivě.

„Moje housle by potřebovaly nové struny," poznamenal. „Pistoli si strčte do kapsy. Až ten chlapík přijde, mluvte s ním obyčejně. Zbytek nechte na mně. Nelekněte ho tím, že na něj budete příliš upřeně hledět."

„Teď je osm hodin," řekl jsem a podíval se na své hodinky.

„Ano. Pravděpodobně tu bude za pár minut. Pootevřete dveře. Takhle to stačí. Teď dejte klíč zevnitř. Děkuji! Tohle je zvláštní stará kniha, co jsem včera zvedl na stánku – ‚De Jure inter Gentes' – vyšla latinsky v Lutychu v Nizozemí, roku šestnáct set čtyřicet dva. Karlova hlava ještě pevně seděla na jeho ramenou, když tento malý svazek v hnědé vazbě sjel z tisku."

„Kdo je tiskař?"

„Philippe de Croy, kdokoli to byl. Na předsádce vybledlým inkoustem stojí ‚Ex libris Guliolmi Whyte.' Zajímalo by mě, kdo byl William Whyte. Nejspíš nějaký domýšlivý právník ze sedmnáctého století. Jeho rukopis má v sobě právnický nádech. Myslím, že tu máme našeho muže."

Jak to řekl, ostře se ozval zvonek. Sherlock Holmes tiše povstal a posunul židli směrem ke dveřím. Slyšeli jsme, jak služebná prochází chodbou, a ostré cvaknutí zámku, jak otevřela.

„Bydlí tu doktor Watson?" zeptal se čistý, ale dost drsný hlas. Odpověď služebné jsme nezaslechli, ale dveře se zavřely a někdo začal stoupat po schodech. Kroky byly nejisté a šouravé. Mému společníkovi se při naslouchání objevil ve tváři udivený výraz. Pomalu postupovaly chodbou, a pak se u dveří ozvalo slabé zaklepání.

„Dále," zvolal jsem.

Na mou výzvu, místo člověka plného násilí, kterého jsme očekávali, do pokoje dokulhala velmi stará a svraštělá žena. Zdálo se, že ji oslepila ta náhlá záplava světla, a když udělala pukrle, zůstala stát a mžourala na nás uslzenýma očima, prohrabávajíc si kapsu nervózními, roztřesenými prsty. Pohlédl jsem na svého společníka a jeho tvář nabrala tak sklíčený výraz, že jsem jen stěží udržel vlastní vážnost.

Stará baba vytáhla večerní noviny a ukázala na náš inzerát. „To mě sem přivedlo, páni dobří," řekla a udělala další pukrle; „zlatý snubní prsten v Brixton Road. Patří mé holčině Sally, co se vdávala přesně před rokem, a její manžel je stevardem na parolodi Union, a co by řekl, kdyby přišel domů a našel ji bez prstenu, to si netroufám domyslet, protože je dost popudlivý i za nejlepších časů, ale zvlášť když si přihne. Dovolíte-li, včera večer šla do cirkusu s –„

„Je to její prsten?" zeptal jsem se.

„Chvála pánu bohu!" zvolala stařena; „Sally bude dnes v noci šťastná ženská. To je ten prsten."

„A jaká je vaše adresa?" zeptal jsem se a vzal tužku.

„Duncan Street číslo třináct, Houndsditch. Pěkně daleká cesta odtud."

„Brixton Road neleží mezi žádným cirkusem a Houndsditchem," řekl Sherlock Holmes ostře.

Stařena se otočila a bystře se na něj zahleděla malýma, červeně lemovanýma očima. „Pán se mě ptal na *mou* adresu," řekla. „Sally bydlí v podnájmu v Mayfield Place číslo tři v Peckhamu."

„A vaše jméno je –?"

„Jmenuju se Sawyerová – ona Dennisová, protože si ji vzal Tom Dennis – a je to taky bystrý, pořádný chlapík, dokud je na moři, a žádný stevard ve společnosti není v takové vážnosti; ale na pevnině, co se ženskými a co s putykami –„

„Tady máte svůj prsten, paní Sawyerová," přerušil jsem ji na pokyn svého společníka; „patří zjevně vaší dceři a jsem rád, že ho mohu vrá-

tit právoplatné majitelce.“

S mnoha zahuhlanými blahořečeními a ujišťováním o vděčnosti si ho stařena uložila do kapsy a šoupavým krokem sestoupila ze schodů. Sherlock Holmes vyskočil, hned jak byla pryč, a rozběhl se do svého pokoje. Za pár vteřin se vrátil zahalen do ulsteru a šály. „Půjdu za ní,“ řekl spěšně; „musí to být komplic a dovede mě k němu. Počkejte na mě.“ Vrata do haly se za naší návštěvnicí sotva stačila zabouchnout a Holmes už byl dole. Oknem jsem viděl, jak slabě kráčí po protějším chodníku, zatímco její pronásledovatel ji sleduje v malém odstupu. „Buď je celá jeho teorie nesprávná,“ pomyslel jsem si, „nebo bude nyní zaveden k jádru té záhady.“ Nemusel mě žádat, abych na něj počkal, protože jsem cítil, že spánek je nemožný, dokud se nedozvím výsledek jeho dobrodružství.

Když vyrazil, blížila se devátá. Neměl jsem tušení, jak dlouho může být pryč, ale seděl jsem bez hnutí, pokuřoval jsem z dýmky a listoval stránkami „Vie de Bohème“ od Henriho Murgera. Odbila desátá a slyšel jsem kroky služebné, jak si cupital spát. Jedenáctá, a slavnostnější chůze bytné prošla kolem mých dveří směrem k témuž cíli. Bylo už skoro dvanáct, než jsem zaslechl ostrý zvuk jeho klíče v zámku. Hned jak vešel, poznal jsem z jeho tváře, že úspěšný nebyl. Pobavenost a mrzutost spolu jako by zápasily o nadvládu, až prvně jmenovaný nabyl vrchu, a Holmes propukl v srdečný smích.

„Scotland Yarďákové se to nesmí dovědět za nic na světě,“ zvolal a klesl do křesla; „tolik jsem si z nich tropil posměch, že by mi to nikdy nedarovali. Můžu se smát, protože vím, že si to nakonec s nimi dlouhodobě vyrovnám.“

„Co se tedy stalo?“ zeptal jsem se.

„Ach, nevadí mi vyprávět příběh na vlastní účet. Ta osoba šla kousek a pak začala kulhat a vykazovat všechny známky toho, že má zbolavělá chodidla. Zanedlouho se zastavila a přivolala čtyřkolku, která zrovna jela kolem. Dokázal jsem se k ní dostat tak blízko, abych za-

slechl adresu, ale ta péče byla zbytečná, protože ji sama vyhlásila nahlas tak, že by to bylo slyšet na druhé straně ulice: ‚Zavezte mě na Duncan Street číslo třináct, Houndsditch,' zvolala. To začíná vypadat opravdově, pomyslel jsem si, a hned jak jsem ji viděl bezpečně uvnitř, vyhoupl jsem se vzadu. To je umění, v němž by měl být zběhlý každý detektiv. No, drncali jsme pryč a nezastavili jsme, dokud jsme nedojeli do oné ulice. Před samými dveřmi jsem seskočil a loudavým, nenuceným krokem procházel ulicí. Viděl jsem drožku zastavit. Kočí seskočil, otevřel dveře a stál a čekal. Nikdo ale nevycházel. Když jsem k němu došel, přehrabával se zuřivě v prázdné drožce a dával průchod té nejpestřejší směsi klení, jakou jsem kdy slyšel. Po jeho pasažérce nebylo ani stopy, a obávám se, že nějakou chvíli potrvá, než mu někdo zaplatí za jízdu. Když jsme se v čísle třináct ptali, zjistili jsme, že dům patří ctihodnému tapetáři jménem Keswick a že o nikom se jménem Sawyerová nebo Dennisová tam nikdo nikdy neslyšel."

„Chcete tím říct," zvolal jsem s údivem, „že ta vratká, chatrná stařena dokázala vystoupit z drožky za jízdy, aniž byste si toho vy nebo kočí všimli?"

„Stařena, že by do ní!" řekl Sherlock Holmes ostře. „To my byli stařeny, že jsme se tak nechali napálit. Musel to být mladý muž, a ještě k tomu čilý, a kromě toho nesrovnatelný herec. Ten převlek byl nenapodobitelný. Bezpochyby viděl, že je sledován, a tohoto prostředku použil, aby se mě zbavil. Ukazuje to, že muž, kterého hledáme, není tak osamocený, jak jsem si představoval, ale má přátele, kteří jsou pro něj ochotni něco riskovat. Teď, doktore, vypadáte vyčerpaně. Řiďte se mou radou a ulehněte."

Opravdu jsem se cítil velmi unavený, a tak jsem jeho pokynu uposlechl. Nechal jsem Holmese sedět před uhasínajícím ohněm, a dlouho do nočních stráží jsem slyšel tiché, melancholické nářky jeho houslí a věděl jsem, že stále ještě rozvažuje nad tím podivným problémem, který si předsevzal rozmotat.

Kapitola šestá – Tobias Gregson ukazuje, co umí

Noviny byly nazítří plné „záhady z Brixtonu“, jak tomu říkaly. Každé přinesly dlouhé vylíčení celé věci a některé k tomu i úvodníky. Byly v nich informace, které byly pro mě nové. Dodnes si uchovávám v albu vystřižené zprávy a výňatky k tomuto případu. Zde je zhuštění několika z nich:

Daily Telegraph poznamenal, že v dějinách zločinu se jen zřídka vyskytla tragédie, která by vykazovala zvláštnější rysy. Německé jméno oběti, chybějící jakýkoli jiný motiv a zlověstný nápis na zdi – to všechno ukazovalo na to, že čin spáchali političtí emigranti a převratníci. Socialisté měli v Americe mnoho větví a nebožtík nepochybně porušil jejich nepsané zákony a oni ho vystopovali. Článek po lehce nadhozené zmínce o Vehmgerichtu, aqua tofaně, karbonářích, markýze de Brinvilliers, Darwinově teorii, Malthusových zásadách a vraždách na Ratcliff Highway skončil napomenutím vlády a doporučením, aby se bedlivěji dohlíželo na cizince v Anglii.

Standard glosoval skutečnost, že nezákonná zvěrstva tohoto druhu se obvykle dějí za liberální vlády. Vyplývají z rozkolísání myslí zástupů a z následného oslabení veškeré autority. Nebožtík byl americký pán, který několik týdnů pobýval v hlavním městě. Bydlel v penzionu paní Charpentierové v Torquay Terrace v Camberwellu. Na svých cestách ho doprovázel jeho osobní tajemník, pan Joseph Stangerson. Oba se se svou bytnou rozloučili v úterý čtvrtého tohoto měsíce a odjeli na Euston Station s otevřeným úmyslem stihnout rychlík do Liverpoolu. Potom byli ještě spatřeni spolu na nástupišti. Víc o nich není známo nic

až do té chvíle, kdy bylo tělo pana Drebbera, jak již bylo oznámeno, objeveno v prázdném domě v Brixton Road, mnoho mil daleko od Eustonu. Jak se tam dostal a jak došel smrti, jsou otázky, které jsou dosud zahaleny tajemstvím. O místě pobytu Stangersona není nic známo. S radostí se dovídáme, že na případu pracují pan Lestrade i pan Gregson ze Scotland Yardu, a lze s jistotou očekávat, že tito dobře známí úředníci do věci brzy vnesou světlo.

Daily News podotkly, že o politické povaze zločinu není pochyb. Despotismus a nenávist k liberalismu, které oživují kontinentální vlády, zahnaly na naše břehy množství mužů, kteří by býval mohli být výborní občané, nebýt zatrpklí vzpomínkami na to, čím prošli. Mezi těmito muži panuje přísný kodex cti, jehož jakékoli porušení se trestá smrtí. Je třeba vynaložit veškeré úsilí, aby se našel tajemník Stangerson a aby se zjistily podrobnosti o zvyklostech nebožtíka. Velký krok vpřed byl učiněn tím, že byla objevena adresa domu, kde pobýval – výsledek, který lze zcela připsat bystrosti a energii pana Gregsona ze Scotland Yardu.

Sherlock Holmes a já jsme tyto zprávy společně četli u snídaně a zdálo se, že ho značně baví.

„Říkal jsem vám, že ať se stane cokoliv, Lestrade a Gregson si za to připíší body."

„To záleží na tom, jak to dopadne."

„Ale kdepak, propána, na tom vůbec nezáleží. Jestli ho chytnou, bude to *díky* jejich úsilí; jestli uteče, bude to *navzdory* jejich úsilí. Padne hlava – vyhrávám já; padne orel – prohráváte vy. Ať udělají cokoliv, budou mít své stoupence. ‚Un sot trouve toujours un plus sot qui l'admire.'"

„Co to proboha je?" zvolal jsem, protože se v tu chvíli ozval dusot mnoha kroků v předsíni a na schodech, provázený slyšitelnými projevy pohoršení ze strany naší bytné.

„To je bakerstreetská divize detektivního policejního sboru," řekl můj společník vážně; a při těch slovech se do pokoje vhrnlo půl tuctu těch nejšpinavějších a nejotrhanějších uličníků, jaké jsem kdy spatřil.

„Pozor!" zvolal Holmes ostře, a šest špinavých darebáčků se postavilo do řady jako šestice nedůstojných sošek. „Napříště mi budete posílat Wigginse samotného, aby referoval, a vy ostatní budete čekat na ulici. Našel jsi to, Wigginsi?"

„Ne, pane, nenašli jsme to," řekl jeden z chlapců.

„Ani jsem to nečekal. Musíte zkoušet dál, dokud to nenajdete. Tady je vaše mzda." Dal každému z nich šilink.

„A teď, hybaj, a přijďte příště s lepším hlášením."

Mávl rukou a oni se rozprchli dolů po schodech jako myši, a za okamžik jsme venku na ulici slyšeli jejich pištivé hlasy.

„Z jednoho z těch malých otrapů se dá vymáčknout víc práce než z tuctu policajtů," poznamenal Holmes. „Pouhý pohled na úřední osobu zapečeťuje lidem rty. Tihle mladíci se naproti tomu dostanou všude a zaslechnou všechno. A jsou bystří jako jehly; chybí jim jen organizace."

„Používáte je na tenhle brixtonský případ?" zeptal jsem se.

„Ano; chci si ověřit jednu věc. Je to jen otázka času. Hleďme! Teď se dovíme novinky, až to zahouká! Tamhle jde po ulici Gregson a na každém kousku tváře má napsanou blaženost. Míří k nám, to vím. Jo, zastavuje. Tady ho máme!"

Prudce zazvonil zvonek, a za pár vteřin plavovlasý detektiv vyběhl po schodech ob tři stupně a vpadl do našeho obývacího pokoje.

„Milý příteli," zvolal a tiskl Holmesovu neodpovídající ruku, „blahopřejte mi! Celou tu věc jsem rozluštil jasně jako den."

Zdálo se mi, že výraznou tváří mého společníka přelétl stín úzkosti.

„Chcete tím říct, že jste na správné stopě?" zeptal se.

„Na správné stopě! No, pane, máme toho muže pod zámkem."

„A jeho jméno je?"

„Arthur Charpentier, podporučík v námořnictvu Jejího Veličenstva," zvolal Gregson pompézně, tře si tučné ruce a vypínaje hruď.

Sherlock Holmes si oddechl úlevou a jeho tvář se uvolnila do úsměvu.

„Posaďte se a vezměte si jeden z těchhle doutníků," řekl. „Dychtivě chceme vědět, jak jste to zařídil. Dáte si trochu whisky s vodou?"

„Proti tomu nic nemám," odpověděl detektiv. „Nesmírná námaha, kterou jsem za poslední den dva prošel, mě vyčerpala. Nejde ani tak o tělesnou námahu, chápete, jako o napětí mysli. To doceníte, pane Sherlocku Holmesi, protože my dva jsme pracovníci ducha."

„Prokazujete mi příliš velkou čest," řekl Holmes vážně. „Povězte nám, jak jste k tomuto nanejvýš potěšujícímu výsledku dospěl."

Detektiv se usadil v křesle a spokojeně bafnul z doutníku. Pak se najednou plácl do stehna v záchvatu veselí.

„Nejlepší na tom je," zvolal, „že ten blázen Lestrade, který se má za tak chytrého, se pustil úplně nesprávným směrem. Jde po tajemníkovi Stangersonovi, který s tím zločinem nemá víc společného než novorozeně. Nepochybuji, že už ho mezitím chytil."

Ten nápad Gregsona pobavil tak, že se smál, až se dusil.

„A jak jste přišel na stopu?"

„Ach, všechno vám povím. Samozřejmě, doktore Watsone, tohle je přísně mezi námi. Prvním těžkým oříškem bylo zjistit, odkud tenhle Američan vlastně je. Někdo by býval čekal, až přijdou odpovědi na jejich inzeráty nebo než se někdo přihlásí a nabídne informace. Tak Tobias Gregson ale nepracuje. Vzpomínáte si na ten klobouk vedle mrtvého?"

„Ano," řekl Holmes; „od Johna Underwooda a synů, Camberwell Road sto dvacet devět."

Gregson se tvářil celý zahanbeně.

„Netušil jsem, že jste si toho všiml," řekl. „Byl jste tam?"

„Ne.“

„Ha!“ zvolal Gregson s úlevou v hlase; „nikdy byste neměl zanedbávat příležitost, i kdyby se zdála sebemenší.“

„Velkému duchu není nic malé,“ poznamenal Holmes poučně.

„Nu, zašel jsem k Underwoodovi a zeptal se ho, jestli neprodal klobouk takové velikosti a popisu. Prolistoval knihy a hned se k tomu dostal. Ten klobouk zaslal panu Drebberovi bydlícímu v penzionu paní Charpentierové v Torquay Terrace. Takhle jsem získal jeho adresu.“

„Chytré – velmi chytré!“ zamručel Sherlock Holmes.

„Pak jsem navštívil paní Charpentierovou,“ pokračoval detektiv. „Zastihl jsem ji velmi bledou a sklíčenou. Její dcera byla také v pokoji – mimořádně krásná dívka, abych vám řekl; měla zarudlé oči a při mé řeči se jí chvěly rty. To mi neuniklo. Začal jsem něco tušit. Znáte ten pocit, pane Sherlocku Holmesi, když narazíte na správnou stopu – takové chvění v nervech. ‚Slyšela jste o záhadné smrti vašeho nedávného hosta, pana Enocha Drebbera z Clevelandu?‘ zeptal jsem se.

„Matka přikývla. Zdálo se, že nedokáže vypravit ani slovo. Dcera propukla v pláč. Cítil jsem ještě silněji, že tihle lidé o věci něco vědí.

„‚V kolik hodin odešel pan Drebber od vás na vlak?‘ zeptal jsem se.

„‚V osm hodin,‘ řekla a polkla rozrušení v hrdle. ‚Jeho tajemník, pan Stangerson, říkal, že jedou dva vlaky – jeden v devět patnáct a jeden v jedenáct. Chtěl stihnout ten první.‘

„‚A to bylo naposled, co jste ho viděla?‘

„Když jsem tu otázku položil, přelétla po ženině tváři strašná změna. Rysy jí naprosto zpopelavěly. Trvalo několik vteřin, než ze sebe vypravila jediné slovo ‚Ano‘ – a když to vypravila, bylo to chraplavým, nepřirozeným tónem.

„Chvíli bylo ticho a pak dcera klidným, čistým hlasem řekla:

„‚Ze lži, matko, nikdy nic dobrého nevzejde,‘ řekla. ‚Buďme k tomuto pánovi upřímné. My *jsme* pana Drebbera viděly znovu.‘

„‚Bůh ti odpusť!‘ zvolala paní Charpentierová, zdvihla ruce a klesla do křesla. ‚Zavraždila jsi svého bratra.‘

„‚Arthurovi by bylo milejší, kdybychom mluvily pravdu,‘ odpověděla dívka pevně.

„‚Nejlépe uděláte, když mi teď všechno povíte,‘ řekl jsem. ‚Polovičaté svěření je horší než žádné. Ostatně nevíte, kolik toho sami víme.‘

„‚Padni to na tvou hlavu, Alice!‘ zvolala matka, a pak se obrátila ke mně: ‚Všechno vám povím, pane. Nemyslete si, že moje rozrušení kvůli synovi pramení z jakékoli obavy, že by měl prsty v této hrozné věci. Je toho naprosto nevinný. Mám ale strach z toho, že by se vám i jiným mohl jevit jako kompromitovaný. To je ovšem jistě nemožné. Jeho vysoké mravy, jeho povolání, jeho dosavadní život – to vše tomu brání.‘

„‚Vaše nejlepší cesta je svěřit mi všechny skutečnosti,‘ odpověděl jsem. ‚Spolehněte se, že je-li váš syn nevinný, nijak na tom neztratí.‘

„‚Snad bys nás, Alice, raději nechala o samotě,‘ řekla a její dcera odešla. ‚Nuže, pane,‘ pokračovala, ‚neměla jsem v úmyslu vám tohle všechno vypovídat, ale protože to moje chudinka dcera prozradila, nemám jinou volbu. Když už jsem se rozhodla promluvit, povím vám všechno, aniž cokoli vynechám.‘

„‚To je ta nejmoudřejší cesta,‘ řekl jsem.

„‚Pan Drebber u nás byl skoro tři týdny. On a jeho tajemník, pan Stangerson, cestovali po kontinentě. Všimla jsem si na obou jejich kufrech štítku „Kodaň“, což ukazovalo, že to bylo jejich poslední zastavení. Stangerson byl tichý, uzavřený muž, ale jeho zaměstnavatel, musím říct s politováním, byl pravý opak. Měl hrubé návyky a surové chování. Hned večer po svém příjezdu byl silně opilý, a vlastně po dvanácté hodině denní jen stěží kdy bylo možno říct, že by byl střízlivý. Ke služebným se choval odporně volně a důvěrně. Nejhorší bylo, že brzy zaujal stejný postoj k mé dceři Alici a víckrát na ni promluvil způsobem, kterému ve své nevinnosti naštěstí nerozumí. Při jedné příležitosti ji do-

konce chytil do náručí a objal – takové hrubosti, že ho jeho vlastní tajemník pokáral za jeho nemužné chování.‘

„‚Ale proč jste si to všechno nechala líbit?‘ zeptal jsem se. ‚Předpokládám, že se svých hostů můžete zbavit, kdykoli chcete.‘

„Paní Charpentierová se mé případné otázce začervenala. ‚Kéž bych mu bývala dala výpověď hned toho dne, kdy přišel,‘ řekla. ‚Ale bylo to velké pokušení. Platili libru denně každý z nich – čtrnáct liber týdně, a tohle je mrtvá sezóna. Jsem vdova a můj chlapec u námořnictva mě stál mnoho. Protivilo se mi přijít o ty peníze. Dělala jsem to, co jsem považovala za nejlepší. Tohle poslední však už bylo příliš, a kvůli tomu jsem mu dala výpověď. To byl důvod jeho odchodu.‘

„‚A dále?‘

„‚Spadl mi kámen ze srdce, když jsem ho viděla odjíždět. Můj syn má teď dovolenou, ale nic z toho všeho jsem mu neřekla, protože má prudkou povahu a je k sestře vášnivě připoutaný. Když jsem za nimi zavřela dveře, bylo mi, jako by ze mě sňali tíhu. Běda, za necelou hodinu se ozval zvonek a já jsem se dověděla, že se pan Drebber vrátil. Byl velmi rozrušený a zjevně opilý. Vedral se do pokoje, kde jsem seděla se svou dcerou, a cosi nesouvisle poznamenal o tom, že mu ujel vlak. Pak se obrátil k Alici a před mýma vlastníma očima jí navrhl, aby s ním utekla. „Jste plnoletá,“ řekl, „a žádný zákon vám v tom nebrání. Já peněz mám až nazbyt. Nedbejte na tu starou tady, pojďte se mnou hned teď. Budete žít jako princezna.“ Chudinka Alice byla tak vyděšená, že se před ním stáhla, ale on ji chytil za zápěstí a snažil se ji táhnout ke dveřím. Vykřikla jsem a v tu chvíli vstoupil do pokoje můj syn Arthur. Co se stalo potom, nevím. Slyšela jsem kletby a zmatené zvuky rvačky. Byla jsem příliš zděšena, abych zvedla hlavu. Když jsem se podívala, uviděla jsem Arthura, jak stojí ve dveřích a směje se, s holí v ruce. „Nemyslím, že by nás ten pěkný chlápek ještě obtěžoval,“ řekl. „Půjdu si za ním a podívám se, co bude dělat.“ Při těch slovech vzal klobouk

a vyrazil dolů po ulici. Nazítří ráno jsme se dozvěděli o záhadné smrti pana Drebbera.‘

„Toto prohlášení vyšlo z úst paní Charpentierové se spoustou povzdechů a odmlk. Chvílemi mluvila tak tiše, že jsem její slova sotva zachytil. Všechno, co řekla, jsem si však zaznamenal těsnopisem, aby se vyloučila sebemenší možnost omylu.“

„Je to docela vzrušující,“ řekl Sherlock Holmes se zívnutím. „Co se dělo dál?“

„Když paní Charpentierová ustala,“ pokračoval detektiv, „viděl jsem, že celý případ visí na jednom bodě. Upřel jsem na ni oči způsobem, který se mi u žen vždy osvědčil, a zeptal jsem se jí, v kolik hodin se její syn vrátil.

„‚Nevím,‘ odpověděla.

„‚Nevíte?‘

„‚Ne; má svůj klíč od zámku a dostal se dovnitř sám.‘

„‚To bylo poté, co jste šla spát?‘

„‚Ano.‘

„‚Kdy jste šla spát?‘

„‚Asi v jedenáct.‘

„‚Takže váš syn byl pryč nejméně dvě hodiny?‘

„‚Ano.‘

„‚Snad i čtyři nebo pět?‘

„‚Ano.‘

„‚Co po tu dobu dělal?‘

„‚To nevím,‘ odpověděla a zbledla až do rtů.

„Potom samozřejmě už nebylo co dělat. Zjistil jsem, kde se poručík Charpentier nachází, vzal jsem s sebou dva strážníky a zatkl ho. Když jsem mu položil ruku na rameno a vyzval ho, aby s námi klidně šel, odpověděl nám drze bez mrknutí oka: ‚Předpokládám, že mě zatýkáte pro účast na smrti toho ničemy Drebbera,‘ řekl. Vůbec jsme se mu

o tom nezmínili, a tak jeho narážka na to vrhla velmi podezřelé světlo."

„Opravdu podezřelé," řekl Holmes.

„Dosud měl u sebe tu těžkou hůl, kterou podle slov matky nesl, když šel za Drebberem. Byl to pořádný dubový kyj."

„Jaká je tedy vaše teorie?"

„No, moje teorie je, že šel za Drebberem až na Brixton Road. Tam mezi nimi vzplanula nová hádka, v jejímž průběhu Drebber dostal holí ránu, snad do žaludku, která ho zabila, aniž by zanechala jakoukoliv stopu. Noc byla tak vlhká, že nikdo nebyl venku, a tak Charpentier odtáhl tělo své oběti do prázdného domu. Co se týče svíčky, krve, nápisu na zdi a prstenu, to vše mohou být jen samé triky, jak svést policii na nesprávnou stopu."

„Výborně!" řekl Holmes povzbudivým hlasem. „Opravdu, Gregsone, kráčíte vpřed. Ještě z vás něco bude."

„Troufám si tvrdit, že jsem to zvládl docela zdařile," odpověděl detektiv hrdě. „Mladík sám od sebe vypověděl, že potom, co nějakou dobu následoval Drebbera, Drebber si ho všiml a vzal si drožku, aby mu unikl. Cestou domů potkal starého lodního druha a dal se s ním na dlouhou procházku. Když byl dotazován, kde ten starý lodní druh bydlí, nedokázal podat uspokojivou odpověď. Myslím, že celý případ do sebe nebývale dobře zapadá. Co mě baví, je pomyšlení na Lestrada, který se vydal po nesprávné stopě. Obávám se, že z toho moc nevytěží. No, propána, tady ho přímo máme!"

Byl to vskutku Lestrade, který vystoupil po schodech, zatímco jsme hovořili, a který nyní vstoupil do pokoje. Jistota a bezstarostnost, které obyčejně značily jeho vystupování a oblečení, mu však chyběly. Měl neklidnou, znepokojenou tvář, a šat měl zmačkaný a neuspořádaný. Zjevně přišel s úmyslem poradit se se Sherlockem Holmesem, protože když si všiml svého kolegy, zdál se být v rozpacích a vyvedený z míry. Postavil se doprostřed pokoje, nervózně si pohrával s kloboukem

a nevěděl, co má udělat. „Je to naprosto neobyčejný případ," řekl konečně – „naprosto nepochopitelná záležitost."

„Ách, i vám to tak připadá, pane Lestrade!" zvolal Gregson vítězoslavně. „Myslel jsem si, že k témuž závěru dospějete. Podařilo se vám najít tajemníka, pana Josepha Stangersona?"

„Tajemník, pan Joseph Stangerson," řekl Lestrade vážně, „byl zavražděn kolem šesté hodiny ráno v hotelu Halliday's Private Hotel."

Kapitola sedmá – Světlo v temnotě

Zpráva, se kterou nás Lestrade uvítal, byla tak závažná a tak nečekaná, že jsme byli všichni tři doslova ohromeni. Gregson vyskočil ze židle a převrhl zbytek své whisky s vodou. Já jsem mlčky zíral na Sherlocka Holmese, kterému se sevřely rty a sešlo obočí.

„I Stangerson!“ zamručel. „Zápletka houstne.“

„Byla už dost hustá i předtím,“ zabručel Lestrade a sedl si. „Zdá se, že jsem spadl do nějaké válečné porady.“

„Jste – jste si tou zprávou jist?“ zakoktal Gregson.

„Právě jsem přišel z jeho pokoje,“ řekl Lestrade. „Byl jsem první, kdo objevil, co se stalo.“

„Vyslechli jsme si Gregsonův pohled na věc,“ poznamenal Holmes. „Nevadilo by vám, kdybyste nám sdělil, co jste viděl a dělal vy?“

„Nic proti tomu,“ odpověděl Lestrade a posadil se. „Zpříma přiznávám, že jsem byl toho názoru, že Stangerson byl zapletený do Drebberovy smrti. Tento nový vývoj mi ukázal, že jsem se úplně mýlil. Pln této jediné myšlenky jsem si předsevzal zjistit, co se s tajemníkem stalo. Byli spatřeni spolu na Euston Station kolem půl deváté večer třetího. Ve dvě ráno byl Drebber nalezen v Brixton Road. Otázka, která přede mnou stála, byla, jak byl Stangerson zaměstnán mezi půl devátou a dobou zločinu, a co se s ním potom stalo. Telegrafoval jsem do Liverpoolu, poslal popis toho muže a varoval, aby hlídali americké lodě. Pak jsem se dal do práce a obešel všechny hotely a penziony v okolí Eustonu. Víte, uvažoval jsem, že pokud se Drebber a jeho spo-

lečník odloučili, bylo by přirozené, aby se tajemník na noc někde v okolí ubytoval a druhý den ráno se znovu motal kolem nádraží."

„Zřejmě by se předem domluvili na nějakém místě setkání," poznamenal Holmes.

„Tak se také ukázalo. Celý včerejší večer jsem strávil vyptáváním, které bylo zcela marné. Dnes ráno jsem začal velmi brzy a v osm hodin jsem došel do hotelu Halliday's Private Hotel v Little George Street. Na můj dotaz, zda tam nebydlí pan Stangerson, mi okamžitě odpověděli kladně.

„‚Jste nepochybně ten pán, kterého očekával,' řekli. ‚Čeká na jednoho pána už dva dny.'

„‚Kde je teď?' zeptal jsem se.

„‚Je nahoře v posteli. Přál si být vzbuzen v devět.'

„‚Hned za ním jdu nahoru,' řekl jsem.

„Zdálo se mi, že můj náhlý příchod by mu mohl rozklepat nervy a svést ho k tomu, aby řekl něco neopatrného. Čistič bot se dobrovolně nabídl, že mi ukáže pokoj: byl v druhém patře a vedla k němu krátká chodba. Čistič mi ukázal dveře a chystal se vrátit zpátky dolů, když jsem spatřil něco, z čeho se mi udělalo nevolno, přes mých dvacet let zkušeností. Zpod dveří se vinula malá rudá stužka krve, která se vlnila napříč chodbou a tvořila malou kaluž u lišty na druhé straně. Vykřikl jsem a to přivedlo čističe zpátky. Málem omdlel, když to uviděl. Dveře byly uzamčené zevnitř, ale opřeli jsme se do nich rameny a vyrazili je. Okno v pokoji bylo otevřené a vedle okna, celý schoulený, ležel na zemi muž v noční košili. Byl docela mrtvý, a to už nějakou dobu, protože měl údy ztuhlé a studené. Když jsme ho obrátili, čistič ho okamžitě poznal jako téhož pána, který si pronajal pokoj pod jménem Joseph Stangerson. Příčinou smrti byla hluboká bodná rána v levém boku, která musela proniknout až k srdci. A teď přichází nejpodivnější část té věci. Co myslíte, že bylo nad zavražděným?"

Mně po těle přejel mráz a předtucha nadcházející hrůzy, ještě než Sherlock Holmes odpověděl.

„Slovo RACHE, napsané písmeny z krve," řekl.

„Přesně to," řekl Lestrade s posvátnou hrůzou v hlase; a všichni jsme chvíli mlčeli.

Na činech tohoto neznámého vraha bylo něco tak metodického a tak nepochopitelného, že to jeho zločinům dodávalo novou přísernost. Nervy, které byly dost pevné na bitevním poli, se mi při pomyšlení na to roztřásly.

„Toho muže viděli," pokračoval Lestrade. „Chlapec od mléka, který šel do mlékárny, procházel shodou okolností uličkou, která vede od zadních stájí hotelu. Všiml si, že žebřík, který tam obvykle ležel, je opřený o jedno z oken druhého patra, dokořán otevřené. Když prošel, podíval se zpátky a viděl, jak nějaký muž po tom žebříku sestupuje. Sestupoval tak tiše a otevřeně, že si chlapec představoval, že je to nějaký truhlář nebo stolař, který v hotelu pracuje. Nevěnoval mu zvláštní pozornost, pouze si v duchu pomyslel, že je na práci brzy. Má dojem, že ten muž byl vysoký, měl načervenalou tvář a byl oblečený v dlouhém, hnědavém kabátu. Musel v pokoji po vraždě ještě chvíli zůstat, protože jsme v míse našli vodu zbarvenou krví, kde si myl ruce, a na prostěradlech stopy, kam si zřejmě utíral nůž."

Při popisu vraha, který se tak přesně shodoval s jeho vlastním, jsem pohlédl na Holmese. V jeho tváři však nebyla ani stopa po jásotu nebo uspokojení.

„Nenašel jste v pokoji nic, co by mohlo vést k vrahovi?" zeptal se.

„Nic. Stangerson měl v kapse Drebberovu peněženku, ale zdá se, že to bylo obvyklé, protože veškeré placení obstarával on. Bylo v ní něco přes osmdesát liber, ale nic nebylo odneseno. Ať jsou motivy těchto neobyčejných zločinů jakékoli, loupež mezi nimi jistě není. V kapse zavražděného nebyly žádné papíry ani zápisky, kromě jediného telegramu, datovaného asi před měsícem v Clevelandu a obsahujícího

slova ‚J. H. je v Evropě'. K tomu vzkazu nebylo připojené žádné jméno."

„A nic jiného tam nebylo?" zeptal se Holmes.

„Nic důležitého. Na posteli ležel román, s nímž se dočetl do spánku, a vedle něj na židli dýmka. Na stole byla sklenice vody a na okenním parapetu malá krabička s mastí, v níž byly dvě pilulky."

Sherlock Holmes vyskočil ze židle s radostným zvoláním.

„Poslední článek," vykřikl jásavě. „Můj případ je dokončený."

Oba detektivové na něho s úžasem zírali.

„Mám teď v rukou," řekl můj společník sebejistě, „všechny nitky, které byly tak zamotány. Jsou tu samozřejmě podrobnosti, které je třeba vyplnit, ale všemi hlavními skutečnostmi od okamžiku, kdy se Drebber rozloučil se Stangersonem na nádraží, až do nálezu Stangersonova těla, jsem si tak jistý, jako bych je byl viděl na vlastní oči. Podám vám důkaz svých znalostí. Mohl byste mi, prosím, přinést ty pilulky?"

„Mám je," řekl Lestrade a vytáhl malou bílou krabičku; „vzal jsem je i s peněženkou a telegramem s úmyslem uložit je na policejní stanici na bezpečné místo. To, že jsem vzal ty pilulky, byla pouhá náhoda, protože musím říct, že jim nepřisuzuji žádnou důležitost."

„Dejte mi je sem," řekl Holmes. „A teď, doktore," obrátil se ke mně, „jsou to obyčejné pilulky?"

To rozhodně nebyly. Měly perleťově šedou barvu, byly malé, kulaté a proti světlu skoro průhledné. „Z jejich lehkosti a průhlednosti bych usoudil, že jsou rozpustné ve vodě," poznamenal jsem.

„Přesně tak," odpověděl Holmes. „A teď byste mohl laskavě sejít dolů a přinést toho ubohého teriéra, co je už tak dlouho nemocný a o kterém vám bytná včera chtěla říct, abyste ho zbavil utrpení."

Sestoupil jsem dolů a v náručí jsem toho psa přinesl nahoru. Jeho ztížené dýchání a kalnoucí oči ukazovaly, že od svého konce není da-

leko. Sněhobílý čenich dokonce prozrazoval, že už překročil obvyklou mez psího života. Položil jsem ho na polštář na kobereček.

„Teď jednu z těchto pilulek rozkrojím ve dví," řekl Holmes a vytáhl kapesní nůž, aby svá slova doprovodil činem. „Jednu polovinu vrátíme do krabičky pro budoucí potřebu. Druhou polovinu vložím do této sklenky, v níž je čajová lžička vody. Vidíte, že náš přítel doktor má pravdu a že se snadno rozpouští."

„Může to být velmi zajímavé," řekl Lestrade uraženým tónem toho, kdo tuší, že se mu někdo směje, „nevidím však, co to má společného se smrtí pana Josepha Stangersona."

„Trpělivost, příteli, trpělivost! Časem shledáte, že to s ní má společného všechno. A teď přidám trochu mléka, aby ta směs byla chutná, a když ji předložím psovi, zjistíme, že ji ochotně vylizuje."

Jak mluvil, přelil obsah sklenky na podšálek a postavil ho před teriéra, který ho rychle do sucha vylízal. Vážné chování Sherlocka Holmese nás dosud přesvědčovalo tak, že jsme všichni mlčky seděli a napjatě sledovali zvíře, očekávajíce nějaký překvapivý účinek. Žádný takový se však neobjevil. Pes dál ležel natažený na polštáři, dýchal namáhavě, ale po tom doušku nebyl zjevně ani lepší, ani horší.

Holmes vytáhl hodinky, a jak minuta za minutou plynula bez výsledku, objevil se v jeho tváři výraz největší mrzutosti a zklamání. Hryzal si ret, bubnoval prsty o stůl a projevoval všechny ostatní příznaky silné netrpělivosti. Jeho dojetí bylo tak velké, že mi ho bylo upřímně líto, zatímco oba detektivové se posměšně usmívali, nikterak nespokojení s tímto zádrhelem, který ho potkal.

„To nemůže být náhoda," zvolal konečně, vyskočil z křesla a divoce přecházel po pokoji sem a tam; „je nemožné, aby to byla jen pouhá náhoda. Tytéž pilulky, které jsem podezíral v Drebberově případu, jsou skutečně nalezeny po Stangersonově smrti. A přesto jsou neúčinné. Co to má znamenat? Celý můj řetězec úvah přece nemohl být mylný. Nemožné! A přesto tomu ubohému psovi se nic nestalo. Ach, mám

to! Mám to!“ S úplným výkřikem radosti se vrhl ke krabičce, druhou pilulku rozkrojil, rozpustil ji, přidal mléko a předložil ji teriérovi. Zdálo se, že si jazyk toho nebohého tvora v tom sotva stačil navlhčit, než mu každým údem projelo křečovité chvění a zůstal ležet tak ztuhlý a bez života, jako by do něj udeřil blesk.

Sherlock Holmes se zhluboka nadechl a utřel si pot z čela. „Měl bych mít více víry,“ řekl; „měl bych už dávno vědět, že když se nějaká skutečnost jeví v rozporu s dlouhým řetězcem dedukcí, vždy se ukáže, že snese jiný výklad. Ze dvou pilulek v té krabičce byla jedna z nejsmrtelnějšího jedu a druhá zcela neškodná. Měl jsem to vědět ještě dřív, než jsem tu krabičku vůbec spatřil.“

Toto poslední tvrzení mi připadalo tak překvapivé, že jsem jen stěží dokázal věřit, že je při střízlivém rozumu. Byl tu však mrtvý pes, který dokazoval, že jeho dohad byl správný. Zdálo se mi, že mlhy v mé vlastní mysli se postupně rozptylují a začal jsem mít matné, mlhavé vnímání pravdy.

„Tohle všechno vám připadá podivné,“ pokračoval Holmes, „protože jste na začátku vyšetřování nedokázali uchopit důležitost jediné skutečné stopy, která vám byla předložena. Já jsem měl to štěstí, že jsem se jí chopil, a všechno, co se od té doby stalo, posloužilo k potvrzení mé původní domněnky a vlastně to byla její logická posloupnost. Takže věci, které zmátly vás a udělaly ten případ nejasnějším, mně posloužily k osvětlení a potvrdily mé závěry. Je chybou zaměňovat podivnost se záhadností. Nejobyčejnější zločin je často nejzáhadnější, protože nenabízí žádné nové nebo zvláštní rysy, z nichž by se daly vyvodit dedukce. Tuto vraždu by bylo nekonečně obtížnější rozmotat, kdyby bylo tělo oběti prostě nalezeno ležící na vozovce bez všech těch *outré* a senzačních doplňků, které ji učinily pozoruhodnou. Tyto podivné podrobnosti, zdaleka nikoli ztěžující ten případ, měly ve skutečnosti účinek opačný – učinily ho snazším.“

Pan Gregson, který této promluvě naslouchal se značnou netrpělivostí, se už nedokázal ovládnout. „Podívejte, pane Sherlocku Holmesi," řekl, „všichni jsme ochotni přiznat, že jste bystrý muž a že máte své vlastní pracovní metody. Teď ale chceme něco víc než pouhou teorii a kázání. Jde o to vzít toho muže. Já jsem si svůj případ sestavil a zdá se, že jsem se mýlil. Mladý Charpentier se nemohl podílet na tomto druhém činu. Lestrade se vydal po svém muži, Stangersonovi, a zdá se, že se mýlil taky. Házel jste tu narážkami sem a narážkami tam, a zdá se, že víte víc než my, ale přišla chvíle, kdy cítíme, že máme právo zeptat se vás přímo, kolik toho o té věci víte. Dokážete jmenovat toho muže, který to udělal?"

„Nemohu se zbavit pocitu, že Gregson má pravdu, pane," poznamenal Lestrade. „Oba jsme to zkusili a oba jsme neuspěli. Víckrát jste od chvíle, kdy jsem v pokoji, prohlásil, že máte veškeré důkazy, které potřebujete. Jistě je už nebudete déle zadržovat."

„Jakékoli zdržení v zatčení vraha," poznamenal jsem, „by mu mohlo poskytnout čas spáchat nějakou novou hrůzu."

Takto na něho ze všech stran dolehli a Holmes dával najevo známky nerozhodnosti. Dál přecházel po pokoji sem a tam s hlavou skloněnou na prsa a sraženým obočím, jak bylo jeho zvykem, když se topil v myšlenkách.

„Žádné další vraždy nebudou," řekl konečně, náhle se zastavil a čelem k nám se obrátil. „Tuto obavu můžete pustit z hlavy. Ptali jste se mě, zda vím jméno toho vraha. Vím. Pouhá znalost jeho jména však není mnoho ve srovnání s tím, umět na něho vložit ruku. Toto, myslím, velmi brzy učiním. Mám naději, že se mi to podaří zařídit vlastními prostředky; ale je to věc, která vyžaduje jemnou ruku, protože máme co dělat s mazaným a zoufalým mužem, kterého, jak jsem měl příležitost dokázat, podporuje jiný, stejně bystrý jako on sám. Dokud tento muž nemá tušení, že by někdo mohl mít stopu, je naděje ho dopadnout; ale kdyby pojal sebemenší podezření, změní si jméno

a v okamžiku zmizí mezi čtyřmi miliony obyvatel tohoto velkého města. Aniž bych chtěl zranit něčí city, musím říct, že považuji tyto muže za víc než rovnocenné úředním silám, a proto jsem nepožádal o vaši pomoc. Pokud selžu, ponesu samozřejmě veškerou vinu za toto opomenutí; na to jsem připraven. V tomto okamžiku jsem připraven slíbit, že jakmile se s vámi budu moci spojit bez ohrožení svých vlastních plánů, učiním tak."

Gregson a Lestrade se zdáli být zdaleka nespokojeni s tímto ujištěním ani s pohrdavou narážkou na detektivní policii. První se zarděl až po kořínky plavých vlasů, zatímco druhému se korálkovité oči leskly zvědavostí a odporem. Ani jeden z nich však nestihl promluvit, protože se u dveří ozvalo zaklepání a mluvčí uličníků, mladý Wiggins, předvedl svou nevýznamnou a nevzhlednou osobu.

„Pane, prosím," řekl a dotkl se kadeře nad čelem, „mám dole drožku."

„Hodný chlapec," řekl Holmes blahosklonně. „Proč tenhle vzor nezavedete ve Scotland Yardu?" pokračoval a vytáhl ze zásuvky pár ocelových pout. „Podívejte, jak krásně funguje ta pružinka. Zacvaknou v okamžiku."

„Ten starý vzor je dost dobrý," poznamenal Lestrade, „jenom když se najde muž, na kterého se dají nasadit."

„Dobrá, dobrá," řekl Holmes s úsměvem. „Kočí mi může pomoct s mými zavazadly. Řekni mu, Wigginsi, ať sem vystoupí."

Byl jsem překvapen, že můj společník mluví, jako by se chystal na cestu, protože mi o tom nic neřekl. V pokoji byl malý ruční kufřík a ten vytáhl a začal zapínat řemeny. Byl u této práce právě pilně zabrán, když do pokoje vstoupil kočí.

„Pomozte mi s touhle přezkou, kočí," řekl, klečel u své práce a hlavu neotočil.

Chlapík popošel kupředu s poněkud zarputilou, vzdorovitou tváří a sklonil ruce, aby pomohl. V tu chvíli se ozvalo ostré cvaknutí, zařin-

čel kov a Sherlock Holmes vyskočil znovu na nohy.

„Pánové," zvolal se zablýsknutýma očima, „dovolte, abych vám představil pana Jeffersona Hopea, vraha Enocha Drebbera a Josepha Stangersona."

Celá věc se odehrála v okamžiku – tak rychle, že jsem si to nestihl uvědomit. Mám živou vzpomínku na tu chvíli, na Holmesův vítězoslavný výraz a znění jeho hlasu, na kočího omráčenou, divokou tvář, jak zíral na blyštivá pouta, která se jako kouzlem objevila na jeho zápěstích. Na vteřinu dvě jsme snad vypadali jako skupina soch. Pak s neartikulovaným řevem vzteku se vězeň vytrhl z Holmesova sevření a vrhl se oknem ven. Dřevo i sklo před ním povolilo; ale než se dostal docela ven, Gregson, Lestrade a Holmes na něj skočili jako smečka chrtů. Byl odvlečen zpátky do pokoje a tehdy začal strašlivý zápas. Byl tak silný a tak zuřivý, že odhodil nás čtyři znovu a znovu stranou. Zdálo se, že má křečovitou sílu člověka v epileptickém záchvatu. Tvář a ruce měl strašně rozdrásané průchodem sklem, ale ztráta krve neměla žádný účinek na snížení jeho odporu. Teprve když se Lestradovi podařilo vsunout ruku pod jeho šátek a napůl ho uškrtit, přiměli jsme ho pochopit, že jeho zápas je marný; a i tehdy jsme se necítili v bezpečí, dokud jsme mu nesvázali i nohy a ruce. Když to bylo hotovo, vstali jsme bez dechu a ztěžka oddychujíce.

„Máme jeho drožku," řekl Sherlock Holmes. „Poslouží k tomu, aby ho odvezla na Scotland Yard. A nyní, pánové," pokračoval s milým úsměvem, „jsme dospěli ke konci naší malé záhady. Jste srdečně vítáni, abyste mi teď kladli jakékoli otázky, a není žádné nebezpečí, že bych odmítl na ně odpovědět."

Část druhá – Země svatých

Kapitola první – Na Velké alkalické pláni

Ve střední části velkého severoamerického kontinentu leží vyprahlá a odpudivá poušť, která celá dlouhá léta tvořila překážku postupu civilizace. Od Sierry Nevady až po Nebrasku a od řeky Yellowstone na severu po Colorado na jihu se rozkládá kraj pustoty a ticha. Příroda tam ovšem nemívá vždy stejnou tvář. Zahrnuje zasněžené, vysoké hory i tmavá, pochmurná údolí. Jsou tam prudké řeky, které se ženou úzkými rozeklanými kaňony, i obrovské pláně, v zimě bílé sněhem, v létě šedé od slaného alkalického prachu. Všechny si však uchovávají společný ráz pustoty, nehostinnosti a bídy.

V té zemi zoufalství nežije nikdo. Občas jí snad proběhne tlupa Pawneeů nebo Černonožců, aby dosáhla jiných lovišť, ale i nejotrlejší bojovníci jsou rádi, když ty strašidelné pláně ztratí z očí a znovu se ocitnou na svých prériích. V houštinách se skrývá kojot, vzduchem těžce máchá křídly káně a tmavými roklemi se neohrabaně plouží medvěd grizzly a sbírá mezi skalami, co se najít dá. To jsou jediní obyvatelé té divočiny.

Na celém světě není ponuřejšího pohledu než ze severního svahu Sierra Blanco. Kam oko dohlédne, prostírá se obrovská rovná pláň, celá poprášená skvrnami alkalického prachu a protínaná shluky zakrslých chaparralových křovin. Na samém okraji obzoru se táhne dlouhý řetězec horských štítů s rozeklanými vrcholky poskvrněnými sněhem. V tom nesmírném kraji není ani stopa po životě, ani po ničem, co by k životu patřilo. V ocelově modrém nebi není jediný pták, na matné šedé zemi nic se nehýbá – a především je tam naprosté ticho. Ať po-

slouchá sebevíc, člověk v té mohutné divočině nezaslechne ani stín zvuku; nic než ticho – ticho dokonalé a svírající srdce.

Řekli jsme, že na té široké pláni není nic, co by k životu patřilo. To není tak docela pravda. Když se člověk podívá dolů ze Sierra Blanco, vidí stezku vyznačenou napříč pouští, která se vine do dálky a mizí v nejzazším obzoru. Je rozježděná koly a prošlapaná nohama mnoha dobrodruhů. Tu a tam na ní leží roztroušené bílé předměty, které se blyští na slunci a vystupují z matného alkalického povlaku. Přistup blíž a prohlédni si je! Jsou to kosti: některé velké a hrubé, jiné drobnější a jemnější. Ty větší patřily volům a ty menší lidem. Tuhle hrůznou karavanní cestu lze podle rozsetých ostatků těch, kdo cestou klesli, sledovat patnáct set mil.

Právě na tento výjev shlížel čtvrtého května osmnáct set čtyřicet sedm osamělý pocestný. Vypadal, jako by byl sám duchem nebo démonem toho kraje. Pozorovatel by jen těžko odhadl, zda mu je blíž ke čtyřiceti, nebo k šedesáti. Měl vyzáblou, propadlou tvář, hnědá, pergamenu podobná kůže se mu napjatě přetahovala přes vystouplé kosti; v dlouhých hnědých vlasech a vousech měl bělavé prameny; oči měl zapadlé a planuly v nich nepřirozeným leskem; a ruka, jíž svíral pušku, byla stěží masitější než ruka kostlivce. Jak tam stál, opíral se o svou zbraň, a přece jeho vysoká postava a mohutná kostra prozrazovaly šlachovitou, mocnou tělesnou stavbu. Z jeho vyhublé tváře a ze šatů, které tak volně visely přes scvrklé údy, se však dalo poznat, co mu dodávalo ten sešlý, zchátralý vzhled. Ten muž umíral – umíral hladem a žízní.

S bolestí se vlekl dolů roklí a nahoru na tuhle malou vyvýšeninu v marné naději, že spatří nějakou známku vody. Teď se mu před očima prostírala velká solná pláň a vzdálený pás divokých hor, nikde ani stopa po rostlině nebo stromě, který by naznačoval přítomnost vlhkosti. V celé té širé krajině nebylo jediného záblesku naděje. Divokým tázavým pohledem se díval na sever, na východ i na západ a pak si uvědo-

mil, že jeho pouť došla konce a že tam, na té pusté skále, umře. „Proč ne tady, jako o dvacet let později v peřinách," zamumlal a usedl do stínu balvanu.

Než se posadil, položil na zem svou nepotřebnou pušku a také velký ranec zavázaný v šedém šálu, který nesl přehozený přes pravé rameno. Zdálo se, že je mu až trochu nad síly, protože když ho spouštěl, dopadl na zem s menší prudkostí. Z šedého uzlíčku se vzápětí ozval tichý kvílivý zvuk a vykoukla z něj drobounká vyděšená tvářička s velmi jasnýma hnědýma očima a dvě tečkované pěstičky s ďolíčky.

„Udělals mi bolest!" ozval se dětský hlásek vyčítavě.

„No tak jsem ti ji udělal," odpověděl muž kajícně, „nechtěl jsem." Přitom rozbalil šedý šál a vyprostil z něj hezoučkou holčičku asi pětiletou, jejíž pěkné střevíčky a elegantní růžové šatečky s malou plátěnou zástěrkou prozrazovaly matčinu péči. Dítě bylo bledé a vyčerpané, ale zdravé ručky a nožičky ukazovaly, že si vytrpělo méně než její průvodce.

„A co teď?" zeptal se úzkostlivě, protože si pořád třela rozcuchané zlaté kadeře, které jí pokrývaly zátylek.

„Polib to a bude ti líp," řekla s dokonalou vážností a nastavila mu bolavé místo. „To dělávala maminka. Kde je máma?"

„Máma je pryč. Myslím, že ji brzy uvidíš."

„Pryč, jo?" opáčila holčička. „To je zvláštní, že se nerozloučila; vždycky se loučila, i když šla jen k tetě na čaj, a teď je pryč už tři dny. A poslyš, strašně mi vyschlo v krku, viď? Není tu nějaká voda nebo něco k jídlu?"

„Ne, nic tu není, miláčku. Budeš jen muset chvilku vydržet a pak už bude všechno v pořádku. Opři si hlavu takhle o mě, a bude ti líp. Není lehké mluvit, když má člověk rty jako kus kůže, ale asi bude lepší, když se dozvíš, jak to s námi je. Co to tam máš?"

„Hezké věcičky! Pěkné!" zvolala holčička nadšeně a zvedla do výše dva lesklé úlomky slídy. „Až se vrátíme domů, dám je bráškovi

Bobovi.“

„Brzy uvidíš hezčí věci,“ řekl muž přesvědčivě. „Jen chviličku počkej. Chtěl jsem ti ale něco říct – pamatuješ, jak jsme opustili tu řeku?“

„Jo, pamatuju.“

„Tak jsme počítali, že brzo dojdeme k další řece, víš. Jenže něco se stalo; kompas nebo mapa, prostě něco, a nedorazili jsme k ní. Došla nám voda. Jen pár kapek pro takové, jako jsi ty, a – a –“

„A ty ses nemohl umýt,“ přerušila ho vážně holčička, vzhlížejíc k jeho umouněnému obličeji.

„Ne, ani napít. A pan Bender, ten šel první, pak Indián Pete, pak paní McGregorová, pak Johnny Hones a pak, miláčku, tvoje maminka.“

„Takže maminka je taky mrtvá,“ vykřikla holčička, schovala si tvář do zástěrky a hořce se rozplakala.

„Ano, všichni odešli, kromě tebe a mě. Pak jsem si myslel, že by se tudy mohla najít voda, tak jsem si tě hodil na rameno a šli jsme spolu. Nezdá se, že by se nám to vyplatilo. Teď máme na vybranou pramalou naději!“

„Chceš říct, že taky umřeme?“ zeptalo se dítě, utíralo si vzlyky a zvedlo uslzenou tvářičku.

„Myslím, že tak nějak to bude.“

„A proč jsi mi to neřekl dřív?“ pronesla a radostně se zasmála. „Nahnals mi takový strach. No jasně, teď, když umřeme, budeme zase s maminkou.“

„Ano, miláčku, budeš.“

„A ty taky. Řeknu jí, jak jsi na mě byl strašně hodný. Vsadím se, že na nás čeká u brány nebeské s velikým džbánem vody a hromadou pohankových placek, horkých a opečených z obou stran, jak jsme je s Bobem rádi mívali. Jak dlouho to ještě potrvá?“

„Já nevím – ne moc dlouho.“ Muž měl oči upřené na severní obzor. V modré báni nebe se objevily tři drobné tečky, které každou chvíli

rostly, tak rychle se přibližovaly. Zakrátko se z nich vyklubali tři velcí hnědí ptáci, kteří zakroužili nad hlavami obou poutníků a pak se usadili na skalách, které jim shlížely nad hlavy. Byla to káňata, supi západu, jejichž příchod bývá předzvěstí smrti.

„Slepičky a kohoutek," vykřiklo radostně dítě, ukázalo na ty neblahé postavy a zatleskalo, aby je zahnalo. „Poslyš, stvořil tenhle kraj Bůh?"

„Jistěže," řekl její průvodce, trochu zaskočený tou nečekanou otázkou.

„Stvořil kraj dole v Illinois a stvořil Missouri," pokračovala holčička. „Řekla bych, že tenhle kraj udělal někdo jiný. Není to zdaleka tak dobrá práce. Zapomněli na vodu a stromy."

„Co bys říkala, kdybychom se pomodlili?" zeptal se muž rozpačitě.

„Vždyť ještě není noc," odpověděla.

„Na tom nezáleží. Není to tak docela podle řádu, ale Jemu to nebude vadit, to si piš. Řekni ty modlitby, co jsi říkávala každý večer ve voze, když jsme byli na pláních."

„A proč nějakou neřekneš sám?" zeptalo se dítě s údivem v očích.

„Nepamatuju si je," odpověděl. „Neříkal jsem je od té doby, co jsem byl poloviční téhle pušky. Snad není nikdy pozdě. Řekni je nahlas, a já budu stát vedle tebe a připojím se na refrénech."

„Pak si musíš kleknout, a já taky," řekla a rozprostřela k tomu šál. „Musíš dát ruce takhle. Člověku se po tom udělá jaksi dobře."

Byl to zvláštní pohled, kdyby ho bývalo mělo kdo jiný spatřit než káňata. Vedle sebe na úzkém šálu klečeli ti dva poutníci – klevetivá holčička a nespoutaný, zocelený dobrodruh. Její buclatý obličej a jeho vyzáblá, hranatá tvář byly oba obráceny k bezmračnému nebi v upřímné prosbě k té strašné bytosti, s níž stáli tváří v tvář, zatímco se oba hlasy – jeden tenký a jasný, druhý hluboký a drsný – spojovaly v prosbu o milosrdenství a odpuštění. Když modlitbu dořekli, usedli znovu do stínu balvanu, až dítě usnulo, zahnízděné na širokých prsou svého ochránce. Hlídal její spánek ještě chvíli, ale příroda se nakonec ukáza-

la být nad jeho síly. Tři dny a tři noci si nedopřál ani odpočinek, ani oddech. Pomalu mu klesla víčka přes unavené oči, hlava se chýlila níž a níž na hruď, až se jeho prošedivělé vousy promísily se zlatými kadeřemi jeho družky a oba usnuli stejným hlubokým spánkem beze snů.

Kdyby byl pocestný zůstal vzhůru ještě půl hodiny, naskytl by se mu podivuhodný pohled. Daleko na nejzazším okraji alkalické pláně se zvedl drobný oblak prachu, zprvu úplně nepatrný, sotva k rozeznání od mlh v dálce, ale postupně narůstal do výšky i do šířky, až se z něj stal pevný, zřetelný mrak. Mrak dál rostl, až bylo jasné, že ho může zvedat jen velký zástup pohybujících se tvorů. V úrodnějších krajích by si pozorovatel pomyslel, že se k němu blíží jedno z těch obrovských stád bizonů, která se pasou na prériích. V téhle vyprahlé pustině to bylo zjevně nemožné. Jak se vír prachu přibližoval k osamělému skalnímu výběžku, na němž odpočívali oba trosečníci, začaly se mlhou prokreslovat plátěné plachty vozů a postavy ozbrojených jezdců, až se zjevení ukázalo jako veliká karavana na cestě na západ. Ale jaká karavana! Když čelo dorazilo na úpatí hor, konec ještě nebyl na obzoru vidět. Napříč celou tou nesmírnou plání se táhl rozvláčný průvod, vozy a káry, jezdci na koních i pěší. Nespočet žen, které vrávoraly pod břemeny, a dětí, které cupitaly vedle vozů nebo vykukovaly zpod bílých plachet. Zjevně nešlo o obyčejnou skupinu přistěhovalců, ale spíš o nějaký kočovný lid, který byl donucen okolnostmi hledat si novou zemi. Čistým vzduchem se nesl zmatený rachot a dunění z té veliké lidské masy, s vrzáním kol a ržáním koní. Ač byl ten hluk mocný, nestačil vzbudit dva unavené pocestné nad nimi.

V čele průvodu jelo nějakých dvacet mužů s vážnými železnými tvářemi, oděných v tmavých domácky tkaných šatech a ozbrojených puškami. Když dorazili k úpatí skalního výběžku, zastavili se a konali spolu krátkou poradu.

„Studně jsou napravo, bratři," řekl jeden z nich, muž s pevně sevřenými rty, hladce oholený, s prošedivělými vlasy.

„Napravo od Sierra Blanco – tak se dostaneme k Rio Grande," řekl druhý.

„Nebojte se o vodu," zvolal třetí. „Ten, kdo ji dokázal vyvést ze skal, teď svůj vyvolený lid neopustí."

„Amen! Amen!" odpověděli všichni jedním hlasem.

Právě se chystali pokračovat v cestě, když jeden z nejmladších a nejbystřejších vykřikl a ukázal nahoru na rozeklanou skálu nad nimi. Z jejího vrcholu se vlnil malý růžový chomáček, ostře a jasně se odrážející od šedivých skal za ním. Při tom pohledu obecně přitáhli otěže koní a sejmuli pušky, zatímco další jezdci přicválali, aby posílili předvoj. Slovo „Rudoši" bylo každému na rtech.

„Tady nemůže být moc Indiánů," řekl starší muž, jenž se zdál být velitelem. „Území Pawneeů máme za sebou a žádné jiné kmeny tu nejsou, dokud nepřejdeme velké hory."

„Mám se jít podívat, bratře Stangersone?" zeptal se jeden z družiny.

„Já," „a já," volalo tucet hlasů.

„Nechte koně dole a my počkáme tady," odpověděl Starší. Mladíci během okamžiku seskočili, uvázali koně a vystupovali po strmém svahu, který vedl k předmětu, jenž vzbudil jejich zvědavost. Postupovali rychle a neslyšně, s jistotou a obratností zkušených zvědů. Pozorovatelé zdola na pláni je viděli, jak se mihnou od skály ke skále, až jejich postavy vystoupily proti nebi. Mladík, který spustil poplach jako první, je vedl. Pak jeho druhové najednou spatřili, jak zvedl ruce vzhůru, jako by byl ohromen úžasem; a když se k němu připojili, zasáhl i je stejný dojem z toho, co měli před očima.

Na malé plošině, která korunovala pustý vrch, stál jediný obrovský balvan, a o ten balvan opřený ležel vysoký muž, dlouhovousý, s tvrdými rysy, ale krajně vyhublý. Jeho klidná tvář a pravidelné oddechování svědčily o tom, že tvrdě spí. Vedle něho leželo malé dítě, oblými bílými pažemi obemykalo jeho hnědý šlachovitý krk a zlatovlasou hlavičku opíralo o jeho prsa v sametové haleně. Růžové rtíky mělo pootevřené

a odhalovaly pravidelnou řadu sněhobílých zoubků, přes dětskou tvářičku se mu rozléval hravý úsměv. Baculaté bílé nožičky, zakončené bílými ponožkami a úhlednými střevíčky s blyštivými přezkami, tvořily zvláštní protiklad vůči dlouhým scvrklým údům jeho druha. Na skalní římse nad touto podivuhodnou dvojicí stála tři vážná káňata, která při pohledu na příchozí vydala chraplavé skřeky zklamání a zasmušile odletěla.

Křiky těch odporných ptáků probudily oba spáče, kteří se zmateně rozhlíželi. Muž se vrávoravě postavil a shlédl na pláň, která byla tak pustá, když ho spánek přemohl, a kterou teď procházelo tohle obrovské množství lidí a zvířat. Jak se díval, výraz jeho tváře nabýval nevěřícnosti, a přejel si kostnatou rukou přes oči. „Tomuhle se asi říká delirium," zamumlal. Dítě stálo vedle něj, drželo se cípu jeho kabátu, nic neříkalo a jen se dětsky, tázavě dívalo kolem sebe.

Záchranná skupina rychle dokázala oba trosečníky přesvědčit, že jejich zjevení není přelud. Jeden z nich uchopil holčičku a vyzvedl si ji na rameno, zatímco dva další podepřeli jejího vyzáblého druha a pomohli mu k vozům.

„Jmenuji se John Ferrier," vysvětloval poutník; „já a tahle malá jsme všechno, co zbylo z jedenadvaceti lidí. Ostatní všichni pomřeli žízní a hladem tam dole na jihu."

„Je to vaše dítě?" zeptal se někdo.

„Teď už asi je," zvolal vzdorovitě. „Je moje, protože jsem ji zachránil. Nikdo mi ji nevezme. Od dnešního dne je to Lucy Ferrierová. Ale kdo jste vy?" pokračoval a zvědavě pohlédl na své statné, osmahlé zachránce. „Zdá se, že vás je pořádný houf."

„Bezmála deset tisíc," řekl jeden z mladíků; „jsme pronásledované děti Boží – vyvolenci anděla Merony."

„O tom jsem jaktěživ neslyšel," řekl poutník. „Zdá se, že si vybral slušnou tlupu."

„Nežertujte z toho, co je svaté," řekl ten druhý přísně. „Jsme z těch, kdo věří ve svatá písma, zapsaná egyptskými písmeny na deskách z kovaného zlata, která byla předána svatému Josephu Smithovi v Palmyře. Přišli jsme z Nauvoo ve státě Illinois, kde jsme založili svůj chrám. Přišli jsme hledat útočiště před násilníkem a bezbožníkem, i kdyby to mělo být v srdci pouště."

Jméno Nauvoo zjevně probudilo v Johnu Ferrierovi vzpomínky. „Rozumím," řekl, „vy jste Mormoni."

„Jsme Mormoni," odpověděli jeho průvodci jedním hlasem.

„A kam jdete?"

„To nevíme. Vede nás ruka Boží skrze našeho Proroka. Musíte před něj předstoupit. On rozhodne, co s vámi."

Mezitím dorazili k úpatí vrchu a obklopily je zástupy poutníků – bledolící pokorně vyhlížející ženy, silné smějící se děti a úzkostlivě vážní mužové. Když viděli útlý věk jedné z cizích osob a strádání druhé, ozývaly se mezi nimi mnohé výkřiky úžasu a soucitu. Jejich doprovod se však nezastavil a prodíral se dál, následován velkým davem Mormonů, až došli k vozu, který byl nápadný svou obrovskou velikostí a také svou pestrou a elegantní výpravou. Byl zapřažen šesti koňmi, kdežto ostatní měli dva, nanejvýš čtyři. Vedle vozky seděl muž, kterému nemohlo být víc než třicet let, ale jehož mohutná hlava a odhodlaný výraz z něj činily vůdce. Četl knihu v hnědé vazbě, ale když se dav přiblížil, odložil ji a pozorně vyslechl zprávu o celé příhodě. Pak se obrátil k oběma trosečníkům.

„Vezmeme-li vás s sebou," řekl slavnostními slovy, „může to být jen jako věřící v naše vyznání. V našem stádě nestrpíme vlky. Lépe pro vás, kdyby vaše kosti měly zbělet v této pustině, než abyste se ukázali jako ta drobná skvrna hniloby, která časem zkazí celý plod. Přijdete s námi za těchto podmínek?"

„Řekl bych, že s vámi půjdu za jakýchkoli podmínek," řekl Ferrier s takovým důrazem, že se vážní Starší neubránili úsměvu. Vůdce jedi-

ný si uchoval svůj strohý, působivý výraz.

„Vezměte si ho, bratře Stangersone," řekl, „dejte mu jídlo a pití, a dítěti také. Vaším úkolem také bude naučit ho našemu svatému vyznání. Dost jsme se zdrželi. Vpřed! Dál, dál k Siónu!"

„Dál, dál k Siónu!" zvolal dav Mormonů a slova se rozvlnila dlouhou karavanou, předávala se z úst do úst, až se v dáli ztratila v tlumeném mumlání. S práskáním bičů a vrzáním kol se velké vozy daly do pohybu a brzy se celá karavana opět vinula vpřed. Starší, do jehož péče byli oba poutníci svěřeni, je zavedl ke svému vozu, kde na ně už čekalo jídlo.

„Zůstanete tady," řekl. „Za několik dní se vzpamatujete z útrap. Mezitím pamatujte, že od nynějška a navěky patříte k naší víře. Řekl to Brigham Young, a mluvil hlasem Josepha Smithe, což je hlas Boží."

Kapitola druhá – Květ Utahu

Není tu místo, abychom líčili útrapy a strádání, jimiž přistěhovalí Mormoni prošli, než dorazili do svého posledního útočiště. Od břehů Mississippi až po západní svahy Skalnatých hor se probíjeli vpřed s houževnatostí v dějinách téměř nevídanou. Divoch i divé zvíře, hlad, žízeň, vyčerpání i nemoci – každou překážku, kterou jim příroda mohla do cesty postavit, překonali s anglosaskou vytrvalostí. Dlouhá cesta a nahromaděné hrůzy přesto otřásly srdci i těch nejsilnějších. Nebylo mezi nimi nikoho, kdo by neklesl na kolena ve vroucí modlitbě, když pod sebou spatřili široké údolí Utahu zalité slunečním svitem a z úst svého vůdce se dozvěděli, že toto je zaslíbená země a že tyto panenské lány jim budou patřit na věky.

Young se rychle ukázal jako obratný správce stejně jako rozhodný vůdce. Byly nakresleny mapy a vypracovány plány, v nichž byl načrtnut budoucí tvar města. Všude kolem byly rozměřeny a přiděleny farmy v poměru k postavení každého jednotlivce. Obchodník byl postaven ke svému obchodu a řemeslník ke svému řemeslu. Ve městě vyrůstaly ulice a náměstí jako kouzlem. Na venkově se odvodňovalo a stavěly se ploty, sázelo se a čistila se půda, až příští léto spatřilo celou krajinu zlatou od zrající pšenice. V té zvláštní osadě se dařilo všemu. A především veliký chrám, který postavili uprostřed města, rostl ze dne na den vyšší a mohutnější. Od prvního ranního rozbřesku až do uzavření soumraku se od pomníku, který přistěhovalci stavěli Tomu, kdo je bezpečně provedl mnohými nebezpečími, neozývalo nic jiného než rachot kladiv a skřípot pil.

Oba trosečníci, John Ferrier a holčička, která sdílela jeho osud a již adoptoval za dceru, doprovázeli Mormony až do konce jejich veliké pouti. Malou Lucy Ferrierovou vezli docela příjemně ve voze Staršího Stangersona, v útočišti, které sdílela s Mormonovými třemi ženami a jeho synem, dvanáctiletým umíněným a drzým chlapcem. Když se po dětsku pružně vzpamatovala z otřesu, který jí přivodila smrt matky, stala se brzy miláčkem žen a smířila se s tímto novým životem ve svém pojízdném domově pod plátěnou plachtou. Ferrier se mezitím zotavil ze svého strádání a vyznamenal se jako užitečný průvodce a neúnavný lovec. Tak rychle si u svých nových společníků získal úctu, že když dospěli ke konci svých toulek, bylo jednomyslně rozhodnuto, že mu bude přidělen stejně velký a úrodný díl země jako kterémukoli z osadníků, s výjimkou Younga samotného a Stangersona, Kemballa, Johnstona a Drebbera, kteří byli čtyřmi hlavními Staršími.

Na takto získané farmě si John Ferrier postavil pořádný srub, který v následujících letech dostával tolik přístavků, že z něj vyrostla prostorná vila. Byl to muž praktického ducha, čiperný v obchodech a zručný v rukou. Jeho železné zdraví mu umožňovalo pracovat od rána do večera na zvelebování a obdělávání svých polí. Tak se stalo, že jeho statku i všemu, co k němu patřilo, se dařilo nad očekávání. Za tři roky si vedl lépe než jeho sousedé, za šest let byl zámožný, za devět byl bohatý a za dvanáct nebylo v celém Salt Lake City ani půl tuctu mužů, kteří by se s ním mohli srovnávat. Od velkého vnitrozemského jezera až po vzdálené Wahsatchské hory nebylo známějšího jména než jméno Johna Ferriera.

Byl jen jediný způsob, jímž urážel cítění svých souvěrců. Žádný důvod ani přemlouvání ho nikdy nedokázal přimět, aby si po vzoru svých druhů zavedl ženský dvůr. Nikdy neuváděl žádné důvody tohoto trvalého odmítání a spokojil se s tím, že se pevně a neoblomně držel svého rozhodnutí. Někteří ho obviňovali z vlažnosti v jeho přijaté víře, jiní to přičítali hrabivosti a neochotě vydat na to peníze. Zase jiní mluvili

o nějaké rané milostné zkušenosti a o světlovlasé dívce, která zchřadla na březích Atlantiku. Ať tak či onak, Ferrier zůstával přísně v celibátu. Ve všem ostatním se k náboženství mladé osady choval konformně a získal si pověst pravověrného a přímého člověka.

Lucy Ferrierová vyrůstala uvnitř srubu a pomáhala svému adoptivnímu otci ve všech jeho záležitostech. Čerstvý horský vzduch a balzámová vůně borovic mladé dívce nahradily chůvu a matku. Jak jedno léto střídalo druhé, rostla, byla silnější, tváře měla ruměnější a krok pružnější. Nejeden poutník na silnici, která vedla kolem Ferrierovy farmy, cítil, jak se mu v mysli oživují dávno zapomenuté myšlenky, když ji sledoval, jak štíhle a dívčí postavou poskakuje mezi pšeničnými lány, nebo když ji potkal, jak jede na otcově mustangovi a vede ho se vší obratností a půvabem pravé dcery Západu. Tak poupě rozkvetlo v květ a rok, v němž její otec dosáhl postavení nejbohatšího z farmářů, ji zanechal jako tak krásný vzor americké mladé ženy, jaký bylo možné nalézt na celém pacifickém pobřeží.

Nebyl to však otec, kdo první zjistil, že se z dítěte vyvinula žena. V takových případech to tak obvykle bývá. Ta tajemná proměna je příliš jemná a příliš pozvolná, než aby se dala měřit daty. A ze všech lidí ji nejmíň zpozoruje sama dívka, dokud jí zvuk nějakého hlasu nebo dotek nějaké ruky nerozechvěje srdce a dokud se s pýchou a trochou strachu nedoví, že se v ní probudila nová a plnější povaha. Málokdo je mezi lidmi takový, kdo by si nedovedl vybavit onen den a vzpomenout na onu malou příhodu, která ohlašovala úsvit nového života. V případě Lucy Ferrierové byla ta chvíle sama o sobě dost vážná, i bez pozdějšího vlivu na její osud i na osudy mnoha dalších.

Bylo teplé červnové ráno a Svatí posledních dnů byli zaměstnaní jako včely, jejichž úl si zvolili za svůj znak. Na polích i v ulicích zněl stejný hukot lidské píle. Prašnými silnicemi se táhly dlouhé řady těžce naložených mezků, všechny směřovaly na západ, protože v Kalifornii propukla zlatá horečka a Overlandská stezka vedla přes Město vyvole-

ných. Byla tu i stáda ovcí a volů, přicházející z okolních pastvin, i řady unavených přistěhovalců, muži i koně stejně vysíleni svou nekonečnou cestou. Celou touto pestrou směsicí si s dovedností zdatné jezdkyně proklestila cestu Lucy Ferrierová a cválala jí; krásnou tvář měla rozpálenou pohybem a dlouhé kaštanové vlasy jí za ní plály. Měla v Městě pochůzku od svého otce a hnala se tam, jak už tolikrát předtím, s celou mladickou nebojácností, myslela jen na svůj úkol a na to, jak jej splní. Osmahlí dobrodruzi za ní s údivem hleděli a i nevzrušiví Indiáni, kteří přicházeli se svými kožešinami, pouštěli svůj obvyklý stoický klid a divili se kráse bledolící dívky.

Dojela už k okraji města, když zjistila, že cestu zahradilo velké stádo dobytka, hnané půl tuctem divoce vyhlížejících pastevců z plání. Netrpělivě se pokusila překážku objet tak, že svého koně vehnala do mezery, která se jí v stádě zdála. Sotva do ní pořádně vjela, zvířata se za ní stulila a ocitla se úplně vklíněná v pohyblivém proudu dlouhorohých volů s divokýma očima. Byla sice zvyklá zacházet s dobytkem a situace ji nepolekala, ale využívala každou příležitost, aby svého koně pobídla v naději, že si přes stádo prorazí cestu. Naneštěstí rohy jednoho ze zvířat buď náhodou, nebo úmyslně prudce zavadily o bok mustanga a dohnaly ho k šílenství. Vzápětí se ten se vzteklým zafrkáním vzepjal na zadní, poskakoval a pohazoval sebou tak, že by to shodilo ze sedla kohokoli jiného než jen velmi obratnou jezdkyni. Byla to velmi nebezpečná chvíle. S každým výskokem vybičovaného koně znovu narážel na rohy a byl drážděn k novému šílenství. Dívka dělala, co mohla, aby se udržela v sedle, ale sklouznout by znamenalo strašnou smrt pod kopyty neohrabaných a vyděšených zvířat. Nebyla zvyklá na náhlé nouze a začínala se jí točit hlava a sevření otěží povolovat. Dusila ji stoupající oblaka prachu a výpar ze zápasících zvířat; snad už by svou snahu zoufale vzdala, nebýt vlídného hlasu u svého boku, který ji ujistil o pomoci. Ve stejném okamžiku chytila šlachovitá hnědá

ruka vyděšeného koně za uzdu, prodrala si cestu stádem a brzy ji vyvedla ven.

„Doufám, že se vám nic nestalo, slečno," řekl její zachránce uctivě.

Vzhlédla do jeho tmavé, rázné tváře a vesele se zasmála. „Příšerně jsem se bála," řekla naivně; „kdo by si pomyslel, že se Poncho tak lekne pár krav?"

„Díky Bohu, že jste zůstala v sedle," řekl ten druhý vážně. Byl to vysoký, divoce vyhlížející mladík, seděl na statném ryzákovi, oblečený v drsném loveckém šatu, s dlouhou puškou přes ramena. „Řekl bych, že jste dcera Johna Ferriera," poznamenal, „viděl jsem vás jet z jeho domu. Až ho uvidíte, zeptejte se ho, jestli si pamatuje na Jeffersony Hopeovy ze St. Louis. Jestli je to týž Ferrier, můj otec a on byli kamarádi."

„Nebylo by lepší přijít a zeptat se sám?" opáčila zdvořile.

Mladíkovi se ten nápad zjevně zalíbil a jeho tmavé oči se rozzářily potěšením. „To udělám," řekl, „byli jsme dva měsíce v horách a nejsme zrovna ve stavu, v jakém se dělají návštěvy. Musí nás přijmout, jak jsme."

„Má vám hodně za co děkovat, a já také," odpověděla, „má mě strašně rád. Kdyby na mě ty krávy skočily, nikdy by se z toho nevzpamatoval."

„Ani já," řekl její průvodce.

„Vy! Nevidím, že by to pro vás stejně moc znamenalo. Vždyť nám nejste ani přítelem."

Mladý lovec se při této poznámce tak zachmuřil, že se Lucy Ferrierová nahlas rozesmála.

„Já to tak nemyslela," řekla; „samozřejmě, teď jste náš přítel. Musíte nás navštívit. Teď už ale musím pryč, jinak mi otec už nikdy nesvěří své záležitosti. Sbohem!"

„Sbohem," odpověděl, nadzvedl své široké sombrero a sklonil se nad její drobnou rukou. Otočila mustanga, švihla jej jezdeckým bičí-

kem a tryskem vyrazila po široké silnici v převalujícím se oblaku prachu.

Mladý Jefferson Hope jel se svými druhy dál zasmušile a mlčky. Spolu s nimi se potuloval v Nevadských horách a hledal stříbro a vraceli se do Salt Lake City v naději, že seženou dost peněz, aby mohli zpracovat několik žil, které objevili. Byl tak zapálený do té věci jako ostatní, dokud jeho myšlenky tahle náhlá příhoda neobrátila jinam. Pohled na svěží mladou dívku, prostou a zdravou jako sierrský vítr, roznítil jeho sopečné, nespoutané srdce do samých hlubin. Když mu zmizela z očí, pochopil, že v jeho životě nastala krize a že ani stříbrné spekulace, ani žádné jiné otázky už pro něj nemohou být tak důležité jako tahle nová a všepohlcující. Láska, která v jeho srdci vzešla, nebyla náhlým chlapeckým vrtochem, ale divokou, prudkou vášní muže se silnou vůlí a panovačnou povahou. Byl zvyklý v tom, co podnikal, uspět. V srdci si přísahal, že v tomhle neselže, pokud se o to dá dosáhnout lidským úsilím a lidskou vytrvalostí.

Toho večera navštívil Johna Ferriera a potom ještě mnohokrát, až se jeho tvář stala na statku známou. John, uzavřený v údolí a pohroužený do své práce, měl za posledních dvanáct let málo možností dozvídat se novinky z vnějšího světa. To všechno mu Jefferson Hope dokázal povědět, a to způsobem, který zajímal nejen jeho, ale i Lucy. Byl v Kalifornii mezi průkopníky a dokázal vyprávět nejednu zvláštní historku o získaných i ztracených jměních těch divokých, báječných dnů. Byl zvědem i stopařem, hledačem stříbra i rančerem. Kdekoli se dalo zažít nějaké vzrušující dobrodružství, tam Jefferson Hope byl, aby je vyhledal. Brzy se stal oblíbencem starého farmáře, který výmluvně vychvaloval jeho přednosti. Při těchto příležitostech Lucy mlčela, ale rozpálené tváře a jasné, šťastné oči jen příliš zřetelně prozrazovaly, že její mladé srdce už není její. Čestný otec si možná těchto příznaků nevšímal, ale muž, který si získal její city, je rozhodně nenechal bez povšimnutí.

Jednoho letního večera přicválal po cestě a zastavil u branky. Byla u dveří a vyšla mu vstříc. Přehodil otěže přes plot a rázným krokem vyšel po pěšině.

„Odjíždím, Lucy," řekl, vzal jí obě ruce do svých a něžně se jí zahleděl do tváře; „nebudu tě teď žádat, abys jela se mnou, ale budeš připravena odjet, až se vrátím?"

„A kdy to bude?" zeptala se, zrudla a smála se.

„Nanejvýš za pár měsíců. Pak si pro tebe přijdu, miláčku. Není nikdo, kdo by mezi nás mohl stát."

„A co otec?" zeptala se.

„Dal svůj souhlas, pokud se nám podaří ty doly rozjet. V tom nemám obavy."

„No dobře; samozřejmě, když jste si to s otcem domluvili, nedá se nic víc říct," zašeptala s tváří přitisknutou k jeho širokým prsům.

„Díky Bohu!" řekl zastřeně, sklonil se a políbil ji. „Takže je to tedy vyřízeno. Čím déle zůstanu, tím hůř se mi bude odjíždět. Čekají na mě v kaňonu. Sbohem, můj drahý miláčku – sbohem. Za dva měsíce mě uvidíš."

Odtrhl se od ní, vrhl se na koně a tryskem odjel, aniž se byť jen ohlédl, jako by se bál, že by ho jeho odhodlání opustilo, kdyby na to, co opouští, pohlédl byť jen jedinkrát. Stála u branky a hleděla za ním, dokud jí nezmizel z očí. Pak se vrátila do domu, nejšťastnější dívka v celém Utahu.

Kapitola třetí – John Ferrier mluví s Prorokem

Od chvíle, kdy Jefferson Hope a jeho druhové opustili Salt Lake City, uplynuly tři týdny. Johnu Ferrierovi se svíralo srdce, když pomyslel na mladíkův návrat a na hrozící ztrátu adoptivního dítěte. A přece ho její veselá a šťastná tvář s tím ujednáním smiřovala víc než jakékoli důkazy. Vždycky si v hloubi svého rozhodného srdce umínil, že svou dceru nedá provdat za Mormona za nic na světě. Takové manželství nepovažoval za manželství vůbec, nýbrž za hanbu a ostudu. Ať si o mormonském učení myslel cokoli, v této jedné věci byl neoblomný. Musel si však na toto téma zapečetit ústa, neboť vyslovit v oněch dnech v Zemi svatých neortodoxní názor byla nebezpečná věc.

Ano, nebezpečná věc – tak nebezpečná, že i ti nejsvětější se odvažovali šeptem a se zatajeným dechem vyslovit své náboženské názory, aby snad to, co jim uklouzlo ze rtů, nebylo špatně vyloženo a nepřivolalo na ně rychlou odplatu. Pronásledovaní se nyní na vlastní pěst stali pronásledovateli, a to pronásledovateli nejhrůznějšího druhu. Ani inkvizice sevillská, ani německá Vehma, ani italské tajné spolky nedokázaly nikdy uvést do pohybu strašnější stroj, než jaký vrhl stín na stát Utah.

Jeho neviditelnost a tajemství, které jej obestíralo, činily tuto organizaci dvojnásob strašnou. Zdálo se, že je vševědoucí a všemocná, a přece ji nikdo neviděl ani neslyšel. Muž, který se Církvi postavil na odpor, zmizel, a nikdo nevěděl, kam zašel a co se mu stalo. Jeho žena i děti na něj doma čekaly, ale žádný otec se nevrátil, aby jim pověděl, jak se mu u jeho tajných soudců vedlo. Po ukvapeném slově nebo ne-

rozvážném skutku následovalo vyhlazení, a přece nikdo nevěděl, jakou povahu má ona strašná moc, jež nad nimi visela. Není divu, že lidé chodili ve strachu a chvění a že ani v srdci divočiny se neodvažovali šeptem vyslovit pochybnosti, které je trápily.

Zprvu se tato nejasná a strašlivá moc uplatňovala jen vůči odpadlíkům, kteří, přijavše mormonskou víru, ji potom chtěli zvrátit nebo opustit. Brzy však dostala širší pole působnosti. Zásoba dospělých žen docházela a mnohoženství bez ženského obyvatelstva, z něhož by bylo možné brát, bylo věru neplodné učení. Začaly kolovat zvláštní zvěsti – zvěsti o zavražděných přistěhovalcích a vydrancovaných táborech v krajích, kde se Indiáni nikdy neukázali. V domech Starších se objevovaly nové ženy – ženy, které se trápily a plakaly, s neuhasitelnou hrůzou ve tváři. Opožděni poutníci v horách mluvili o tlupách ozbrojených mužů, maskovaných, kradmých a bezhlučných, kteří se kolem nich mihli v temnotě. Tyto povídky a pověsti nabývaly tělesnosti a tvaru, byly potvrzovány a znovu potvrzovány, až se slily v určité jméno. Dodnes je na osamělých rančích Západu jméno Danitské tlupy, neboli Mstících andělů, zlověstné a neblahé.

Podrobnější poznání organizace, která vyvolávala tak strašlivé následky, spíš zvyšovalo hrůzu, již vzbuzovala v myslích lidí, než aby ji zmírňovalo. Nikdo nevěděl, kdo k té nelítostné společnosti patří. Jména těch, kdo se podíleli na krvavých a násilných činech páchaných ve jménu náboženství, byla přísně střežena. I ten přítel, jemuž jste svěřili své pochybnosti o Prorokovi a jeho poslání, mohl patřit k těm, kteří přijdou v noci s ohněm a mečem, aby vymáhali strašlivou odplatu. Proto se každý bál svého souseda a nikdo nemluvil o věcech, které mu byly nejbližší srdci.

Jednoho krásného rána se John Ferrier chystal vydat na svá pšeničná pole, když zaslechl, jak cvakla západka, a když se podíval oknem, uviděl, jak po pěšině přichází zavalitý zrzavý muž středního věku. Srdce se mu zastavilo, neboť to nebyl nikdo jiný než velký Brigham

Young sám. Pln obav – protože věděl, že taková návštěva nevěstí nic dobrého – vyběhl Ferrier ke dveřím, aby mormonského vůdce přivítal. Ten však jeho pozdrav přijal chladně a s přísnou tváří ho následoval do obývacího pokoje.

„Bratře Ferriere," řekl, usedl a zpod svých světlých řas si farmáře bystře prohlédl, „praví věřící vám byli dobrými přáteli. Zvedli jsme vás, když jste umíral hlady v poušti, rozdělili jsme se s vámi o jídlo, bezpečně jsme vás dovedli do Vyvoleného údolí, dali jsme vám slušný díl země a dovolili jsme vám pod naší ochranou zbohatnout. Není tomu tak?"

„Je tomu tak," odpověděl John Ferrier.

„Na oplátku jsme vás žádali o jedinou podmínku: abyste přijal pravou víru a ve všem se podrobil jejím zvyklostem. To jste slíbil, a pokud obecné pověsti mluví pravdu, zanedbal jste to."

„A čímže jsem to zanedbal?" zeptal se Ferrier a rozhodil ruce v protestu. „Neodváděl jsem snad do společné pokladny? Nenavštěvoval jsem snad Chrám? Neudělal jsem –?"

„Kde jsou vaše ženy?" zeptal se Young a rozhlédl se. „Zavolejte je, ať je mohu pozdravit."

„Je pravda, že jsem se neoženil," odpověděl Ferrier. „Ale žen bylo málo a bylo mnoho těch, kdo na ně měli lepší nárok než já. Nebyl jsem osamělý muž: měl jsem dceru, která se o mé potřeby starala."

„Právě o té dceři s vámi chci mluvit," řekl vůdce Mormonů. „Vyrostla v květ Utahu a našla si přízeň v očích mnoha urozených v této zemi."

John Ferrier v duchu zasténal.

„Vyprávějí se o ní historky, kterým bych rád nevěřil – historky, že je spečetěna s nějakým pohanem. To musí být tlachání nečinných jazyků. Co praví třinácté pravidlo v zákoně svatého Josepha Smithe? ‚Nechť každá panna pravé víry se provdá za jednoho z vyvolených; neboť vdá-li se za pohana, dopouští se těžkého hříchu.' Je-li tomu tak,

není možné, abyste vy, který vyznáváte svaté učení, dovolil své dceři je porušit.“

John Ferrier neodpověděl, ale nervózně si pohrával s jezdeckým bičíkem.

„Na tomto jednom bodu bude vyzkoušena celá vaše víra – tak bylo rozhodnuto v Posvátné radě čtyř. Dívka je mladá a nepřáli bychom si, aby se provdala za šediny, ani ji připravit o všechen výběr. My Starší máme mnoho jalovic, ale musíme se postarat i o naše děti. Stangerson má syna a Drebber má syna, a oba by vaši dceru rádi uvítali u sebe doma. Nechť si mezi nimi vybere. Jsou mladí a bohatí a pravé víry. Co na to říkáte?“

Ferrier chvíli mlčel s nakrčeným obočím.

„Dáte nám čas,“ řekl konečně. „Moje dcera je velmi mladá – sotva má věk na vdávání.“

„Dostane měsíc na výběr,“ řekl Young a vstal ze svého místa. „Na konci té doby dá svou odpověď.“

Procházel dveřmi, když se otočil s rozpálenou tváří a planoucíma očima. „Lepší by pro vás bylo, Johne Ferriere,“ zahřměl, „abyste vy i ona teď leželi jako vybělené kostry na Sierra Blanco, než abyste své slabé vůle postavil proti rozkazům Svaté čtveřice!“

Výhružným mávnutím ruky se obrátil ke dveřím a Ferrier slyšel jeho těžký krok, jak křupe po štěrkované pěšině.

Pořád ještě tak seděl s lokty na kolenou a přemítal, jak tu věc nadnese své dceři, když mu na ruku padla jemná dlaň; vzhlédl a uviděl ji vedle sebe. Jediný pohled na její bledou, vyděšenou tvář mu prozradil, že vyslechla, co se stalo.

„Nemohla jsem si pomoci,“ řekla v odpověď na jeho pohled. „Jeho hlas se rozléhal celým domem. Otče, otče, co budeme dělat?“

„Nelekej se,“ odpověděl, přitáhl si ji k sobě a přejel jí svou širokou hrubou dlaní pohlazeně po kaštanových vlasech. „Nějak si s tím poradíme. Snad tě ten chlapík nepřestal zajímat?“

Jedinou její odpovědí bylo zavzlyknutí a stisk jeho ruky.

„Ne; jistěže ne. Nerad bych tě slyšel to říkat. Je to slušný mladík, a je to křesťan, což je víc, než se dá říct o těchhle lidech tady, přes všechno jejich modlení a kázání. Zítra odjíždí jedna skupina do Nevady, a já se už postarám, abych mu po ní vzkázal, v jaké jsme kaši. Jestli toho mladíka trochu znám, vrátí se sem rychleji, než stačí letět elektrický telegraf."

Lucy se skrz slzy zasmála otcovu líčení.

„Až přijede, poradí nám, co bude nejlepší. Mám ale strach o tebe, drahoušku. Člověk slýchá – člověk slýchá tak hrozné věci o těch, kdo se Prorokovi postaví: vždycky se jim stane něco strašného."

„Ale my jsme se mu zatím nepostavili," odpověděl otec. „Bude čas vyhlížet bouři, až se mu postavíme. Máme před sebou celý měsíc; na jeho konci, myslím, by bylo nejlepší zmizet z Utahu."

„Opustit Utah?"

„Tak nějak to je."

„Ale farma?"

„Co se dá, zpeněžíme, a ten zbytek necháme být. Abych pravdu řekl, Lucy, není to poprvé, co o tom uvažuju. Nemám rád, když se mám ohýbat před nějakým člověkem, jako to tihle lidé dělají před svým zpropadeným prorokem. Jsem svobodný rodilý Američan a tohle je mi všechno cizí. Myslím, že už jsem moc starý, abych se tomu naučil. Jestli se bude okolo farmy motat, snadno by mohl v opačném směru narazit na náboj broků."

„Ale oni nás nenechají odejít," namítla dcera.

„Počkáme, až přijede Jefferson, a brzy si s tím poradíme. Zatím si nedělej hlavu, drahoušku, a nenech si naběhnout oči, jinak si na mě vyjede, až tě uvidí. Není se čeho bát a žádné nebezpečí nehrozí."

John Ferrier pronášel tato uklidňující slova velmi sebejistým tónem, ale ona si nemohla nevšimnout, že toho večera věnoval neobvyk-

lou péči zajišťování dveří, a že pečlivě vyčistil a nabil starou rezavou brokovnici, která visela na stěně jeho ložnice.

Kapitola čtvrtá – Útěk o život

Ráno po svém rozhovoru s mormonským Prorokem se John Ferrier vydal do Salt Lake City, a když tam našel svého známého, který měl namířeno do Nevadských hor, svěřil mu vzkaz pro Jeffersona Hopea. Oznámil v něm mladíkovi hrozící nebezpečí, které jim visí nad hlavou, a jak nutné je, aby se vrátil. Když to vyřídil, bylo mu v duši lehčeji a vrátil se domů s lehčím srdcem.

Jak se blížil ke své farmě, s překvapením zjistil, že u každého sloupku jeho branky je uvázán kůň. Ještě víc ho překvapilo, když vešel dovnitř a našel ve svém obývacím pokoji dva mladíky. Jeden, s dlouhou bledou tváří, se opíral v houpacím křesle, nohy položené na kamnech. Druhý, mladík s býčí šíjí a hrubými odulými rysy, stál před oknem s rukama v kapse a pískal si populární chvalozpěv. Oba Ferrierovi při jeho vstupu kývli a ten v houpacím křesle zahájil rozhovor.

„Snad nás neznáte," řekl. „Tohle je syn Staršího Drebbera a já jsem Joseph Stangerson, který s vámi putoval pouští, když Hospodin vztáhl svou ruku a shromáždil vás do pravého stáda."

„Jak učiní všechny národy, až přijde Jeho čas," řekl druhý nosovým hlasem; „pomalu mele, ale velmi jemně."

John Ferrier se chladně uklonil. Uhodl, kdo jsou jeho hosté.

„Přišli jsme," pokračoval Stangerson, „na radu svých otců ucházet se o ruku vaší dcery pro toho z nás, který se bude zdát dobrý vám i jí. Protože já mám jen čtyři ženy a bratr Drebber tady jich má sedm, zdá se mi, že můj nárok je silnější."

„Ne, ne, bratře Stangersone," zvolal druhý; „otázka není, kolik máme žen, ale kolik jich dokážeme uživit. Můj otec mi nyní předal své mlýny, a já jsem bohatší."

„Ale moje vyhlídky jsou lepší," řekl ten druhý vřele. „Až Hospodin odvolá mého otce, dostanu jeho koželužnu a koželužskou továrnu. A nadto jsem starší a mám v Církvi vyšší postavení."

„Rozhodnutí bude na té dívce," opáčil mladý Drebber a samolibě se usmíval na vlastní odraz v zrcadle. „Vše ponecháme na ní."

Během tohoto dialogu stál John Ferrier ve dveřích a kypěl vztekem, sotva se dokázal zdržet, aby svůj jezdecký bičík nenechal pracovat na zádech obou návštěvníků.

„Poslyšte," řekl konečně a vykročil k nim, „až vás moje dcera povolá, můžete přijít, ale do té doby nechci vaše tváře už vidět."

Oba mladí Mormoni na něj pohlédli užasle. V jejich očích byla tato jejich soutěž o dívčinu ruku nejvyšší poctou jak pro ni, tak pro jejího otce.

„Z pokoje vedou dvě cesty ven," zvolal Ferrier; „dveře a okno. Kterou si vyberete?"

Jeho osmahlá tvář vypadala tak divoce a jeho vyzáblé ruce tak výhružně, že návštěvníci vyskočili na nohy a dali se spěšně na ústup. Starý farmář je následoval ke dveřím.

„Dejte mi vědět, až se dohodnete, který z vás to bude," řekl jízlivě.

„Za tohle zaplatíte!" křikl Stangerson, bílý vzteky. „Vzepřel jste se Prorokovi a Radě čtyř. Budete toho litovat do konce svých dnů."

„Ruka Hospodinova na vás dolehne těžce," zvolal mladý Drebber; „povstane a udeří vás!"

„Tak si tedy to uhození načnu já," zvolal Ferrier zuřivě a byl by se rozběhl nahoru pro pušku, kdyby ho Lucy nezadržela a nepopadla ho za paži. Než se jí vymanil, dusot kopyt mu prozradil, že jsou mimo jeho dosah.

„Ti pokrytečtí mladí darebáci!“ vykřikl a stíral si pot z čela; „to bych tě raději viděl v hrobě, děvče, než aby ses stala ženou kteréhokoli z nich.“

„I já také, otče,“ odpověděla s elánem; „ale Jefferson tu bude brzy.“

„Ano. Nebude to trvat dlouho, než přijede. Čím dřív, tím líp, neboť nevíme, co bude jejich další krok.“

Vskutku byl nejvyšší čas, aby ten, kdo by mohl poradit a pomoci, přišel na pomoc statnému starému farmáři a jeho adoptivní dceři. V celých dějinách osady se dosud nestalo, že by někdo tak otevřeně vzdoroval moci Starších. Jestliže drobnější přečiny byly tak přísně trestány, jaký bude osud tohoto arcivzbouřence? Ferrier věděl, že mu jeho bohatství a postavení nebudou nic platné. Jiní stejně známí a stejně bohatí jako on už byli dávno kradmo odstraněni a jejich majetek předán Církvi. Byl to statečný muž, ale třásl se nad těmi mlhavými, stínovými hrůzami, které nad ním visely. Jakémukoli známému nebezpečí dokázal čelit pevnými rty, ale toto napětí mu rvalo nervy. Své obavy však před dcerou skrýval a tvářil se, jako by celou věc bral na lehkou váhu, přestože ona bystrým okem lásky jasně viděla, že je mu úzko.

Čekal, že od Younga obdrží nějaký vzkaz nebo výtku pro své chování, a nemýlil se, jen to přišlo nečekaným způsobem. Když druhého rána vstal, s překvapením zjistil, že na pokrývce jeho postele, zrovna nad hrudí, je špendlíkem připíchnutý malý čtvereček papíru. Na něm bylo tiskacími, nepravidelně rozmáchlými písmeny napsáno:

„Dáváme vám devětadvacet dní na nápravu, a pak –“

Pomlčka naháněla víc strachu než jakákoli hrozba. Jak se to varování dostalo do jeho pokoje, Johna Ferriera trápilo víc než co jiného, neboť jeho sluhové spali v přístavku a všechny dveře i okna byly zabezpečeny. Papírek zmačkal a dceři neřekl nic, ale ta příhoda mu vehnala do srdce chlad. Těch devětadvacet dní zjevně byl zbytek měsíce, který Young slíbil. Jaká síla nebo odvaha mohla pomoci proti nepříteli vyba-

venému tak tajemnými schopnostmi? Ruka, která tam připíchla ten špendlík, ho mohla stejně dobře bodnout do srdce, a on by se nikdy nedověděl, kdo ho zabil.

Druhého rána byl otřesen ještě víc. Zasedli právě k snídani, když Lucy s překvapeným výkřikem ukázala vzhůru. Uprostřed stropu bylo zjevně ohořelou tyčkou načmáráno číslo dvacet osm. Dceři to nic neříkalo, a on ji z neznalosti nevyvedl. Té noci bděl s puškou a držel stráž. Nic neviděl ani neslyšel, a přece ráno bylo zvenčí na jeho dveřích velikými tahy namalováno dvacet sedm.

Tak den následoval den; a jakmile přišlo ráno, bezpečně zjistil, že jeho neviditelní nepřátelé si vedou svůj kalendář a na nějakém nápadném místě naznačili, kolik dní mu z měsíce milosti ještě zbývá. Osudná čísla se někdy objevovala na zdech, jindy na podlahách, občas na drobných cedulkách přišpendlených na brance zahrady nebo na zábradlí. Při vší své ostražitosti nedokázal John Ferrier zjistit, odkud ta denní varování přicházejí. Z pohledu na ně na něj padal strach, který byl skoro pověrečný. Byl vyzáblý a neklidný a v očích měl ztrápený výraz nějakého štvaného tvora. Měl v životě jen jedinou naději, a tou byl příjezd mladého lovce z Nevady.

Dvacítka se změnila v patnáctku a patnáctka v desítku, ale po nezvěstném ani stopa. Čísla se jedno po druhém krátila a stále o něm žádná zpráva. Kdykoli po cestě zarachotila koňská kopyta nebo nějaký vozka vykřikl na své spřežení, starý farmář spěchal k brance s myšlenkou, že pomoc konečně dorazila. Když konečně viděl, jak pětka ustoupila čtyřce a ta zas trojce, pozbyl odvahy a vzdal se vší naděje na únik. Sám a při své omezené znalosti hor, které obklopovaly osadu, věděl, že je bezmocný. Více používané cesty byly přísně hlídány a střeženy a nikdo po nich nemohl projít bez rozkazu Rady. Ať se obrátil kamkoli, nebylo úniku ránu, která nad ním visela. A přece starý muž ani na okamžik nezaváhal ve svém rozhodnutí vzdát se raději života než svolit k tomu, co pokládal za zneuctění své dcery.

Jednoho večera seděl sám a hluboce rozvažoval své potíže a marně hledal nějakou cestu z nich. Toho rána se mu na zdi domu objevila číslice dvě, a druhý den měl být posledním z vyměřené doby. Co se potom stane? V mysli se mu rojily nejrůznější mlhavé a strašné domněnky. A jeho dcera – co se stane s ní, až on bude pryč? Nebylo úniku z té neviditelné sítě, která byla kolem nich natažena? Hlavu položil na stůl a při pomyšlení na vlastní bezmoc se rozvzlykal.

Co to? Do ticha zaslechl tichý škrabavý zvuk – slabý, ale v klidu noci velmi zřetelný. Vycházel ode dveří domu. Ferrier se tiše vplížil do síně a napjatě naslouchal. Na pár okamžiků se odmlčel, pak se ten tichý zákeřný zvuk opakoval. Někdo zjevně velmi jemně ťukal na jednu z výplní dveří. Byl to nějaký noční vrah, který přišel vykonat vražedné rozkazy tajného tribunálu? Nebo nějaký zprostředkovatel, který měl vyznačit, že nastal poslední den milosti? John Ferrier měl pocit, že okamžitá smrt by byla lepší než napětí, které mu rozechvělo nervy a zmrazilo srdce. Vrhl se vpřed, odsunul závoru a dveře rozrazil.

Venku bylo klidno a ticho. Noc byla jasná a hvězdy nad hlavou se jasně třpytily. Před farmářovýma očima ležela malá přední zahrádka ohrazená plotem a brankou, ale ani v ní, ani na cestě nebylo vidět žádného člověka. S úlevným povzdechem se Ferrier podíval napravo a nalevo, až se mu stalo, že pohlédl přímo pod sebe a k svému úžasu uviděl muže, který ležel na zemi tváří dolů, s pažemi i nohama rozhozenýma.

Byl z toho pohledu tak otřesen, že se opřel o zeď s rukou u hrdla, aby potlačil nutkání vykřiknout. První jeho myšlenka byla, že ta ležící postava patří nějakému zraněnému nebo umírajícímu muži, ale jak se díval, viděl, jak se postava plazí po zemi a do síně s rychlostí a tichostí hada. Jakmile byl uvnitř domu, muž se vymrštil, zavřel dveře a ukázal užaslému farmáři divokou tvář a odhodlaný výraz Jeffersona Hopea.

„Dobrý Bože!“ zalapal po dechu John Ferrier. „Jak jste mě vyděsil! Co vás to vedlo, abyste vcházel takhle?“

„Dejte mi jídlo," řekl ten druhý chraptivě. „Osmačtyřicet hodin jsem neměl čas se napít ani najíst." Vrhl se na studené maso a chléb, který ještě ležel na stole po hostitelově večeři, a hltavě to spořádal. „Drží se Lucy dobře?" zeptal se, když ukojil hlad.

„Ano. Neví o tom nebezpečí," odpověděl její otec.

„To je dobře. Dům je sledován ze všech stran. Proto jsem se k němu plazil. Mohou být zatraceně bystří, ale nejsou dost bystří, aby chytili washoeského lovce."

John Ferrier měl pocit, že je úplně jiný člověk, teď když si uvědomil, že má oddaného spojence. Chytil tvrdou mladíkovu dlaň a srdečně mu jí potřásl. „Jste muž, na kterého se dá být hrdý," řekl. „Není mnoho těch, kdo by přišli sdílet naše nebezpečí a potíže."

„Trefil jste hřebík na hlavičku, kamaráde," odpověděl mladý lovec. „Mám k vám úctu, ale kdybyste byl v této věci sám, dvakrát bych si rozmyslel strkat hlavu do takového vosího hnízda. Lucy je důvod, proč jsem tady, a dřív než se jí stane něco zlého, bude v Utahu nejspíš o jednoho člena rodiny Hopeových méně."

„Co máme dělat?"

„Zítra je váš poslední den, a jestli dnes v noci nezačnete jednat, jste ztraceni. V Orlí rokli mám připraveného mezka a dva koně. Kolik máte peněz?"

„Dva tisíce dolarů ve zlatě a pět v papírech."

„To postačí. Já přidám tolik samý. Musíme horami vyrazit do Carson City. Nejlíp byste udělal, kdybyste vzbudil Lucy. Je dobře, že sluhové nespí v domě."

Zatímco byl Ferrier pryč a připravoval dceru na nadcházející cestu, Jefferson Hope zabalil všechno jídlo, které našel, do malého uzlíčku a naplnil kameninový džbán vodou, neboť ze zkušenosti věděl, že horské studně jsou řídce rozestavěny. Sotva stačil s přípravami skončit, když se farmář vrátil s dcerou, oblečenou a připravenou vyrazit. Po-

zdrav mezi milenci byl vřelý, ale krátký, neboť každá minuta byla drahocenná a bylo třeba vykonat mnoho věcí.

„Musíme vyrazit okamžitě," řekl Jefferson Hope potichu, ale rozhodným hlasem, jako někdo, kdo si uvědomuje velikost nebezpečí, ale obrnil se k tomu, aby mu čelil. „Přední i zadní vchody jsou sledovány, ale s opatrností se můžeme dostat ven bočním oknem a přes pole. Jakmile budeme na silnici, jsme jen dvě míle od rokle, kde čekají koně. Za svítání bychom měli být v polovině hor."

„Co když nás zastaví?" zeptal se Ferrier.

Hope poklepal na pažbu revolveru, který mu vyčníval z přední části haleny. „Jestli jich bude na nás moc, vezmeme dva nebo tři s sebou," řekl se zlověstným úsměvem.

Všechna světla v domě byla zhasnuta a Ferrier ze zatemněného okna hleděl přes pole, která bývala jeho a která se nyní chystal navždy opustit. Dávno se však obrnil k té oběti a myšlenka na čest a štěstí jeho dcery přemohla jakoukoli lítost nad zničeným majetkem. Všechno vypadalo tak pokojně a šťastně, šumící stromy a široká tichá rozloha obilných lánů, že bylo těžko uvěřit, že tím vším plíží duch vraždy. Přesto bílá tvář a strnulý výraz mladého lovce prozrazovaly, že při svém příchodu k domu viděl dost, aby se o tom přesvědčil.

Ferrier nesl pytlík se zlatem a bankovkami, Jefferson Hope vzal skrovné zásoby a vodu, zatímco Lucy měla malý ranec s několika svými cennějšími věcmi. Velmi pomalu a opatrně otevřeli okno a čekali, dokud tmavý mrak poněkud nezastínil noc, a pak jeden po druhém prošli do malé zahrádky. Se zatajeným dechem a přikrčeni přes ni přeběhli a dostali se do úkrytu živého plotu, jehož se drželi, dokud nedošli k mezeře, která ústila do kukuřičných polí. Právě dorazili k tomu místu, když mladík chytil oba své druhy a strhl je do stínu, kde leželi mlčky a chvějíce se.

Dobře, že Jeffersona Hopea výcvik na prériích vybavil rysíma ušima. Sotva se se svými přáteli přikrčili, bylo pár kroků od nich slyšet smut-

né houkání horské sovy, na něž hned v malé vzdálenosti odpovědělo druhé zahoukání. Ve stejné chvíli se z mezery, k níž mířili, vynořila mlhavá, stínová postava a znovu vydala ten žalostný dorozumívací zvuk, načež se z temna objevil druhý muž.

„Zítra o půlnoci," řekl ten první, který se zdál velet. „Až lelek zavolá třikrát."

„Je dobře," odpověděl ten druhý. „Mám to říci bratru Drebberovi?"

„Předej mu to, a od něho ostatním. Devět ku sedmi!"

„Sedm ku pěti!" opakoval ten druhý a obě postavy se rozlétly různými směry. Jejich poslední slova zjevně byla jakousi formou hesla a protihesla. V okamžiku, kdy jejich kroky v dálce dozněly, Jefferson Hope vyskočil na nohy, pomohl svým druhům skrz mezeru a vedl je plným tempem přes pole, podpíral a napůl nesl dívku, kdykoli ji zdálo se opouštěly síly.

„Rychle! Rychle!" vydechl občas. „Řadou stráží jsme prošli. Všechno závisí na rychlosti. Rychle!"

Na hlavní silnici postupovali rychle. Jen jednou někoho potkali, a tehdy se jim podařilo vklouznout do pole a tak se vyhnout tomu, aby je někdo poznal. Než dorazili k městu, lovec odbočil na rozeklanou úzkou pěšinu, která vedla k horám. Dva temné rozeklané vrcholy se nad nimi vynořily z temnoty, a soutěska, která mezi nimi vedla, byl Orlí kaňon, v němž na ně čekali koně. S neomylným instinktem si Jefferson Hope vybíral cestu mezi velkými balvany a podél řečiště vyschlého potoka, až došel do odlehlého koutu, zakrytého skalami, kde byla uvázána věrná zvířata. Dívku posadil na mezka, starého Ferriera na jednoho koně, aby mohl mít u sebe pytlík s penězi, a Jefferson Hope vedl toho druhého po strmé a nebezpečné cestě.

Byla to matoucí cesta pro každého, kdo nebyl zvyklý čelit přírodě v jejích nejdivočejších náladách. Na jedné straně se tyčila obrovská skála tisíc stop a víc, černá, přísná a hrozivá, s dlouhými čedičovými sloupci na své rozeklané ploše jako žebra nějakého zkamenělého ne-

tvora. Na druhé straně znemožňoval veškerý postup divoký chaos balvanů a sutin. Mezi nimi vedla nepravidelná stezka, místy tak úzká, že museli jet v husím pochodu za sebou, a tak hrbolatá, že ji mohli projet jen zkušení jezdci. Přes všechna nebezpečí a obtíže však měli uprchlíci lehká srdce, neboť každým krokem se zvětšovala vzdálenost mezi nimi a tím strašným despotismem, od něhož utíkali.

Brzy však dostali důkaz, že jsou stále ještě v pravomoci Svatých. Dorazili k nejdivočejší a nejpustší části průsmyku, když dívka vyděšeně vykřikla a ukázala vzhůru. Na skále, která trčela nad stezkou, zřetelně se rýsujíc proti nebi, stála osamělá hlídka. Spatřila je, jakmile oni spatřili ji, a její vojenské „Kdo tam?“ se rozlehlo tichou roklí.

„Pocestní do Nevady,“ řekl Jefferson Hope s rukou na pušce, která mu visela u sedla.

Viděli, jak osamělý strážce ohmatává pušku a hledí dolů, jako by nebyl s jejich odpovědí spokojen.

„Čím povolením?“ zeptal se.

„Svaté čtveřice,“ odpověděl Ferrier. Mormonské zkušenosti ho naučily, že to je nejvyšší pravomoc, na kterou se může odvolat.

„Devět bez sedmi,“ zvolal strážce.

„Sedm bez pěti,“ odpověděl pohotově Jefferson Hope, který si vzpomněl na protiheslo, které zaslechl v zahradě.

„Projděte, a Hospodin s vámi,“ řekl hlas shora. Za jeho stanovištěm se cesta rozšiřovala a koně se mohli dát do klusu. Když se ohlédli, viděli osamělého strážce, jak se opírá o pušku, a věděli, že minuli předsunutou hlídku vyvoleného lidu, a že svoboda leží před nimi.

Kapitola pátá – Mstící andělé

Celou noc je cesta vedla úzkými průsmyky a nerovnými, kameny posetými stezkami. Nejednou zabloudili, ale díky Hopeově důvěrné znalosti hor se jim vždy podařilo stopu znovu najít. Když se rozbřesklo, otevřel se před nimi obraz úžasné, byť drsné krásy. Všude kolem je svíraly veliké zasněžené štíty, které se jeden druhému dívaly přes rameno až k dalekému obzoru. Skalní stěny po obou stranách byly tak příkré, že se zdálo, jako by modříny a borovice visely nad jejich hlavami a stačil by jediný závan větru, aby se zřítily dolů. A nebyl to ani docela neopodstatněný strach, protože holé údolí bylo hustě poseto stromy a balvany, které tudy dolů spadly. Právě když tudy projížděli, zřítil se s hlasitým rachotem obrovský kámen, probudil ozvěny v tichých soutěskách a vyděsil unavené koně do trysku.

Jak slunce zvolna stoupalo nad východním obzorem, rozsvěcovaly se vrcholky velkých hor jeden po druhém jako lampy na slavnosti, až všechny plály rudou září. To nádherné divadlo povzbudilo srdce tří uprchlíků a dodalo jim nových sil. U divoké bystřiny, která se řítila z rokle, se zastavili, napojili koně a sami se narychlo nasnídali. Lucy i její otec by si byli rádi odpočinuli déle, ale Jefferson Hope byl neúprosný. „Teď už nám budou v patách," řekl. „Všechno závisí na naší rychlosti. Jakmile budeme bezpečně v Carsonu, můžeme odpočívat třeba do konce života."

Celý ten den se prodírali průsmyky a k večeru odhadovali, že jsou od svých nepřátel víc než třicet mil vzdáleni. Na noc si zvolili úpatí převislé skály, kde kameny poskytovaly jakousi ochranu před stude-

ným větrem; schoulili se k sobě pro teplo a dopřáli si několik hodin spánku. Ještě před rozbřeskem však byli opět na nohou a vyráželi. Nespatřili žádné stopy pronásledovatelů a Jefferson Hope začínal věřit, že se už dostali z dosahu té strašlivé organizace, jejíž nenávist si přivodili. Netušil, jak daleko ta železná ruka sahá a jak brzy je sevře a rozdrtí.

Asi uprostřed druhého dne jejich útěku se jim skrovné zásoby jídla začaly tenčit. To však lovce nijak zvlášť neznepokojovalo, neboť v horách byla zvěř a nejednou dřív musel spoléhat na svou pušku, pokud šlo o životní potřeby. Vybral chráněný kout, nahromadil několik suchých větví a rozdělal jasný oheň, u něhož se mohli jeho druhové ohřát, protože byli už téměř pět tisíc stop nad hladinou moře a vzduch byl řezavě studený. Přivázal koně, rozloučil se s Lucy, přehodil si pušku přes rameno a vydal se za tím, co mu snad přijde do cesty. Když se ohlédl, viděl starého muže a mladé děvče, jak se krčí nad plápolajícím ohněm, zatímco tři zvířata stála nehybně v pozadí. Pak mu je skaliska mezi nimi skryla z očí.

Několik mil kráčel jednou roklí za druhou bez úspěchu, přestože podle značek na kůře stromů a dalších stop usuzoval, že je v okolí hojnost medvědů. Konečně, po dvou nebo třech hodinách marného hledání, pomýšlel už zklamaně na návrat, když tu, jak zvedl oči vzhůru, spatřil něco, co mu projelo srdcem radostným zachvěním. Na hraně vyčnívajícího skalního hrotu, tři nebo čtyři sta stop nad ním, stálo stvoření, které se vzhledem poněkud podobalo ovci, ale bylo opatřeno párem obrovských rohů. Tlustoroh – tak se tomu říká – zřejmě stál na stráži nad stádem, které lovec neviděl; naštěstí ale měl obrácenou tvář do opačné strany a lovce nezpozoroval. Jefferson Hope si lehl na břicho, opřel pušku o skálu a dlouho a klidně mířil, než stiskl spoušť. Zvíře vyskočilo do vzduchu, chvilku se pohoupalo na okraji srázu a pak se s rachotem zřítilo dolů do údolí.

Stvoření bylo příliš těžké na to, aby je zvedl, a tak se lovec spokojil s tím, že odřízl jednu kýtu a kus boku. S touto kořistí přes rameno pospíchal zpátky, protože se už večer blížil. Sotva však vyrazil, uvědomil si potíž, která před ním stojí. V horlivosti zabloudil daleko za rokle, které znal, a teď nebylo snadné zjistit, kterou cestou se vlastně vracel. Údolí, v němž se ocitl, se dělilo a znovu dělilo na mnoho soutěsek, které si byly tak podobné, že se jedna od druhé nedala rozlišit. Jednou šel míli nebo víc, až došel k horské bystřině, kterou si byl jistý, že nikdy předtím neviděl. V přesvědčení, že si zvolil špatně, zkusil jinou, ale s týmž výsledkem. Noc se rychle blížila a než konečně došel do průsmyku, který mu byl povědomý, byla už téměř tma. I pak nebylo lehké držet se správné cesty, neboť měsíc ještě nevyšel a vysoké útesy po obou stranách prohlubovaly šero. Obtížen svým břemenem a vyčerpán námahou se potácel kupředu, přičemž ho sílilo pomyšlení, že ho každý krok přibližuje k Lucy a že nese s sebou dost potravy pro zbytek jejich cesty.

Došel teď k ústí téhož průsmyku, v němž je zanechal. I ve tmě rozeznával obrys útesů, které jej obklopovaly. Musejí ho jistě úzkostlivě vyhlížet, pomyslel si, protože byl pryč bezmála pět hodin. V radosti si přiložil ruce k ústům a nechal rokli zahlaholit hlasitým voláním na znamení, že se vrací. Zastavil se a čekal na odpověď. Žádná nepřišla krom jeho vlastního volání, které narazilo o pusté tiché rokle a vrátilo se mu v nesčetných ozvěnách. Zavolal znovu, ještě hlasitěji než předtím, a opět mu žádný šepot neodpověděl od přátel, které tam před tak krátkou dobou zanechal. Zmocnila se ho mlhavá, bezejmenná hrůza a zběsile pospíchal dál a v rozrušení upustil tu vzácnou potravu.

Když zahnul za roh, octl se přímo v dohledu místa, kde byl zapálen oheň. Zůstala tam ještě žhnoucí hromádka popele, ale od jeho odchodu ji zjevně nikdo neudržoval. Kolem dokola stále panovalo totéž mrtvé ticho. Jeho obavy se změnily v jistotu, pospíchal dál. U zbytků ohně nebyla ani živá duše: zvířata, muž, dívka – všechno bylo pryč.

Bylo víc než jasné, že v jeho nepřítomnosti došlo k nějakému náhlému a strašlivému neštěstí – neštěstí, které zasáhlo všechny a nezanechalo za sebou žádné stopy.

Jefferson Hope, zmaten a omráčen tou ranou, cítil, jak se mu točí hlava, a musel se opřít o pušku, aby neupadl. Byl to však v jádru muž činu a brzy se vzpamatoval z dočasného ochromení. Chytil z doutnajícího ohně napolo spálený kus dřeva, rozfoukal ho v plamen a s jeho pomocí se pustil do prohlížení malého tábořiště. Celá země byla rozdupána kopyty koní, což ukazovalo, že uprchlíky dostihla velká skupina jezdců, a směr jejich stop dokládal, že se potom obrátili zpátky k Salt Lake City. Odvedli snad oba jeho druhy s sebou? Jefferson Hope už téměř přesvědčil sám sebe, že tomu tak musí být, když mu padlo oko na předmět, při kterém se v něm zachvěl každý nerv. Kousek stranou od tábořiště byl nízký násyp načervenalé země, který tam docela určitě předtím nebyl. Nebylo možné pokládat jej za nic jiného než za čerstvě vykopaný hrob. Když se k němu mladý lovec přiblížil, všiml si, že do něj byla zabodnuta tyčka a v rozštěpu vidlice byl zastrčen list papíru. Nápis na papíru byl stručný, ale výmluvný:

> JOHN FERRIER, DŘÍVE ZE SALT LAKE CITY, zemřel čtvrtého srpna osmnáct set šedesát.

Statečný stařec, kterého tam před tak krátkou chvílí zanechal, byl tedy pryč a tohle byl celý jeho epitaf. Jefferson Hope se divoce rozhlížel, zda tam není druhý hrob, ale po žádném dalším nebylo stopy. Lucy odvezli jejich strašliví pronásledovatelé zpátky, aby se naplnil její původní osud – aby se stala jednou ze žen v harému synka Staršího. Jak mladík pochopil nezvratnost jejího osudu a vlastní bezmoc, přál si, aby ležel i on po boku starého farmáře v jeho posledním tichém lůžku.

Jeho činorodý duch však znovu setřásl ochromení, jež přichází se zoufalstvím. Jestli mu z života nic jiného nezbylo, mohl jej aspoň zasvětit pomstě. K neoblomné trpělivosti a vytrvalosti měl Jefferson

Hope i schopnost dlouho si v sobě chovat mstivost, které se snad naučil u Indiánů, mezi nimiž žil. Jak stál u opuštěného ohně, cítil, že jediné, co mu může zármutek zmírnit, bude důkladná a úplná odplata uštědřená vlastní rukou jeho nepřátelům. Pevnou vůli a nezdolnou energii, rozhodl se, zasvětí tomu jedinému cíli. S bledou, zarytou tváří se vrátil tam, kde upustil potravu, oživil doutnající oheň a navařil si tolik, aby mu to vystačilo na několik dnů. Zabalil to do uzlíku a tak, jak byl unavený, se vydal pěšky zpátky horami po stopě mstících andělů.

Pět dní se vlekl se zbědovanýma nohama a unaven průsmyky, které už jednou projel na koni. V noci se vrhal mezi skály a urval si několik hodin spánku, ale ještě před rozedněním byl vždy znovu na cestě. Šestého dne došel k Orlímu kaňonu, odkud nastoupili svůj nešťastný útěk. Odtud se mohl shora dívat na domovinu svatých. Vyčerpán a utahán se opřel o pušku a zuřivě zahrozil vyhublou pěstí tichému, rozlehlému městu pod sebou. Jak se tam díval, všiml si, že v některých hlavních ulicích vlají prapory a že jsou tam i jiné známky slavnosti. Ještě přemítal, co to může znamenat, když zaslechl dusot kopyt a spatřil jezdce, který k němu přijíždí. Když se přiblížil, poznal v něm Mormona jménem Cowper, kterému v různých dobách prokázal služby. Oslovil ho tedy, jakmile k němu dojel, s úmyslem zjistit, jaký byl osud Lucy Ferrierové.

„Jsem Jefferson Hope," řekl. „Pamatujete se na mě."

Mormon na něj hleděl s neskrývaným úžasem – a opravdu, bylo těžké poznat v tom otrhaném, zpustlém tulákovi se smrtelně bledou tváří a divokýma, nepříčetnýma očima někdejšího pěkně oblečeného mladého lovce. Když se však konečně přesvědčil o jeho totožnosti, překvapení v mužově tváři ustoupilo zděšení.

„Jste blázen, že sem lezete," vykřikl. „Je to pro mě tolik, co stojí vlastní život, když mě tu uvidí mluvit s vámi. Svatá čtveřice na vás vydala rozkaz k zatčení za to, že jste pomáhal Ferrierovým utéct."

„Jich ani jejich rozkazu se nebojím," řekl Hope naléhavě. „Musíte o tom něco vědět, Cowpere. Zapřísahám vás vším, co je vám drahé, abyste mi odpověděl na pár otázek. Byli jsme vždycky přátelé. Pro boha, neodmítejte mi odpovědět."

„Co je to?" zeptal se Mormon neklidně. „Rychle. Tady i skály mají uši a stromy oči."

„Co se stalo s Lucy Ferrierovou?"

„Včera ji provdali za mladého Drebbera. Držte se, člověče, držte se, vždyť v sobě nemáte ani kapku života."

„Nestarejte se o mě," řekl Hope slabě. Byl bílý až ke rtům a klesl na kámen, o nějž se opíral. „Provdali, povídáte?"

„Včera ji provdali – od toho vlají ty prapory na Domě obřadů. Mezi mladým Drebberem a mladým Stangersonem byla řeč o tom, komu z nich připadne. Oba dva byli ve skupině, která je pronásledovala, a Stangerson jí zastřelil otce, což se zdálo, že mu dává nejpřednější nárok; ale když to probrali v radě, Drebberova strana byla silnější, a tak jim ji Prorok dal. Dlouho ji však mít nebude, protože jsem jí včera viděl na tváři smrt. Je spíš jako přízrak než jako žena. Tak už tedy odcházíte?"

„Ano, odcházím," řekl Jefferson Hope, který vstal ze svého místa. Jeho tvář mohla být vytesaná z mramoru, tak byla tvrdá a strnulá, a oči mu plály zlověstným svitem.

„Kam jdete?"

„To nechte být," odpověděl, a přehodiv si zbraň přes rameno, odkráčel soutěskou dál a tak dál a dál do srdce hor k doupatům divoké zvěře. Mezi všemi nebylo žádné tak divoké a nebezpečné jako on sám.

Mormonova předpověď se jen příliš dobře naplnila. Ať to byla ta strašná smrt otcova, či účinky nenáviděného sňatku, do něhož byla vehnána, chuděra Lucy už nikdy nezvedla hlavu, chřadla a do měsíce zemřela. Její opilý manžel, který si ji vzal hlavně kvůli majetku Johna Ferriera, nedával najevo žádný velký zármutek nad svou ztrátou; jeho

ostatní ženy ji však oplakávaly a bděly u ní v noci před pohřbem, jak je mormonským zvykem. V časných ranních hodinách byly shromážděny kolem máry, když vtom – k jejich nevýslovné hrůze a úžasu – se dveře s rachotem rozlétly a do místnosti vstoupil muž divokého vzezření, zubožený větrem a nepohodou, v cárech. Beze slova či pohledu na ustrašené ženy došel k bílé mlčenlivé postavě, v níž kdysi přebývala čistá duše Lucy Ferrierové. Sklonil se nad ní, uctivě přitiskl rty na její chladné čelo a pak uchopil její ruku a stáhl jí z prstu snubní prsten. „V tomhle pochována nebude," zvolal s divokým zavrčením, a dřív než mohly ženy spustit poplach, slétl ze schodů a byl pryč. Tak podivné a tak krátké bylo to zjevení, že by snad hlídající ženy samy stěží uvěřily, že se to doopravdy stalo, a byly by stěží přesvědčily jiné, kdyby nebylo nepopiratelného faktu, že zlatý kroužek, který ji označoval za nevěstu, zmizel.

Několik měsíců se Jefferson Hope zdržoval v horách, žil zvláštní, divoký život a živil v srdci zuřivou touhu po pomstě, která ho posedla. Ve městě se vyprávělo o přízračné postavě, kterou kdosi zahlédl, jak se potuluje po předměstích, a která straší v osamělých horských roklích. Jednou proletěla kulka Stangersonovým oknem a zploštila se o stěnu stopu od něho; jindy, když Drebber procházel pod útesem, zřítil se dolů obrovský balvan a jen tím, že se vrhl na zem, unikl hrozné smrti. Oběma mladým Mormonům netrvalo dlouho, než rozpoznali příčinu těch pokusů o jejich život, a opakovaně se vypravovali do hor v naději, že svého nepřítele zajmou nebo zabijí – ale pokaždé bez úspěchu. Pak se uchýlili k opatření, aby nikdy nechodili ven sami ani po setmění a aby jejich domy střežili. Po čase mohli tato opatření uvolnit, protože o jejich protivníku nebylo slyšet ani vidět a doufali, že čas jeho mstivost zchladil.

Pravdou však bylo spíše to, že ji ještě rozdmýchala. Lovcova mysl byla tvrdá a nepoddajná a vládnoucí myšlenka pomsty ji ovládla tak dokonale, že v ní nezbývalo místo pro žádnou jinou emoci. Byl však

především praktický. Brzy pochopil, že ani jeho železné zdraví nedokáže snášet to neustálé napětí, které mu ukládal. Vystavení živlům a nedostatek pořádné stravy ho vyčerpávaly. Kdyby umřel v horách jako pes, co by potom bylo s jeho pomstou? A přece ho taková smrt jistě dostihne, pokud bude pokračovat. Cítil, že by tím hrál nepříteli do karet, a tak se nerad vrátil do starých nevadských dolů, aby tam dal zdraví do pořádku a nashromáždil tolik peněz, aby mohl svůj záměr sledovat bez strádání.

Zamýšlel být pryč nejdéle rok, ale souběh nepředvídaných okolností mu zabránil opustit doly skoro pět let. Na konci té doby však byla jeho vzpomínka na křivdy a touha po pomstě tak palčivá jako oné nezapomenutelné noci, kdy stál u hrobu Johna Ferriera. V přestrojení a pod falešným jménem se vrátil do Salt Lake City – nestaraje se o to, co se stane s jeho vlastním životem, pokud dosáhne toho, co pokládal za spravedlnost. Tam ho čekaly zlé zprávy. Před několika měsíci došlo mezi Vyvoleným lidem k rozkolu, někteří mladší členové církve se vzbouřili proti autoritě Starších a výsledkem byl odchod jistého počtu nespokojenců, kteří opustili Utah a stali se z nich nevěřící. Mezi těmi byli i Drebber a Stangerson a nikdo nevěděl, kam odešli. Pověst říkala, že Drebber dokázal velkou část svého majetku proměnit v peníze a odjel jako bohatý muž, zatímco jeho druh Stangerson byl poměrně chudý. O jejich pobytu však nebylo nejmenší stopy.

Nejeden muž, byť sebemstivější, by se tváří v tvář takovému problému myšlenky na pomstu vzdal, ale Jefferson Hope neuhnul ani na okamžik. S tím skromným jměním, které měl, doplňovaným jakoukoli prací, které se mohl chytit, cestoval od města k městu napříč Spojenými státy a hledal své nepřátele. Roky plynuly, jeho černé vlasy prošedivěly, ale pořád putoval dál – lidský stopař v podobě honícího ohaře, s myslí zcela upřenou k tomu jedinému cíli, jemuž zasvětil život. Konečně byla jeho vytrvalost odměněna. Byl to jen záblesk tváře v okně, ale ten jediný pohled mu řekl, že Cleveland v Ohiu ukrývá muže, které

stíhal. Vrátil se do svého bídného ubytování s plánem pomsty hotovým. Shodou okolností však Drebber, hledě z okna, poznal toho tuláka na ulici a vyčetl z jeho očí vraždu. Spěchal před smírčího soudce, provázen Stangersonem, který se mezitím stal jeho soukromým tajemníkem, a vyložil mu, že jsou kvůli žárlivosti a nenávisti starého soka v nebezpečí života. Téhož večera byl Jefferson Hope vzat do vazby, a jelikož nedokázal sehnat záruky, byl zadržen několik týdnů. Když ho konečně propustili, zjistil jen tolik, že Drebberův dům je opuštěný a že se svým tajemníkem odjeli do Evropy.

Mstitel byl opět zmařen a opět ho jeho soustředěná nenávist pobízela, aby v honbě pokračoval. Chyběly mu však peníze a nějakou dobu se musel vrátit k práci a šetřit každý dolar na chystanou cestu. Nakonec, když měl pohromadě tolik, aby se udržel při životě, odjel do Evropy a pronásledoval své nepřátele od města k městu, přijímaje cestou jakoukoli podřadnou práci, ale uprchlíky nikdy nedohonil. Když dorazil do Petrohradu, odjeli už do Paříže; a když je následoval tam, dozvěděl se, že se právě vydali do Kodaně. V dánském hlavním městě přišel opět o pár dnů pozdě, protože už odcestovali do Londýna, kde se mu je konečně podařilo vystopovat. Co se tam přihodilo, nemůžeme vypovědět lépe, než když ocitujeme vlastní vyprávění starého lovce, tak jak je zaznamenal doktor Watson ve svém zápisníku, kterému již dlužíme tolik.

Kapitola šestá – Pokračování vzpomínek Johna Watsona, doktora medicíny

Zuřivý odpor našeho vězně zřejmě neznamenal, že by k nám choval nějakou nevraživost, protože jakmile se ocitl v naší moci, usmál se vlídně a vyslovil naději, že při té potyčce nikomu z nás neublížil. „Myslím, že mě povedete na policejní stanici," poznamenal k Sherlocku Holmesovi. „Má drožka stojí přede dveřmi. Pokud mi uvolníte nohy, dojdu si k ní pěšky. Nejsem už tak lehký, abych se dal snadno zvednout, jako jsem býval."

Gregson a Lestrade si vyměnili pohled, jako by měli pocit, že je ten návrh poněkud smělý; ale Holmes vzal vězně okamžitě za slovo a uvolnil ručník, kterým jsme mu spoutali kotníky. Vstal a protáhl si nohy, jako by se chtěl ujistit, že jsou zase volné. Pamatuji si, že jsem si při pohledu na něj v duchu říkal, že jsem málokdy viděl mohutněji stavěného muže; a jeho tmavá, sluncem opálená tvář měla výraz odhodlání a energie, který byl stejně úctyhodný jako jeho tělesná síla.

„Kdyby bylo volné místo policejního šéfa, řekl bych, že jste pravý muž na to místo," řekl a hleděl s neskrývaným obdivem na mého spolubydlícího. „Jak jste se mi dokázal držet v patách, to byla síla."

„Pojedete raději se mnou," řekl Holmes oběma detektivům.

„Můžu vás tam odvézt," řekl Lestrade.

„Dobrá! A Gregson pojede uvnitř se mnou. Vy také, doktore, zajímal jste se o případ a klidně se nás přidržte."

Rád jsem souhlasil a všichni jsme spolu sešli dolů. Náš vězeň se nepokusil utéct, nýbrž klidně nastoupil do drožky, která byla dříve jeho, a my jsme ho následovali. Lestrade usedl na kozlík, švihl koně a za velmi krátkou dobu nás dovezl na místo určení. Byli jsme uvedeni do malé místnosti, kde si policejní inspektor zapsal jméno našeho vězně a jména mužů, z jejichž vraždy byl obviněn. Úředník byl bledý, nevzrušený muž, který své povinnosti plnil tupě a mechanicky. „Vězeň bude předveden před soudce v průběhu týdne," řekl; „zatím, pane Jefersone Hope, máte něco, co byste chtěl říct? Musím vás upozornit, že vaše slova budou zapsána a mohou být použita proti vám."

„Mám toho hodně na srdci," řekl náš vězeň pomalu. „Chci vám, pánové, všechno povědět."

„Nebylo by lepší si to nechat pro soud?" zeptal se inspektor.

„Soudu se třeba nedočkám," odpověděl. „Nemusíte vypadat tak zděšeně. Nemyslím na sebevraždu. Jste doktor?" Při té poslední otázce ke mně obrátil své divoké tmavé oči.

„Ano, jsem," odpověděl jsem.

„Tak sem položte ruku," řekl s úsměvem a svými spoutanými zápěstími ukázal na hruď.

Udělal jsem to a okamžitě jsem si uvědomil mimořádné bušení a chvění, které tam uvnitř probíhalo. Stěny jeho hrudi se zdály chvět a tetelit se, jako by se v nějaké chatrné budově uvnitř rozběhl mohutný stroj. V tichu místnosti jsem slyšel i tupé hučení a bzučení, které z téhož místa vycházelo.

„Vždyť vy," zvolal jsem, „máte výduť srdeční aorty!"

„Tak tomu říkají," řekl klidně. „Byl jsem minulý týden kvůli tomu u doktora a ten mi pověděl, že musí prasknout, než uběhne mnoho dní. Zhoršuje se mi to léta. Dostal jsem to z toho vystavení živlům a nedostatečné stravy v horách kolem Salt Lake. Teď už jsem svou práci dokončil a nestarám se, jak brzy odejdu, ale rád bych po sobě

zanechal nějakou zprávu o tom, oč šlo. Nechci být vzpomínán jako obyčejný hrdlořez.“

Inspektor a oba detektivové se spěšně poradili o tom, zda je radno nechat ho vyprávět.

„Myslíte, doktore, že mu hrozí bezprostřední nebezpečí?“ zeptal se první z nich.

„Rozhodně hrozí,“ odpověděl jsem.

„V tom případě je naší jasnou povinností v zájmu spravedlnosti jeho výpověď přijmout,“ řekl inspektor. „Smíte, pane, podat své svědectví, které, znovu vás upozorňuji, bude zapsáno.“

„Posadím se, dovolíte-li,“ řekl vězeň a hned také slova provázel skutkem. „Ta moje výduť mě snadno unaví a ta půtka před půl hodinou tomu moc nepomohla. Jsem na pokraji hrobu a asi vám nebudu lhát. Každé slovo, co povím, je čistá pravda, a jak s ní naložíte, to mi už je jedno.“

Po těchto slovech se Jefferson Hope opřel v křesle a začal se svou pozoruhodnou výpovědí, která následuje. Mluvil klidně a metodicky, jako by události, které líčil, byly docela obyčejné. Ručím za přesnost následujícího záznamu, neboť jsem měl přístup k Lestradovu zápisníku, do něhož byla slova vězňova zapsána přesně tak, jak byla vyřčena.

„Málo vám záleží na tom, proč jsem ty muže nenáviděl,“ řekl; „stačí vám vědět, že byli vinni smrtí dvou lidí – otce a dcery – a tím si vlastní životy propadli. Po tolika letech, co od jejich zločinu uplynulo, nebylo pro mě možné dosáhnout jejich odsouzení u žádného soudu. O jejich vině jsem však věděl a rozhodl jsem se, že budu soudcem, porotou i katem v jedné osobě. Udělali byste totéž, kdybyste v sobě měli trochu mužnosti a byli na mém místě.

„S tou dívkou, o které jsem mluvil, jsme se měli brát před dvaceti lety. Donutili ji provdat se za toho Drebbera a usoužila se k smrti. Z její mrtvé ruky jsem stáhl snubní prsten a přísahal jsem, že než jeho umírající oči zhasnou, spočinou právě na tomto prstenu a že jeho po-

slední myšlenky budou patřit zločinu, za který ponese trest. Nosil jsem jej u sebe a sledoval jsem jeho i jeho spoluviníka přes dva kontinenty, dokud jsem je nedostihl. Mysleli si, že mě unaví, ale to se jim nepodařilo. Jestli zítra umřu, což je dost pravděpodobné, umírám s vědomím, že své dílo na tomto světě jsem dokončil, a dokončil dobře. Zahynuli – a mou rukou. Není nic, v co bych mohl ještě doufat, po čem bych mohl ještě toužit.

„Byli bohatí a já byl chudý, takže sledovat je nebyla pro mě žádná lehká věc. Když jsem se dostal do Londýna, byla moje kapsa skoro prázdná a zjistil jsem, že se musím pustit do nějakého výdělku. Řídit koně a jezdit v sedle je mi stejně přirozené jako chodit, a tak jsem se obrátil do jedné kanceláře majitele drožek a brzy jsem získal zaměstnání. Měl jsem majiteli každý týden odvádět určitou částku a co bylo nad to, mohl jsem si nechat pro sebe. Nad to zbývalo zřídkakdy mnoho, ale nějak jsem se protloukal. Nejtěžší věcí bylo poznat cesty – protože podle mě ze všech bludišť, co kdy byla vymyšlena, je tohle město to nejzmatenější. Měl jsem u sebe ale mapu, a jakmile jsem si označil hlavní hotely a nádraží, celkem dobře mi to šlo.

„Nějakou dobu mi trvalo, než jsem zjistil, kde moji dva páni bydlí; ale vyptával jsem se a vyptával, až jsem na ně narazil. Byli v jednom penziónu v Camberwellu, na druhé straně řeky. Jakmile jsem je vypátral, věděl jsem, že jsou v mých rukou. Narostl mi plnovous a nehrozilo, že by mě poznali. Chtěl jsem je sledovat a sledovat, dokud nenajdu příležitost. Byl jsem rozhodnut, že mi už neuniknou.

„A přece málem unikli. Ať se v Londýně hnuli kamkoli, byl jsem jim pořád v patách. Někdy jsem je sledoval ve své drožce, někdy pěšky, ale první způsob byl lepší, protože při něm mi nemohli zmizet. Jen časně ráno nebo pozdě v noci jsem si mohl něco vydělat, takže jsem začal zůstávat svému zaměstnavateli dlužný. Mně to ale bylo jedno, pokud jsem na ty muže, které jsem chtěl, mohl položit ruku.

„Byli však moc chytří. Museli si myslet, že by někdo mohl jít po jejich stopě, protože nikdy nechodili ven sami a nikdy po setmění. Celé dva týdny jsem za nimi každý den jezdil a ani jednou jsem je neviděl porůznu. Drebber sám byl většinou opilý, ale Stangersona nebylo možné zastihnout nepozorného. Pozdě i brzy jsem je hlídal, ale nikdy jsem nezahlédl ani stín příležitosti; nenechal jsem se tím však odradit, neboť mi něco říkalo, že hodina už skoro přišla. Jediné, čeho jsem se bál, bylo, že by ta věc v hrudi mohla prasknout trochu moc brzy a dílo mi nedokončila.

„Konečně jsem jednoho večera jezdil nahoru a dolů po Torquay Terrace – tak se jmenovala ulice, kde bydleli – když jsem viděl, jak k jejich dveřím přijíždí drožka. Vzápětí vynesli nějaká zavazadla a chvíli nato se objevili Drebber se Stangersonem, nastoupili a odjeli. Švihl jsem svého koně a držel jsem je na dohled; bylo mi hodně nevolno, protože jsem se bál, že si mění bydliště. Na Euston Station vystoupili, nechal jsem koně hlídat jednomu chlapci a šel jsem za nimi na nástupiště. Slyšel jsem, jak se ptají po liverpoolském vlaku, a strážný jim odpovídal, že jeden právě odjel a další pojede až za několik hodin. Zdálo se, že Stangersona to vyvedlo z míry, Drebber byl spíš potěšen. V té tlačenici jsem se k nim přitiskl tak blízko, že jsem slyšel každé slovo, které si vyměnili. Drebber řekl, že si musí vyřídit nějakou vlastní maličkost a že pokud na něho ten druhý počká, brzy se k němu zase připojí. Jeho druh mu to vymlouval a připomínal mu, že se dohodli, že budou držet pohromadě. Drebber odpověděl, že jde o choulostivou věc a že musí jít sám. Nezaslechl jsem, co na to řekl Stangerson, ale druhý vybuchl v nadávkách a připomínal mu, že není nic víc než jeho placený sluha a že si nesmí dovolovat mu poroučet. Nato to tajemník vzdal jako špatný kšeft a prostě s ním smluvil, že pokud zmešká poslední vlak, znovu se setkají v Halliday's Private Hotel; na což Drebber odpověděl, že bude zpátky na nástupišti před jedenáctou, a vyšel ven z nádraží.

„Chvíle, na kterou jsem tak dlouho čekal, konečně nadešla. Měl jsem své nepřátele ve své moci. Dohromady se mohli vzájemně chránit, ale po jednom byli mně vydáni na milost. Nejednal jsem však ukvapeně. Své plány jsem měl už dávno hotové. V pomstě není uspokojení, pokud nemá viník čas uvědomit si, kdo ho udeřil a proč na něj přišla odplata. Měl jsem své plány připravené tak, abych mohl tomu muži, který mi ukřivdil, dát pochopit, že jeho starý hřích ho dohonil. Shodou okolností pán, který se před několika dny prohlížel po nějakých domech v Brixton Road, upustil ve voze můj klíč od jednoho z nich. Večer téhož dne si o něj přišel a já mu ho vrátil; v mezičase jsem si z něj však sňal otisk a dal si zhotovit kopii. Měl jsem tak přístup aspoň k jednomu místu v tomhle velikém městě, kde jsem si mohl být jistý, že mě tam nikdo nevyruší. Jak dostat Drebbera do toho domu, to byl ten těžký úkol, který jsem teď musel vyřešit.

„Šel po ulici a zašel do jednoho či dvou výčepů, v posledním z nich zůstal skoro půl hodiny. Když vyšel, potácel se v chůzi a bylo zjevné, že má pořádně v hlavě. Těsně přede mnou stála drožka a on ji přivolal. Jel jsem za ní tak těsně, že jsem po celou cestu měl nos svého koně na krok od vozky té drožky. Rachotili jsme přes Waterloo Bridge a dalšími mílemi ulic, až jsme se k mému úžasu ocitli zpátky v té Terrace, kde bydlel. Nemohl jsem si představit, co měl za lubem, že se tam vrací; ale jel jsem dál a zastavil jsem svou drožku asi sto kroků od domu. Vstoupil dovnitř a jeho drožka odjela. Dejte mi, prosím vás, sklenici vody. V tom povídání mi vysychá v ústech."

Podal jsem mu sklenici a on ji vypil.

„To je lepší," řekl. „Čekal jsem asi čtvrt hodiny nebo déle, když vtom zevnitř domu zazněl zvuk jako by se tam prali. Vzápětí se dveře rozlétly a objevili se dva muži, z nichž jeden byl Drebber a druhý byl mladík, kterého jsem nikdy předtím neviděl. Ten chlapík držel Drebbera za límec, a když došli na vrchol schůdků, strčil do něj a kopl ho, až Drebber odletěl skoro přes půl silnice. ‚Ty pse,' zvolal a hrozil mu holí,

‚já tě naučím urážet počestné děvče!' Byl tak rozpálený, že by Drebbera myslím vymlátil kyjem, jen kdyby ten chám nebyl odkulhal po ulici, co mu nohy stačily. Doběhl až k rohu, pak uviděl mou drožku, přivolal mě a naskočil. ‚Vezměte mě do Halliday's Private Hotel,' řekl.

„Když jsem ho měl pěkně ve své drožce, poskočilo mi srdce radostí tak, že jsem se bál, aby mi v tom posledním okamžiku ta má výduť nehrála nějaký špatný kousek. Jel jsem pomalu a v duchu jsem zvažoval, co bude nejlepší udělat. Mohl jsem ho odvézt rovnou někam na venkov a tam v nějaké opuštěné cestě s ním vést poslední rozhovor. Málem jsem se k tomu rozhodl, když mi ten problém vyřešil sám. Dostal zase chuť na pití a nařídil mi, abych zastavil u jedné putyky s ginem. Vešel dovnitř a vzkázal, abych na něj počkal. Zůstal tam až do zavírací doby, a když vyšel, byl tak zřízený, že jsem věděl, že mám hru ve svých rukou.

„Nemyslete si, že jsem ho chtěl zabít chladnokrevně. Byla by to bývala jen přísná spravedlnost, kdybych to udělal, ale nemohl jsem se k tomu přinutit. Dávno jsem byl rozhodnutý, že má mít šanci na život, pokud ji dokáže využít. Mezi mnoha místy, která jsem v Americe během svého tuláckého života zastával, jsem byl jednou domovníkem a uklízečem laboratoře na York College. Jednoho dne tam profesor přednášel o jedech a svým studentům ukazoval nějaký alkaloid, jak tomu říkal, který vyextrahoval z jakéhosi jihoamerického šípového jedu a který byl tak silný, že sebemenší zrnko znamenalo okamžitou smrt. Všiml jsem si lahvičky, v níž se tenhle přípravek uchovával, a když všichni odešli, trochu jsem si z něj ulil. Byl jsem docela zručný mastičkář, a tak jsem z toho alkaloidu připravil malé rozpustné pilulky, a každou pilulku jsem dal do krabičky s druhou podobnou pilulkou, ale bez jedu. Rozhodl jsem se tenkrát, že až přijde moje chvíle, moji páni si vždycky vylosují jednu z těchhle krabiček, a já si vezmu tu pilulku, co zbyde. Bude to stejně smrtelné a mnohem méně hlučné

než střílet přes kapesník. Od toho dne jsem své krabičky s pilulkami nosil pořád při sobě, a teď přišel čas, kdy jsem je měl použít.

„Bylo blíž k jedné než ke dvanácté a byla to divoká, chmurná noc, foukal silný vítr a lilo jako z konve. Jakkoliv bylo venku ponuro, uvnitř mi bylo tak radostně – tak radostně, že bych byl mohl z čiré rozkoše začít křičet. Pokud někdo z vás pánů kdy po něčem toužil a stýskal si po tom dvacet dlouhých let, a pak najednou to měl na dosah, pochopili byste, co jsem cítil. Zapálil jsem si doutník a potáhl z něj, abych si uklidnil nervy, ale ruce se mi třásly a ve spáncích mi tlouklo vzrušením. Jak jsem jel, viděl jsem ze tmy, jak se na mě dívají starý John Ferrier a sladká Lucy a usmívají se – stejně jasně, jako teď vidím vás všechny v téhle místnosti. Po celou cestu jeli přede mnou, každý z jedné strany mého koně, až jsem zastavil u toho domu v Brixton Road.

„Nebylo vidět ani živou duši, ani slyšet žádný zvuk, krom kapání deště. Když jsem nahlédl oknem dovnitř, viděl jsem Drebbera schouleného v opilém spánku. Zacloumal jsem s ním za rameno. ‚Je čas vystoupit,' řekl jsem.

„‚Jasně, kočí,' řekl on.

„Patrně si myslel, že jsme přijeli k hotelu, který mi uváděl, protože vystoupil bez dalšího slova a následoval mě zahradou. Musel jsem jít vedle něho, abych ho udržel na nohou, protože byl pořád trochu nejistý. Když jsme došli ke dveřím, otevřel jsem je a vedl ho do přední místnosti. Dávám vám své slovo, že po celou tu cestu šli před námi otec a dcera.

„‚Je tu zatracená tma,' řekl a zadupal kolem.

„‚Hned budeme mít světlo,' řekl jsem a škrtl zápalkou, kterou jsem přiložil k voskové svíčce, již jsem si s sebou přinesl. ‚Nu, Enochu Drebbere,' pokračoval jsem, obrátil jsem se k němu a držel světlo u své vlastní tváře, ‚kdo jsem?'

„Chvíli na mě zíral kalnýma, opilýma očima, pak jsem viděl, jak se v nich vzmáhá hrůza a rozchvívá mu celé rysy – to mi ukázalo, že mě

poznal. S pobledlou tváří couvl a já viděl, jak mu na čele vyráží pot, zatímco mu v hlavě drkotaly zuby. Při tom pohledu jsem se opřel zády o dveře a dlouze, hlasitě se zasmál. Vždycky jsem věděl, že pomsta bude sladká, ale nikdy jsem nedoufal v takové naplnění duše, jaké mě teď zaplavilo.

„‚Ty pse!' řekl jsem; ‚hnal jsem tě od Salt Lake City až do Petrohradu a tys mi pokaždé unikl. Teď je ale konec tvého toulání, protože jeden z nás – buď ty, nebo já – neuvidí vyjít zítřejší slunce.' Při mých slovech couvl ještě dál a na tváři mu bylo vidět, že mě má za šílence. A chvíli jsem jím také byl. Tepny ve spáncích mi bušily jako perlíky a myslím, že bych byl dostal nějaký záchvat, kdyby mi z nosu nevyrazila krev a neulevila mi.

„‚Co říkáš teď na Lucy Ferrierovou?' zvolal jsem, zamkl dveře a potřásl mu klíčem před obličejem. ‚Trest přicházel pomalu, ale konečně tě dostihl.' Viděl jsem, jak se mu jeho zbabělé rty při mých slovech třesou. Prosil by o život, ale dobře věděl, že by to bylo marné.

„‚Chcete mě zavraždit?' vykoktal.

„‚O žádnou vraždu nejde,' odpověděl jsem. ‚Kdo mluví o vraždě vzteklého psa? Jaké slitování jsi měl ty s mou ubohou miláčkou, když jsi ji odvlekl od zabitého otce a odvezl do svého prokletého a nestoudného harému?'

„‚Já jsem jejího otce nezabil,' zvolal.

„‚Ale tys jí zlomil nevinné srdce,' zařval jsem a strčil mu krabičku pod nos. ‚Ať vysoký Bůh rozsoudí mezi námi. Vyber si a sněz. V jedné je smrt a v druhé život. Co zbyde, to vezmu já. Uvidíme, jestli je na světě spravedlnost, nebo jestli nám vládne náhoda.'

„Krčil se s divokými výkřiky a modlitbami o milost, ale já vytáhl nůž a držel mu ho na hrdle, dokud mě neposlechl. Potom jsem polkl tu druhou a my jsme proti sobě minutu či déle stáli v tichu a čekali, komu je souzeno žít a komu zemřít. Zapomenu snad někdy na ten pohled, který se mu objevil v obličeji, když mu první varovné bolesti

oznámily, že má jed v těle? Smál jsem se, když jsem to viděl, a držel mu Lucyin snubní prsten před očima. Trvalo to jen okamžik, neboť alkaloid působí rychle. Jeho rysy stáhla křeč bolesti; vymrštil ruce před sebe, potácel se, a pak s chraplavým výkřikem ztěžka klesl na podlahu. Převrátil jsem ho nohou a položil mu ruku na srdce. Žádný tep. Byl mrtev!

„Z nosu mi po celou dobu tekla krev, ale já jsem si jí nevšímal. Nevím, co mě to napadlo, abych s ní napsal něco na zeď. Snad to byla škodolibá myšlenka svést policii na špatnou stopu, protože mi bylo lehce u srdce a byl jsem v dobrém rozmaru. Vzpomněl jsem si na Němce, kterého v New Yorku našli s nápisem RACHE nad hlavou, a tehdy se v novinách tvrdilo, že to musely mít na svědomí tajné spolky. Hádal jsem, že co zmátlo Newyorčany, zmate i Londýňany, a tak jsem si namočil prst v krvi a vytiskl ten nápis na vhodné místo na zdi. Pak jsem sešel ke své drožce a shledal, že kolem není nikdo a že je noc stále velmi divoká. Ujel jsem už kus cesty, když jsem si sáhl do kapsy, v níž jsem obvykle míval Lucyin prsten, a zjistil jsem, že tam není. Byl jsem jako omráčen, protože to byla jediná památka, kterou jsem po ní měl. Napadlo mě, že jsem ho upustil, když jsem se skláněl nad Drebberovým tělem, a tak jsem jel zpátky; drožku jsem nechal v postranní uličce a šel jsem směle k domu – byl jsem ochoten odvážit se čehokoli, než abych o prsten přišel. Když jsem tam dorazil, vešel jsem rovnou do náruče strážníka, který odtamtud vycházel, a podezření jsem z něj dokázal odvrátit jen tím, že jsem předstíral, že jsem beznadějně opilý.

„Tak Enoch Drebber došel svého konce. Potom mi už zbývalo jen učinit totéž se Stangersonem a tak splatit dluh Johnu Ferrierovi. Věděl jsem, že se zdržuje v Halliday's Private Hotel, a celý den jsem se tam potuloval, ale on nevyšel ven. Myslím, že měl podezření, když se Drebber neobjevil. Byl mazaný, ten Stangerson, a vždycky ve střehu. Pokud si myslel, že se mi vyhne tím, že zůstane uvnitř, hodně se mýlil. Brzy jsem zjistil, které okno patří jeho ložnici, a časně ráno jsem vyu-

žil několika žebříků, které ležely v uličce za hotelem, a tak jsem se v šedi úsvitu dostal do jeho pokoje. Probudil jsem ho a řekl mu, že nadešla hodina, kdy se bude zodpovídat za život, který kdysi dávno vzal. Popsal jsem mu Drebberovu smrt a nabídl mu stejnou volbu z otrávených pilulek. Místo aby se chopil té šance na záchranu, kterou mu to nabízelo, vyskočil z postele a vrhl se mi na hrdlo. V sebeobraně jsem mu vrazil nůž do srdce. Bylo by to stejně dopadlo, protože Prozřetelnost by nedopustila, aby jeho vinná ruka vybrala něco jiného než jed.

„Zbývá už mi toho málo říct, a to je dobře, protože jsem na tom skoro skončený. Jezdil jsem s drožkou ještě den či dva, s úmyslem u toho vydržet tak dlouho, dokud si neušetřím na cestu zpátky do Ameriky. Stál jsem právě na dvoře, když se jeden otrhaný mladík zeptal, jestli tu je drožkář jménem Jefferson Hope, a řekl, že jeho drožku chce jeden pán na Baker Street dvě stě dvadvacet jedna bé. Jel jsem tam a nic zlého jsem netušil, a než jsem se nadál, měl jsem od tady toho mladého pána na zápěstích pouta, úhledněji nasazená, než jsem kdy v životě viděl. To je celý můj příběh, pánové. Můžete mě považovat za vraha, ale já se mám za úředníka spravedlnosti, stejně jako vy."

Vyprávění toho muže bylo tak strhující a vedl si při něm tak dojemně, že jsme seděli tiše a zaujatě. I profesionální detektivové, byť znechuceně otrlí vším, co se zločinu týká, se zdáli být jeho příběhem živě zaujati. Když domluvil, seděli jsme ještě několik minut v tichu, které narušovalo jen škrabání Lestradovy tužky, jak dával závěrečný tah svému těsnopisnému zápisu.

„Je tu jen jeden bod, v němž bych si přál malinko víc informací," řekl konečně Sherlock Holmes. „Kdo byl ten váš pomocník, který si přišel pro prsten, na který jsem dal inzerát?"

Vězeň na mého přítele šibalsky zamrkal. „Svá vlastní tajemství vám povím," řekl, „ale nedostanu do maléru druhé lidi. Viděl jsem váš inzerát a myslel jsem si, že to může být past, nebo že to může být ten

prsten, který jsem chtěl. Můj přítel se dobrovolně nabídl, že se tam podívá. Myslím, že uznáte, že si vedl obratně."

„O tom není pochyb," řekl Holmes srdečně.

„A teď, pánové," poznamenal inspektor vážně, „je třeba vyhovět procesním předpisům. Ve čtvrtek bude vězeň předveden před soudce a vaše účast tam bude vyžadována. Do té doby za něj odpovídám já." Při těch slovech zazvonil a Jefferson Hope byl odveden dvojicí dozorců, zatímco já a můj přítel jsme vyšli ze stanice a vzali si drožku zpět na Baker Street.

Kapitola sedmá – Rozuzlení

Všichni jsme byli upozorněni, abychom se dostavili před soudce ve čtvrtek; ale když čtvrtek přišel, nebylo našeho svědectví zapotřebí. Vyšší Soudce vzal tu věc do svých rukou a Jefferson Hope byl předvolán před tribunál, u něhož mu bude vyměřena přísná spravedlnost. Právě v noci po jeho dopadení výduť praskla a ráno ho našli nataženého na podlaze cely s klidným úsměvem na tváři, jako by se mu v posledních okamžicích podařilo ohlédnout za užitečným životem a dobře vykonaným dílem.

„Gregson a Lestrade se nad jeho smrtí budou vztekat," poznamenal Holmes, když jsme se o tom druhý večer bavili. „Kam se teď poděje jejich velká sláva?"

„Já nevidím, že by měli s jeho dopadením moc co dělat," odpověděl jsem.

„Co člověk v tomhle světě skutečně udělá, na tom nijak nezáleží," opáčil hořce můj druh. „Jde o to, co dokážete přesvědčit lidi, že jste udělal. Nic si z toho ale nedělejte," pokračoval veseleji po chvíli. „Já bych tohle vyšetřování nedal za nic. Lepší případ jsem si vzpomnout nemohu. Ačkoli byl prostý, bylo na něm několik velmi poučných bodů."

„Prostý!" vyhrkl jsem.

„Víc se mu říkat opravdu nedá," řekl Sherlock Holmes a nad mým údivem se usmál. „Důkazem jeho vnitřní prostoty je to, že jsem bez jakékoli pomoci – kromě několika zcela obyčejných úvah – dokázal na zločince vložit ruku do tří dnů."

„To je pravda," řekl jsem.

„Už jsem vám vysvětloval, že to, co je neobvyklé, je obvykle spíš vodítkem než překážkou. Při řešení takovéhoto problému je největším uměním umět uvažovat pozpátku. To je velmi užitečná schopnost, a velmi snadná, lidé ji ale moc necvičí. V každodenních záležitostech života je užitečnější uvažovat kupředu, a tak se to druhé zanedbává. Padesát lidí umí uvažovat synteticky na jednoho, který umí uvažovat analyticky."

„Přiznávám," řekl jsem, „že vám docela nerozumím."

„Ani jsem to nečekal. Zkusím vám to objasnit. Většina lidí vám, když jim popíšete sled událostí, poví, jaký z toho vyplyne výsledek. Dokážou si ty události v mysli sestavit a z nich vyvodit, že k něčemu dojde. Málo je však lidí, kteří by vám, kdybyste jim pověděl výsledek, dokázali ze svého nitra vyvodit, jaké kroky k onomu výsledku vedly. Právě tuto schopnost myslím, když mluvím o uvažování pozpátku, čili analyticky."

„Rozumím," řekl jsem.

„A tohle byl případ, v němž vám byl dán výsledek a všechno ostatní jste si musel zjistit sám. Zkusím vám tedy ukázat jednotlivé kroky svých úvah. Začneme od začátku. K domu jsem, jak víte, přišel pěšky, s myslí zcela zbavenou jakýchkoli dojmů. Přirozeně jsem začal tím, že jsem si prohlédl vozovku, a tam jsem, jak jsem vám už vysvětlil, jasně viděl stopy drožky, která tam, jak jsem si ověřil dotazy, musela stát v noci. Že jde o drožku, a ne o soukromý povoz, jsem si ověřil podle úzkého rozchodu kol. Běžný londýnský fiakr je mnohem méně široký než panský kočár.

„To byl první bod. Pak jsem pomalu kráčel zahradní cestou, která byla shodou okolností z hlinité půdy obzvlášť vhodné k zachytávání otisků. Vám to patrně připadalo jako obyčejná rozdupaná blátivá čára, ale pro mé cvičené oči měla každá značka na jejím povrchu svůj smysl. Není v detektivní vědě odvětví tak důležitého a přitom tak zanedbáva-

ného jako umění sledovat stopy nohou. Já jsem na něj naštěstí vždycky kladl velký důraz a při mnohém cvičení se mi stalo druhou přirozeností. Viděl jsem těžké šlépěje strážníků, ale viděl jsem i stopy dvou mužů, kteří zahradou prošli jako první. Dalo se snadno poznat, že šli před ostatními, protože místy byly jejich stopy úplně umazány těmi dalšími, které šly přes ně. Takto jsem získal druhý článek, který mi řekl, že nočních návštěvníků bylo dva – jeden pozoruhodný svou výškou, jak jsem spočítal z délky jeho kroku, a druhý módně oblečený, soudě podle malého a elegantního otisku jeho bot.

„Při vstupu do domu se tenhle poslední závěr potvrdil. Můj dobře obutý muž ležel přede mnou. Ten vysoký tedy spáchal vraždu, pokud šlo o vraždu. Mrtvý neměl na těle žádnou ránu, ale rozrušený výraz jeho tváře mě ujistil, že svůj osud předvídal, než na něj dopadl. Lidé, kteří umírají na srdeční chorobu nebo z nějaké jiné náhlé přirozené příčiny, v obličeji nikdy nevykazují rozrušení. Když jsem k mrtvému čichl ke rtům, zachytil jsem lehce nakyslou vůni a dospěl jsem k závěru, že byl donucen pozřít jed. Opět jsem na to usuzoval z toho, co se mu zračilo v obličeji – z nenávisti a strachu. Došel jsem k tomu výsledku metodou vylučování, protože žádná jiná hypotéza se s fakty neshodovala. Nemyslete si, že to byla nějak neslýchaná myšlenka. Násilné podání jedu zdaleka není v kriminálních letopisech nic nového. Případy Dolského v Oděse a Leturiera v Montpellieru napadnou každého toxikologa okamžitě.

„A pak přišla ta velká otázka proč. Důvodem vraždy nebyla loupež, protože nic nebylo vzato. Byla to tedy politika, nebo žena? To byla otázka, kterou jsem si kladl. Od začátku jsem se klonil k té druhé možnosti. Političtí vrazi jsou až příliš rádi, že své dílo mohou vykonat a utéct. Tato vražda byla naopak spáchána nanejvýš uváženě a pachatel po sobě zanechal stopy po celé místnosti, což ukazovalo, že tam byl po celou dobu. Muselo tedy jít o soukromou křivdu, nikoli o politickou, která si vyžádala takovou metodickou pomstu. Když se na stěně

objevil ten nápis, byl jsem ve svém mínění utvrzen víc než předtím. Ta věc byla až příliš zřejmě jen zastíracím manévrem. Když se pak našel prsten, bylo to rozhodnuto. Zjevně ho vrah použil, aby svou oběť upomenul na nějakou mrtvou či nepřítomnou ženu. V tu chvíli jsem se Gregsona zeptal, zda se ve svém telegramu do Clevelandu dotazoval na nějakou konkrétní okolnost z dřívější dráhy pana Drebbera. Odpověděl, jak si vzpomínáte, že nikoliv.

„Potom jsem se pustil do pečlivé prohlídky místnosti, která mě utvrdila v mém názoru na vrahovu výšku a dodala mi další podrobnosti o trichinopolském doutníku a délce jeho nehtů. Už jsem dospěl k závěru, že – protože nebylo žádných známek zápasu – krev, kterou byla pokryta podlaha, musela vyrazit vrahovi z nosu v jeho rozrušení. Mohl jsem si všimnout, že se stopa krve shoduje se stopou jeho nohou. Málokdo takto propukne pod vlivem rozrušení, pokud není velmi plnokrevný, a tak jsem se odvážil názoru, že zločinec je zřejmě statný a červenolící muž. Následné události prokázaly, že jsem usoudil správně.

„Když jsem opustil dům, pustil jsem se do toho, co Gregson zanedbal. Poslal jsem telegram šéfovi policie v Clevelandu, přičemž jsem svůj dotaz omezil na okolnosti kolem sňatku Enocha Drebbera. Odpověď byla průkazná. Řekla mi, že Drebber se už obrátil na zákonnou ochranu proti starému sokovi v lásce jménem Jefferson Hope a že tento Hope je v současnosti v Evropě. Teď jsem věděl, že klíč k záhadě držím v ruce, a zbývalo už jen zajistit vraha.

„Už jsem si v duchu rozhodl, že ten muž, který s Drebberem vstoupil do domu, nebyl nikdo jiný než muž, který řídil drožku. Stopy na vozovce mi ukázaly, že kůň se potuloval způsobem, který by býval nemožný, kdyby jej někdo držel. Kde tedy mohl být vozka, ne-li uvnitř v domě? Dále je absurdní předpokládat, že by nějaký příčetný člověk prováděl promyšlený zločin takřka před očima třetí osoby, která by ho jistě zradila. A nakonec, kdyby chtěl někdo sledovat druhého po Lon-

dýně, jaký lepší prostředek by si mohl zvolit než stát se drožkářem? Všechny tyto úvahy mě vedly k neodolatelnému závěru, že Jeffersona Hopea je třeba hledat mezi londýnskými drožkáři.

„Pokud jím byl, nebyl důvod domnívat se, že jím být přestal. Naopak, z jeho pohledu by jakákoli náhlá změna pravděpodobně obrátila pozornost na jeho osobu. Nejspíš by, alespoň po nějaký čas, pokračoval ve svém zaměstnání. Nebyl také důvod předpokládat, že vystupuje pod cizím jménem. Proč by si měl měnit jméno v zemi, kde to jeho původní nikdo nezná? Zorganizoval jsem tedy svůj detektivní sbor pouličních mládenců a systematicky je rozeslal ke každému majiteli drožek v Londýně, dokud nevyšťourali muže, kterého jsem chtěl. Jak dobře se jim to podařilo a jak rychle jsem toho využil, to máte ještě v živé paměti. Vražda Stangersona byla událost zcela nečekaná, které stejně nebylo možné zabránit. Jejím prostřednictvím jsem, jak víte, získal ony pilulky, jejichž existenci jsem už tušil. Vidíte, že celá věc je řetězem logických důsledků bez přerušení či závady."

„To je úžasné!" zvolal jsem. „Vaše zásluhy by měly být veřejně uznány. Měl byste o tom případu něco uveřejnit. A pokud to neuděláte vy, udělám to za vás já."

„Dělejte si, co chcete, doktore," odpověděl. „Podívejte se sem!" pokračoval a podal mi noviny. „Podívejte se na tohle!"

Byl to toho dne *Echo* a odstavec, na nějž ukazoval, byl věnován onomu případu.

„Veřejnost," stálo tam, „přišla kvůli náhlému úmrtí jistého Hopea, který byl podezřelý z vraždy pana Enocha Drebbera a pana Josepha Stangersona, o senzační pochoutku. Podrobnosti případu teď už patrně nebudou nikdy známy, ačkoli jsme z dobrého pramene informováni, že zločin byl výsledkem starého a romantického sporu, do něhož měla svůj podíl láska a mormonství. Zdá se, že obě oběti patřily v mládí ke Svatým posledních dnů a také Hope, zesnulý vězeň, pochází ze Salt Lake City. Pokud případ nebude mít jiný následek, aspoň co nej-

pozoruhodněji ukazuje schopnosti naší detektivní policie a bude všem cizincům poučením, že učiní moudře, když si své spory vyřeší doma a nebudou je přenášet na britskou půdu. Je veřejným tajemstvím, že zásluha o toto obratné zatčení patří zcela známým úředníkům Scotland Yardu, pánům Lestradovi a Gregsonovi. Pachatele, jak se zdá, zatkli v bytě jistého pana Sherlocka Holmese, který sám jako amatér projevil v detektivním oboru jisté nadání a který, s takovými učiteli, může časem doufat, že se jejich dovednosti aspoň zčásti vyrovná. Očekává se, že oběma úředníkům bude ve formě patřičného uznání jejich zásluh předán nějaký čestný dar."

„Neříkal jsem vám to od začátku?" zvolal Sherlock Holmes se smíchem. „A to je výsledek celé naší Studie v šarlatové – aby jim sehnali čestný dar!"

„Nic si z toho nedělejte," odpověděl jsem. „Všechna fakta mám v deníku a veřejnost se je dozví. Zatím se musíte spokojit s vědomím úspěchu, jako ten římský lakomec –

„‚Populus me sibilat, at mihi plaudo
Ipse domi simul ac nummos contemplor in arca.'"

Arthur Conan Doyle: Studie v šarlatové

Překlad: Audioknihy CZ. Nový český překlad z originálu, který vznikl pro tento projekt a prošel nezávislou korekturou.

Zdroj originálního textu: Project Gutenberg #244.

Originální text je volné dílo. Překlad a vydání: Audioknihy CZ, licence CC BY 4.0. Můžete jej sdílet a dál používat, pokud uvedete zdroj (Audioknihy CZ, audioknihycz.cz/kniha/studie-v-sarlatove-doyle/).

Audioknihu připravujeme. Další knihy a audioknihy zdarma najdete na audioknihycz.cz/kniha/studie-v-sarlatove-doyle/.